

Megjelenik
minden vasárnap

Szerkesztőségi szállás.

b.-farkasutca 16. sz. hova
a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ERDÉLYI PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetési-pénzek legczélszerűbben postautalvánnyal küldendők.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt 50 kr

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS: Szász Domokos.

Tartalom: Még egy szó az enyedi tanító-képző ügyében. Réthi Lajos. — Szent Pál tövisei. (A Revue Chretienne nyomán.) B. S. — Lapszemle: A magyar reformált egyház szervezetére s megállapítandó rendszabályokra vonatkozó tevéjavaslat. (Folyt.) Tóth Sámuel. — Vidéki élet: A kolozs-kalotai egyházmegyéből. Egyházmegyei közgyűlés. r. l. — A sepsi egyházmegyéből. Az egyházmegyei vizsgálatról. (Folyt.) Kisantal Sámuel. — Külföld: (Hollandia.) — Irodalmi szemle. — Tárca: A kányaberkli parochia (Elbeszélés a papi életből.) Irta: Bányai Géza. III. (Folyt.) — Egyházi és iskolai hírek. — A szerkesztő postája. — A kiadó hirdetése.

Még egy szó az enyedi tanító-képző ügyében.

Déva, 1878. ápr. 2.

Koós Ferencz barátom neki bátorzkodott e lap mult számában, és kimondá a merész szót: hogy felekezetünk nagy-enyedi mester- vagy tanító-képezdójét meg kell szüntetni.

Nagyobb csudálkozásomra a szerkesztő is sorba áll melléje, s minden tétovázás nélkül azt mondja, hogy ő is így gondolkozik.

De hát kérem alássan: miért nem mondta régen? Hisz én így gondolkozom elejétől óta, azaz hogyazóta, a mióta az állam tisztességesen ellátta az országot olyan tanítóképző intézetekkel, a melyekkel ez a miénk sehogy sem tudott számbavehető versényre kelni, hanem nem szólottam, mert attól féltem, hogy egyedül hagynak szégyen-szemre, s még azt is rám fogják esperes urambátyáim, hogy nincs egyéb bajom, csupán a különsvavazás viszketege.

Most azonban, miután mások megemberelték magokat, én is utánok sandalgok és kinyilvánítom votumomat, hogy az enyedi mesterképezdét meg kell szüntetni.

Ha módja volna felekezetünknek képezdójét legalább is úgy felszerelni, tanerőkkel és ösztöndíjakkal legalább úgy ellátni, mint az államiak a hogy el vannak látva, akkor azt mondanám, hogy diszes dolog a saját kocsi-tartás, s a kinek módja van benne, mért használna omnibuszt?

Csakhogy egy állami tanítóképezde évi költségvetése 18—20 ezer forint, abból csupán a tanító személyzet fizetésére 9—10 ezer megy, pedig épen nincsenek fényesen fizetve: ennyit pedig az enyedi kollegium honnan tudna e célra fordítani?

Hiszen meg is mondtuk, hogy az enyedi kollegium nem bírja, hanem tartsa fenn az egyházkerület.

Úgyan miből és miként.

Adózzanak talán a tanodák és az egyházközségek?

Azoknak szegényeknek elég, ha a magok terhét elbírják tisztességesen.

A tanodák tanárai rosszabbul vannak fizetve, mint a megfelelő államiak; a kisebb osztályokban még mindig átmeneti változó tanítók experimentálnak a jövő nemzedékek képzettsége és a tanodák jó hírneve kockáztatására; taneszközökre, kísérletekre némelyik főtanodánk alig fordíthat többet évenként, mint egy jól ellátott népiskola, ugyan miből adózzanak még más célokra saját szükségseiken kívül?

Az egyházközségek pedig általában véve annyira sem bírják fedezni a magok szükségseit, mint a tanodák. Hiszen nálunk elejétől kezdve irigyelt volt a professor állása a papéhoz képest.

Nem is úgy, hanem úgy, hogy adózzanak a felekezet egyes tagjai országszerte! Hát hiszen jó volna ha adóznánk, s ha annak az adózásnak befolyására tudnánk biztosítékot találni. Hanem mikor még az egyházközségi kepe felhajtása is annyi ve-

szűdség mellett sem vezet egész eredményre, aggodom, hogy egy ujon behozandó egyházkerületi rovatl felette bizonytalan kenyeret nyujtana annak, a ki rászorulna.

De ha módját is ejtenők, hogy az egyházkerületi jövedelmet szaporítsuk, van arra szükség bőségesen, nélkülözhetetlen célokra.

Papot nem növel számunkra senki más; egyházkormányzatunk, törvénykezésünk költségeit is magunknak kell fedeznünk. Hát a szétszórt csontok, az egyháznak és a nemzetnek gondozatlanság miatt veszendőben levő tagjai!

Abban aig hi ellentmond nekem valaki, hogy egyházkerületünk mostani helyzetében nem fordíthatunk tanítóképezdésre annyit, a mennyit egy hasonló állami intézet igénybe vett.

Hanem ha jól sejtem az lesz az ellenvetése sok atyánkfíának, hogy nincs is szükségünk olyan fényes, költséges tanítóképezdékre, a minők az államiak. Nekünk egyszerű, igénytelen mesterekre van szükségünk, a kik félik az Istent, tisztelik a szent vizitációt; elfujják a „maga nótáján“ Dávid zsoltárait és megtanítják írni, olvasni az ifju nemzedéket.

Erre a boldog időkből származó kedélyes felfogásra megfelelt a képezde szervezetéről szóló bi-

zottsági munkálat, a mely egyáltalában nem éri be ezekkel a patriarchális igényekkel, hanem jóra való, értelmes tanítókat kíván képeztetni; s megfelel az országos törvény, a mely még a reformatus világot is kötelezi, s a melybe elfelejtettek belé tenni egy olyan paragraphust, miszerint a kalvinista gyermekeket taníthatják sokkal képzetlenebb, tanulatlanabb egyének is mint a más felekezetűeket. Különbön nagyon kevesen lehetnek közöttünk, a kikkel szemben jogosult és szükséges az ilyen érvelés. A többség mindazok, a kikben öntudatos a protestáns közérzet, tisztában vannak azzal, miszerint más felekezetek sokféle előnyével szemben a miénknek előnyt mindig az adott, hogy népünk értelmi fejlesztésére kiváló gondot fordítottunk.

Erről az előnyről mondanánk végképen le, ha számunkra jónak tartanánk olyan tanító-képezdét, a mely hiányosabb mint a minőben mások tanítói növeltetnek. De nincs mért itten elméleti okoskodással tölteni a tért. A kérdést megoldotta már a gyakorlati élet; csak tessék észrevenni. Legkiválóbb egyházközsegeink az állami képezdékekben végzett egyénekkel töltik be tanítói állomásaikat és nem kötik magukat Enyedhez.

Adjunk hálát az Istennek, hogy erről a szükségletről az állam tisztességesen gondoskodik, s ne

TÁRCZA.

A KÁNYABERKI PAROCHIA.

(Elbeszélés a papi életből.)

Írta: B Á N Y A I G É Z A .

II.

Ora et labora.

Hanem ő csak nem akart megszökni, de sőt inkább valami egyebet gondolt. Azt kérdezte ugyanis egyszer önmagától:

— Hát csak én vigasztaljak-e mást és engem ne vigasztaljon senki? Én sorra járom a házakat s mindenütt lelki meggyőződéssel nyujtom a vigasz szavait s az üres paplakba hazatérve csak önmagamot ne tudjam megvigasztalni? Vagy én tagadjam meg legelőször azt, a mit prédikálnom egész életem feladata, hogy szép az élet? mert az a nap, mely széppé teszi a világot: a szeretet napja az én életemre egy sugarcskát sem fog vetni soha? Ki mondja ezt? Szegény vagyok? Semmim sincs? Semmim? Hát az senki és annak semmije sincs, kinek egy biblia

van jobbában s lelkében szent elhatározás, a siring küzdeni e könyvvel s e könyvért, melynek lapjain fényesen ragyog e szó: világboldogítás!

Oh mily gazdagnak érzem magamat szegénységemmel, mily gazdag léssz te édes Erzsikém a szegény lelkész oldala mellett.

A lelkész tehát a falu népségének általános csudálkozására okosabban tudott gondolkozni, mint elődje. T. i. esze ágában sem volt innen megszökni, hanem a szökés helyett arra határozta el magát, hogy megkéri a Tordás Erzsike kezét, figyelembe véve Pál apostol e tanítását: „Ha feleséget vészesz is, nem vétkezel“; már pedig vétkezni épen nem volt szándékában.

És most, mig Gelényesinek szolgája, szakácsa, s hozzá tehetjük talán, hogy egyetlen barátja, jó embere: Falusi Pista kifényesíti legislegjobb pár czipőjét a két pár közül; kiporolja egyetlen fekete öltözetét s szeretott tiszteletes urát eképen „kikészíti“ az ünnepélyes actusra: mi addig tekintsünk be oda, a hol laborálnak

A templomon túl s az iskolaház tőszomszédságában a nemzetes Tordás Bálint uram háza fehérlik ki a tömöttlen ültetett ákáczfák közül. Zsindelyvel fedett teteje arról tanuskodik, hogy ez nemesi lak; a viharoktól felszántogatott zsindelyek s a köztük sötétlő lyukak meg azt sejt-

akarjunk okvetlen „nagy hatalom“ lenni, hogy versenyezzünk oly téren, a hol nincs erőnk hozzá és szükségünk reá. Az állami tanítóképzők nem forgatják ki kalvinistaságából a kalvinista ifjút. Az egyház kebelében megkapta elébb, és meg fogja kapni szolgálata alatt utóbb még jobban a szükséges felekezeti színezetet. Mert az nem baj, gondolom, ha ifjúságában más felekezetűekkel is érintkezett, ha ez által némi általánosabb nézpontokra tett szert, ha nem lesz okvetetlen cynikus és szegletes!

Réthy Lajos.

Szent Pál tövisei.

(A „Revue Chretienne“ nyomán.)

Azok életében a kiket szeretünk a legcsekélyebb részletek is fontossággal bírnak. A jóakarát oly dolgokat fődöz fel, melyek a közöny előtt rejtve maradnak. De vajjon a szívnek e törvénye nem-e csak egy illusorius érzés? Bizonyára nem, Mert nincs az a csekélyesség, sem a physical, sem az erkölcsi világban, melynek hatását az élet ne hordaná magán. S ez igazolja épen a történetírók érdekeltségét hősök létviszonyainak még oly csekély mozzanatai iránt is, de különösen azok iránt, melyek physical temperamentumára vonatkoznak. Az élettan vívmányai napról-napra inkább kimutatják mily szűk a válaszfal a physical és erkölcsi világ közt, s ha egy psy-

tetik, hogy nem igen kerül már, a mivel a viharasztotta fedeleket boronálni lehessen s a lyukakat bedugdosni. A falak fehérsége pedig Erzsikéről teszen tanubizonyosságot.

Tordás uram nincs otthon, elment politizálni a molnár komához; ott legalább adnak valamit az ő szavára, nem mint otthon az ő felesége. Erzsikét lakodalomba vitték a szomszédfaluba, tehát ő sincs otthon.

Nem is rájok van most szükségünk, hanem a menyecske; azt pedig otthon találjuk a nagyérdemű Tömlő Mátyás kántor-tanító uri társaságában.

Nagy oka lehet akár melyik fehércselédnek, ha a kánt' urammal jó szót kénytelen váltani, lévén a kántor úr nem valami olyan személy, a kire ha rátekinenek: kedve támadjon akár kinek is ráfogni, hogy az embert az Isten saját képére teremtette. A kántor úr nagyon jól találja magát a menyecske mellett, s ez nem is csuda. Tordásné még most is helyre egy menyecske. Szemeibe ha beletekint az ember: úgy érzi, hogy meggyuladt valahol balfelől; varázs van azokban, varázs, mely gyujt, lesujt, s hollósótét haját ha végig simítja a kéz: mintha villanyos lánchoz ért volna; s arcának életpirossága, üdesége, mind-mind elbűvölnek; s az ajkak, a mint kissé fel vannak vetve, mintha azt mondanák: Porba előttem! Hódolat illet engem!

Juno és a satyr! Mi közük egymáshoz? S főképp Tor-

chologica akadémia léteznék, joggal irhatnák kapuja fölé: „Csak physiolognak van itt helye!“

Lehetetlen föl nem ismerni a testi szenvedések befolyását egy Pascal vagy Vinet erkölcsi s vallásos fejlődésére. S hogy tárgyunkra térjünk, nem volna-e hasznos Pál apostol életirányára nézve mindazon adatok teljes ösmereite, melyeknek csapása alatt szenvedni látszott? Nem kevésbé érdekelné ez a keresztyént, mint a theologust, s minél jobban ismernék azon bajokat, melyek ellen küzdenie kellett, annél többre becsülhetnők apostoli nagysága mellett azon emberfölötti erőt is, melyben Isten az ő szolgálait részelteti. Az új-szövetség irataiból tudomást szerezhethünk magunknak azon erkölcsi megpróbáltatások fe- föl, minő például a zsidók gyűlölete, a római hatalmasságok bizalmatlansága, a judaizáló keresztyének ellenségeskedése, melyek számtalan akadályt gördítettek a téritők lejedelme elé.

Azt is tudjuk, hogy élete gyakorta fenyegetve volt, s több ízben szenvedett hosszú fogságot, kegyetlen testi kinokat s torturákat, egész ama napig, melyen egy Caesar bakói a martyrság nimbuszával koszoruzák pályáját. Két-égkívül elég ez arra, hogy minden keresztyén nemzedék háláját s szeretetét érdemelje ki, a nélkül hogy szükség volna még többet is elősorolnunk.

Szenvedéseinek eme föltüntetése azonban korántsem teljes még, bármennyire is irtózáttal tölti el az elmét. Valami rejtélyes gyötrellem emésztette és sűjtotta az apostolt. „Adatott nekem h' egyes ősz tön, mely az én testembe ragadott, tudniillik a Sátán angyala hogy engem csapdosna. Ezért három-

dás uram, az ő szürkülő hajával hogy meri bitorolni ezt a szép asszonyt?

A szép menyecskének nagyon kalandos multja van; megérdemli, hogy érte egy kissé kitérjünk.

Bizonynyal sohajtva gondol vissza lánykorára, mikor egyik párbaj a másikat érte a miatt, hogy a szép Magasormi Judit gyilkoló szemei X-re pillantottak-e egyet s Y-ra kettőt, vagy megfordítva.

Apja mint honvéd százados részt vett a függetlenségi harczban, s e miatt minden vagyonát konfiskálták, maga pedig a kufsteini vendégmarasztó intézetet lakta egy darabig, hol meg is halt nem sokára.

Felesége a maradék pénzecskével egy kis birtokot vett Kányaberken, hol meg is telepedék leányával.

Judit kisasszony azonban sehogy sem tudott Kányaberekkel megbarátkozni, úgy hogy anyja nem győzte hallani az egyhangú panaszt: „Szent Isten, be unalmas itt a parasztok között.“

— Ah csak egyelőre! — mondogatta anyja. Hisz imádóid is csak el-ellátogatnak remélem, s aztán mikor más nincs, majd csak elbolondozol az itteni pappal. Még tán meg is hódítod, mert tudod ezek a papok olyan gemein emberek; minden szót arany igazságnak vesznek.

Magasorminé megveregette e szavak után a Judit szép arcát, látva, hogy az is mi, y jóízűn tud azon nevetni, hogy azok a papok olyan gemein emberek.

szor könyörgöttem az Úrnak, hogy én tőlem eltávoznék. És ezt monda nékem: Elég néked az én kegyelmem, mert az én erőm erőtlenség által végeztetik el.“ (II. Kor. 12. 7—9.) Miben állott hát ezen súlyos csapás? Egész könyvet lehetne írni azon különböző, sőt nem ritkán extravagáns föltevésekről, melyek e kérdésre megfelelni czéljukul tüzték ki maguknak. Három főosztályra redukálhatók azonban mindezek: 1) tisztán szellemi és erkölcsi kísértésekre, 2) a Pál apostoli megpróbáltatásaira és 3) testgyöngeségekre; s ez az, mi legvalószínűbb. Mert a „testbe ragadt hegyes ösztön“ (tövis, tüske) kifejezés jobban egyezik e fölfogással, mint a más kettővel. Vajjon az apostoli küzdelmekről, sőt a lelki és erkölcsi megpróbáltatásokról is beszélt volna-e Pál úgy, mint tisztán egyéni kellemetlenségről? Isten nem vonakodott volna őt megszabadítani ily kísértéstől, s bár bölcsességében nem hallgat mindazon imákra, melyeknek tárgya ideiglenes megszabadulás után való esengés; de megtagadhatta volna-e ígérete megszegése uéül azon szellemi felszabadítást, melyért Pál oly hön könyörgött?

Fölhozták azt is, hogy e kifejezés „a Sátán angyala, hogy engem csapdosna“ inkább lelki kísértésekre vonatkozik. Kálvin szerint a Sátán angyala jelentése, hogy minden kísértést a sátán küld reánk, s hogy támadásaikkal azt jelzik, hogy a Sátán közelünkben van. Ez érv itt kétes becsű. Pál kifejezései inkább kimagyarázhatók a testi gyöngeség hypothesisének alapján. Emlékezzünk csak vissza, minő szoros viszonyt állapít meg Pál a bün és a testi bajok közt. Pál fogalmai szerint a

bün hatalma a testben gyökerezik, azt gyöngíti, s lázítja a lélek ellen, míg ugyanazon pillanatban egy benső feloszlási processus támad benne, mely különféle fájdalomban s erőtlenségben nyilvánul. A bün által jött a világra úgy a testi, mint az erkölcsi halál. (Rom. V. 12. VI. 23.) Az egész teremtés az alatt nyög és szenved, várva a napot, melyen megszabadul a romlottság rabszoloaságából (Rom. VIII. 20—22). Az Úri szent vacsora profanálása következtében lön sok korinthusi erőtlén és beteg, s halt meg sok közülök (I. Kor. 11. 30). Végre midön Pál kényszerülve volt egy botrányos bünöst az egyházi közösségből kirekeszteni, így szólott: „Az ilyen ember adattasék a Sátánnak az ő testének veszedelmére, hogy a lélek megtartassék az Úr Jézusnak a ma napján.“ (I. Kor. 5).

A synopticus evangéliumokban szó van az ördöngösökről, nyavalyatörösökről, siket-némákról, bélpoklosokról, bolondokról, vakokról. Minde betegségek az ördög közvetlen befolyásának tulajdonittattak. E hiedelem és Pál tanelmélete a testi bajok okai felől, nincsenek összefüggés nélkül.

Bármint álljon a dolog, bizonyosnak tartjuk, hogy a szóba forgó erőtlenség testi volt. Hátra van még, ha lehetséges, ennek természetét meghatározni. Minden hypothesis kimerített, s az egész pathologiai szótár fölhasználtatott e czélra. Már Chrysostomus és szent Jeromos idejében föltették hogy Pál rohamos görösökben szenvedett; némelyek hypochondrikusnak, mások meg nehézkörosnak tartották stb. E hypothesiseknek azonban semmi alapjuk sincs, sőt első látásra talán annak sincs, melyről

Gelényesi Péter tiszteletes a (Nándor apja) el is járogatott Magasormiékhoz, mert hitták, azután meg — valljuk be — vonzotta a szép leány.

Judit egyszer hahotázva adja elő anyjának, hogy a pap szerelmet vallott neki, s ő is a papnak, már most mit csináljak szegénynyel?

— Hát ígérd meg leányom, hogy hozzá mégy feleségül, ha jobb parochiát szerez magának, mert — és ezt komolyan mondom — jó lesz biztositanod magadat; tudod, hogy szegények lettünk az apád komédiáskodása miatt s látha Szabó Alfréd sem akarna meglátni többet.

És a jó papot csak nevelték aztán duettben, hogy az mint igyekszik elhagyni népét, holott az úgy szereti őt, mint a lelke üdvösségét. Hanem egyszer aztán csak nem kívánczolt el többé a kányaberki parochiából.

Szabó Alfréd a viláért sem felejté el a szép Juditot; eljött, meglátogatta, sőt úgy tette magát, mintha Juditot meg is kérte volna. Egy egész hetet töltött Kányaberken; aztán elment, de úgy, hogy többé hirt sem hallhattak felőle. Magasorminának egyszer csak el kellett utazni leányával; azt mondták, hogy fürdőre mennek. Jó sokára kerültek vissza.

Hanem Gelényesi Péternek ekkor már igen nagy oka volt nem venni feleségül a szép Juditot; pedig most már igazán kezdte őt szeretni a szép hölgy. Anyja is meghalt

nemsokára s a szép Judit egészen magára maradt sötét dolgokról beszélgető lelkével.

De hát lehetséges-e — kérdezzet meg magában néha-néha, hogy legyenek emberek a világon, a kik egy szép gyöngyért, ha csak egyszer is a sárba esett, szégyenlenek utána nyulni? Bizony lehetséges az szép hölgy, kivált ha üvegéből van az a szép gyöngy.

Még egy kis ideig volt egy kevés pénzecskeje, a miből éljen, az az a miből vendégeljen boldogat-boldogtalanul; meg akarta mutatni annak a papnak, hogy rá sem ügyel, hogy nem búsul, hogy vigadni tud. Pedig viharos bánat öldökölt szívéen-lelkén.

Egyszer azonban az a kis pénzecske is elfogyott... Eh! játszunk tovább — monda — s egy vasárnap reggel csak beállit az özvegyen maradt Tordás uramhoz és megkéri a kezét. Tordás uram előtt oly szivrehatóan tudott sirni a szép leány, hogy a jó embernek megesett a szíve rajta s meggondolva azt is, hogy Erzsikének anyára van szüksége: azt monda Juditnak:

— Jól van kisasszony! Nem bánom, én elveszem magát, ha épen úgy akarja.

— Hogy gyűlölök pedig mindenkit — hallá suttogni Tömlő a szép menyasszonyt, miután a „szeretem“ szót elmondá az eskető Gelényesi előtt.

Egy este bekocztatott hozzá a kántor, mikor Tor

mi szólni fogunk. Valójában azonban komoly jelek szólnak mellette, határozott szövegre támaszkodik s egy megoldhatatlannak tartott historiai kérdést dönt végleg el. E föltevés a következő: Pál szembajban szenvedett. E thesis nem új, valamint a mellette fölhozandó érvek sem; de azt hiszük könnyű lesz bizonyosságát kimutatnunk.

A dolog valószínűbbé tétele végett a damascusi uti látományhoz folyamodtak. Pál hirtelen szeme világát veszítve három napig maradt vak; mely idő lefolyása után Ananias egy damascusi keresztyén kezeit rátevé, s Pál, mintha hályog esett volna le szemeiről, visszanyeré látását. De mintha a gyógyítás tökéletlen lett volna, s Pál egész élete alatt ez eset következményeit sinlette. Ez érvelést nem tehetjük magunkévá, mert e tény ellenkeznek minden analogiával, melyet az új-szövetség szolgáltat a csodás gyógyítások krónikájában, hol a gyógyítás mindig gyökeres és teljes. De a nélkül hogy tovább időznénk e pontnál, jogunk van így okoskodni: Ananias kézrátévése után Pál látása bizonyára előbbi állapotára tért vissza. De milyen volt ez előbbi állapot? A kézrátévésnek hatalmában állott-e vajjon azt megjavítani? Bizonyára nem. S így vajjon nem megérdemli-e a figyelmet az a körölmény, hogy annyi jelenlevő közt, kik a jelentésnek szintén tanúi voltak egyedül Pál vakult meg a mennyei fény sugártól? Maga nyilatkoztatja ki (Csel. XXII. 11): „Mikor pedig nem látnék annak a világosságnak dicsősége miatt.“ Azonban társai sem kevésbé rémültek meg: „A napnak fényességét meghaladja vala, körülvevett engemet és azokat, a kik velem egy uton járnak vala. (Csel. XXVI. 13). Ez

dás uram nem volt otthon, s azt kérdé a szép menyecskétől:

- Igazán mindenkit gyűlöl Tordásné asszony?
- Igazán!
- A papot is?
- Ah! azt megölni szeretném.
- No hát én is gyűlölöm őt. Képzeld csak, azzal fenyegetett, hogy elcsapat hivatalomból. Hm!
- Ember! Te is gyűlölöd őt? Ah, úgy szeretlek! szeretlek! s epedő szemekkel néz a szörnyalakat.

Tömlő a szerelem ily nyilvánulására oly békavérű hidegen tudott maradni, hogy lekönnyökölt félkézze az asztalra, jobbjaival pedig az asztalon heverő író-tollal kezdett játszani, irogatván egy darab papírra rettentő ákom-bákomokat; később betűk sülték ki a firkából s Tordásné ezt olvasá ki a betűkből:

- Asszony! gyűlölöd-e nagyon Gelényesi Pétert?
- Az asszony hevesen ragadá ki a tollat a kántor kezéből s azt írta feleletül:
- A mint csak gyűlölni lehet.
- Mire lennél képes e gyűlölettel?
- Elkárhozni — válaszolt a toll.
- Én megölnöm — írta a kántor.
- Imádlak érte.
- S még jutalmam?

a Pálra gyakorolt kivételes hatás nem azt bizonyítja-e hogy szemei érzékenyebbek voltak, mint a többiekéi?

B. S.

(Vége következik.)

L A P S Z E M L E.

A magyar reformált egyház szervezetére s megállapítandó rendszabályokra vonatkozó terv-javaslat.

(Folytatás.)

B) A z e g y h á z t a n á c s (presbyterium).

17. §. Az egyház közvetlen kormányzó testülete az egyháztanács, mely a népesség arányához képest a gyülekezeti tagok által választatik; a következő számarányban: oly gyülekezetekben, melyekben a lelkek száma az

500-at nem haladja túl:	8,
500-tól 1000 lélekszámig:	12,
1000-től 2000-ig:	16,
2000-től 4000-ig:	20,
4000-től 6000 lélekszámig:	24,
6000-től 8000-ig:	28,
8000-től 10000-ig:	32,
10000-től 12000-ig:	36,
12000-től 14000-ig:	40,
14000-től 16000-ig:	44,
16000-től 18000-ig:	48,
18000-től 20000-ig:	52,

így tovább minden 2000 lélek után 4 egyháztanácsos vá-

— Egy csók, két csók, száz csók, s Tömlő úgy összezecsókolatték a szép furia által, hogy lihegni is alig tudott. És mintha rendes szerződésre léptek volna: mindketten aláírták nevüket. A szép asszony lánykori nevét használva: Magasormi Judit, Tömlőnek hű szeretője.

A kántor gondosan, de észrevétlenül elrejté a név-aláírással ellátott beceses okmányt.

Évek jöttek-mentek, de Tömlő csak nem akarta megölni a papot; ezalatt talán Tordásné is elfelejtette az egész furcsa szerelmi vallomást.

A jó Gelényesi Péter azonban egyszer csak kezdé már nem tűrhetni a kántor rettenetes viselt dolgait s ki nyilvánítá neki, hogy el fogja csapatni hivatalából.

Ho ho! Megáljunk csak! — dörmögé magában a kántor, sokkal jobb lesz, ha én csaplak el téged.

S Gelényesi Péter csakugyan nem csaphatá el a kántort. Egyszer csak halva lelta a mezőről hazatérő béres legény a jó lelkész. A nagy világtól hermetice elzárt Kányaberken az volt az általános meggyőződés, hogy a szél ütötte meg. Csak ketten tudták a faluban a valódi halál-okot.

(Folytatása következik.)

lasztatván; míg azoknak számuk a 80-at meg nem haladja; 80 tagnál többől az egyháztanács nem állhat.

18. §. Az egyháztanács tagjai épen mint a gyülekezeti képviselők, 6 évre választatnak s hivatalukat eskütétellel foglalják el.

19. §. Az egyháztanács működési és hatásköre általában:

az egyháztanács feladata: a gyülekezetben a keresztényi vallásos életet és tevékenységet előmozdítani és biztosítani, a gyülekezet anyagi javainak gyarapodásán munkálni; a lelkipásztorok és tanítóknak, általában a belhivatalnokoknak nemes munkájokban segítségökre lenni.

20. §. Részletebben a következők a teendői:

a) Az egyháztanács a gyülekezetnek minden tekintetben a képviselője, úgy a vagyoni ügyekben mint a gyülekezetbeli, (a lelkészi és helyi főgondnoki hivatalt kivéve) egyházmegyei és kerületi hivatalnokok választásánál; tehát:

b) Az egyházi hivatalnokok közül a tanítókat, énekevezéreket, algondnokokat, (külön pénztárnokokat és ellenőrt) jegyzőt vagy jegyzőket, egyházfiaikat stb. választ; ezen egyházi hivatalnokok nem szükség hogy egyháztanácsosok is legyenek egyszersmind; de ha azokká választatnak, épen azon jogokat élvezik mint a többi egyháztanácsosok.

c) Az egyházmegyei és kerületi gyűlésekre a küldötteket mint képviselőket megválasztja.

d) A gyülekezetben letelepedett egyének vagy családok rendes tagsága felett — ha félév óta már ott laknak — s egyháztagok ohajtának lenni, közvetlen határoz.

e) Minden választás alkalmával a választók névsora pontos elkészítése iránt intézkedik.

f) A népképviselői gyűlés határozatait végrehajtja.

g) Örökdi az isteni-tisztelet külső rendje s a vasárnap megünneplése felett; ennek folytán az isteni-tisztelet tartásának idejét a: évszakok szerint meghatározza; az imaháznak s minden egyházi épületnek az egyház méltóságával és magasabb érdekeivel nem ellenkező czélokra átengedése vagy felhasználása iránt intézkedik.

h) Az egyház tulajdonait képező iskolák felett a közvetlen felügyeletet és ellenőrzést gyakorolja, az iskolaszék felállítását által. Általában az egyház érdekeit a nevelés terén képviseli, s azok megvalósításán buzgalkodik.

i) Az egyházi adónak befolyásáról, s a belhivatalnokok fizetésének pontos kiszolgáltatása iránt gondoskodik.

k) A számadásokat megvizsgálja, s azokról a népképviselői gyűléshez jelentést terjeszt.

l) Az alapítványok tárgyában s az ezekből folyó ösztöndíjak és segélyezések iránt intézkedik.

m) A szegények, betegek és árvák ügyében és érdekeiben a helyi viszonyok szerint minden lehetőt megtesz.

n) Az egyháztanácsosok mindazon károsodásért, mely az egyháztanács tette vagy mulasztása által okoztatik, kárpótlással tartoznak; épen azért minden kisebb vagyonszállítási ügyben intézkedő határozat hozatalakor, a rá és ellene szavazók névszerint megneveztesse a jegyzőkönyvben.

o) Az egyháztanács jogkörébe tartozik az egyházi feyelemnek eszélyes és bölcs gyakorlata; az egyháztagok közt felmerülő egyenetlenségek és viszálykodások elenyészítése és elintézése.

p) Az egyház épületeinek jó karban tartásáról, azoknak tűzkár ellen biztosításáról; az egyház tulajdonait képező s a belhivatalnokok használatában levő földek után fizetendő országos adó pontos beszolgáltatása iránt gondoskodik; nemkülönbén a temetőhelyek felkerítése, azok rendben tartása érdekében intézkedik.

21. §. Az egyháztanács elnökei: a rendes lelkész és főgondnok; a mely gyülekezetben több lelkész van, az elnöki tisztet a hivataloskodására legidősebb lelkész végezi; lelkipásztor jelenléte nélkül egyháztanácsi gyűlés nem tartható.

22. §. Ha a lelkész betegség vagy bármi ok miatt a gyűlésen meg nem jelenhet, vagy csak időközi (segéd) lelkész volna a gyülekezetben, az esperest jogkörébe tartozik az illető gondnok bejelentése és fölkérése folytán, a szomszéd lelkészek közül egyet az elnöki tiszt teljesítésével megbizni.

23. §. Az egyháztanács rendszeresen minden hóban egy határozott napon gyűlést tart, ha szükségeltetik többször is; a gyűlés ideje s annak legfontosabb tárgyai, az elnökség által a meghívó ivenken vagy czédulákon vagy a szokásban levő eljárás módon, az egyháztanács tagjaival előre közöltetnek.

24. §. A közgyűlésre tartozó beadványok a gyűlés elnökeihez nyujtatnak be, kik azokról rendszeresen vezetett beadványi jegyzőkönyvet vezetnek.

25. §. Az egyháztanácsgyűlést a lelkész rövid imával nyitja meg, s ezen gyűlések mindig az e czélra rendelt helyiségben, általában az egyház középületében tarthatók.

26. §. Ezen gyűlések nem nyilvánosak.

27. §. A lelkész és főgondnok vezet a tanácskozásokat s ügyelnek a rendfenntartásra.

28. §. Az egyháztanács bizonyos ügyekben szakértőket — kik nem egyháztanácsosok — hívhat meg a tanácskozássra, vagy azoknak véleményét kikérheti.

29. §. Az egyháztanács tagjai a közgyűlésben, netalán saját ügyeinek kivételével, minden kérdésben döntő szavazattal bírnak

30. §. A határozatok a jelenlevők szótöbbsége után mondatnak ki, nagyobb számból álló egyháztanácsnál 10 tag kívánatára az elnökség titkos szavazást köteles elrendelni.

31. §. Ervényes határozat hozatalára az egyháztanács tagjai $\frac{1}{3}$ -ának jelenléte kívántatik.

32. §. Az egyháztanács határozatai, az idő, a jelenlevő tanácskozó tagok neveinek feljegyzése mellett egy önálló jegyzőkönyvbe vitetnek.

33. §. Minden közgyűlés jegyzőkönyve a következő gyűlés által hitelesítettik. Sürgős kiadmányozást igénylő tárgyakra nézve azonban a hitelesítés, a gyűlés által erre megbizott küldöttség által is eszközöltethetik, de azért a következő gyűlésen az egész jegyzőkönyv felolvastassék.

34. §. Jegyzőt az egyháztanács a maga kebeléből választ; kivételesen lehet a jegyzői tollal a tanítót meghizni, ha nem presbyter is; a midőn az illető tanácskozási joggal bír, de mint nem egyháztanácsos nem szavazhat. A lelkész mint elnök jegyző nem lehet.

35. §. Olyan ügyekben, melyek tömeges kiküldetést igényelnek, valamint olyanoknak is, melyek természetöknél fogva az egyházi tisztviselők által végre nem hajthatók, egyháztanácsosok küldetnek ki a határozatok végrehajtásának foganatosítására; mely küldetést az erre megbizottak esküjükhöz hiven teljesíteni köteleztetnek és azt alapos ok nélkül vissza nem utasíthatják.

36. §. Sürgős esetekben és olyan ügyeket illetőleg, melyek természetöknél fogva előleges megvizsgálást kívánnak, ily kiküldésekre az elnökségek is feljogosítottak; s az illető presbyterek az elnökileg történt kiküldetésnek épen úgy engedelmeskedni és megfelelni tartoznak, mintha a közgyűlés által küldettek volna ki.

37. §. Egyes szakosztályok felállítása és alakítása az egyháztanács tagjaiból és körében — főleg nagyobb, népesebb gyülekezeteknél — az egyháztanács belkörü intézkedésének hagyatik fenn.

38. §. Az egyház valódi patronusai, a kik t. i. az egyház fentartására oly mérvben folynak be, hogy alapítványuk és segélyük nélkül az egyház magát fenn nem tarthatná az egyháztanácsnak állandó és rendes tagjai; s annak gyűléseibe mindig meghívandók.

C) Az egyes gyülekezetek által eszközöndő választásoknál eljárás.

I. A gyülekezeti képviselők és egyháztanácsosok választása.

39. §. A gyülekezeti képviselők és egyháztanácsosok választásánál választási joggal bír a gyülekezetnek minden helyben lakó s az egyházi tartozást fizető teljes korú s önálló férfi tagja.

40. §. Képviselővé és egyháztanácsossá választhatók minden teljes korú, az egyházi adóbeli tartozásnak vagy kötelezettségöknél elegendő, oly önálló gyülekezeti tagok, kik feddhetlen életűek, a közönséges isteni-tiszteletet gyakorolják s az urvacsorájában résztvevők által vallásos és egyházas érzületeket és érdekeltségöket tényleg tanúsítják.

41. §. Kik irni, olvasni nem tudnak, gyámság, bűnügyi kereset vagy fenyíték alatt állanak: azok kizárandók a választásból; nemkülönb azok is, kik magukat fenn nem tarthatva, állandó és folytonos segélyezésben részesülnek valamely nyilvános szegényalaptól vagy pénztárból.

42. §. Rokonsági kapcsolat vagy vérségi egybekötetés senkit el nem zárhat attól, hogy az egyháztanácsba vagy képviselheti testületbe — ha ugyan egyéb kellékekkel bír — beválasztathassék.

44. §. A választás napja és órája isteni-tisztelet alkalmával hozatik a gyülekezetnek tudomására, az egyháztanács belátására bizatván, hogy a helyi viszonyok és körülmények szerint még más módot s eljárást is használjon annak közzétételére; fölhíván a gyülekezeti tagokat, hogy

észrevételeiket, kifogásaikat, vagy igényformálásukat, egy meghatározott időn belül, a választási névsorra nézve az egyházi elnökséghez adják be; későbbben beterjesztett kérelmek vagy óvások figyelembe nem vétethetvén.

45. §. Az egyháztanács határoz a felszólamlások ügyében, ha valaki az ítéletben nem nyugodnék meg, szabadságában áll ügyét az egyházmegyei hatósághoz terjeszteni föl; azonban ezen felebbezés a választást nem késleltetheti és változtathatja meg.

46. §. A pátronus vagy patronusok a választásra mindig külön meghívandók.

47. §. A választás miképen történjék, arra a gyülekezet népességi viszonyai a határozók.

48. §. Kisebb gyülekezetekben lehet azt a templomban eszközölni vasárnapi isteni-tisztelet után; a midőn a lelkész alkalmi egyházi beszédet tart, kiemeli a választási cselekmény fontosságát, a keresztyéni szabadság elvét, melynek alapján a választás eszközöndő.

49. §. A szavazás írásban, ott a helyszínén kiosztott szavazati czédulák betöltése által történhetik. S elsőben az egyháztanácsosok, azután a népképviselők választandók meg.

50. §. A szavazatok általános többségét kell az illetőknek megnyerni, ha az első ízben nem történhetik meg, a legtöbb szavazatot nyertek tüzetnek ki választás végett, mindaddig míg az általános többség ki nem mutatható.

51. §. Szavazatok egyenlősége esetében a sors dönt.

52. §. Népesebb gyülekezeteknél a választás történhetik oly formán, hogy a választási joggal bíró egyháztagok az e célra készült, annak idejében kiosztandó szavazati iverre az általuk egyháztanácsosul vagy képviselőül ohajtott egyén nevét felírván: az így betöltött iverket az arra kitűzött határidőben a szavazatszedő bizottsághoz személyesen beadják. Az eképen legtöbb szavazatot nyert egyének megválasztott egyháztanácsosoknak vagy képviselőeknek tekintetnek.

53. §. A választásról rendszeres jegyzőkönyv vezetetik, mely a választás folyamatát hiven feltünteti, s ezen jegyzőkönyv az elnökség és jegyző által irandó alá.

54. §. A megválasztott tagok nevei két egymásután következő vasárnap a gyülekezet előtt felolvastatnak.

55. §. A választott tagok ellen kifogás csak a 2. kihirdetés előtti napig fogadtatik el az elnökség által, majd az e tanács határoz a kifogás vagy kifogások ügyében. Innen is fellebbezni az egyházmegyei hatósághoz lehet.

36. §. A megválasztott tagok ha e kötelességet elfogadni nem hajlandók, tartoznak azt az egyháztanácshoz bejelenteni, mely határoz az indokok felett.

57. §. Az egyháztanácsosok vagy képviselők választása valamely gyülekezetben nem volna kivihető, a menyiben az illető egyháztagok nem jelennének meg, vagy épen oly egyéneket választanának, kik nem választhatók: ily szomorú esetek és körülmények alkalmával az esperes és segédgondnok jogkörébe tartozik az intézkedés, megbizván addig míg új választás eszközölhető, a régebbi egyháztanácsot vagy képviselőtestületet az ügyek vezetésével.

58. §. Az egyháztanácsosok és képviselők 6 évre választatnak.

59. §. Az egyháztanácsosok vagy népképviselők hivatalukból elmozdítása csak akkor állhat elő, ha kötelességeiket teljesen elhanyagolják, a kétszeri megintésnek sem lett meg kellő eredménye; vagy ha alattomosan és nyilván ellene működnek a szabályszerűleg hozott s az egyház javát célzó határozatoknak, azokat megakadályozni törekednek; nemkülönben rendetlenkedés vagy erkölcsi hanyatlás szomorú következményei tapasztalhatók rajtuk. Az egyháztanács ítélete azonban megerősítés végett az e. megyére terjesztendő fel, csak akkor lép az érvénybe, ha ott megerősített.

60. §. Az időközben lemondások vagy halálozások által netalán ürességbe jött egyháztanácsosi és képviselői székek, a választás alkalmával legtöbb szavazatot nyert póttagoknak behívása által töltetnek be.

Tóth Sámuel.

(Folytatása következik.)

VIDÉKI ÉLETT.

A kolozs-kalotai egyházmegyéből.

Egyházmegyei közgyűlés.

B.-Hunyad, 1878. márcz, 25.

Márczius hó 24-én tartotta a kolozs-kal. ev. ref. egyh. megye tavaszi közgyűlését B.-Hunyadon. A fennebbi nap reggelén fél 10 órakor esperes Szakács István egy rövid velős beszéddel megnyitván a gyűlést, számba vettük magunkat. Nem mondjuk hogy többen nem lehettünk volna, de azok közül, kik jelen voltunk, jól esett itt látnunk egyházmegyei életünk buzgó harczóit, szeretett főgondnokunk mlt. Lészai Ferenczet, algondnok Szentiványi Ferenczet, Gyarmathy Zsigmondot, Bán Istvánt stb. A számbavétel után templomba mentünk meghallgatni Kolozsvári Antal paptársunkat, ki Pál apostolnak korinthusbeliekhez küldött I. 9. 24. felett tartott sikerült beszédet.

Templomozás után ismét közülésre gyűltünk össze s megkezdődött, mi minden tavaszi gyűlésnek egyik főtárgyát képezi, a can. visitatio sok figyelemmel, ügyességgel és a kellő részletességgel szerkesztett jegyzőkönyveinek felolvasása, vizsgálati jegyzők Mihálcz Elek s Timár Lajos által. Nem szándékunk ezuttal e jelenségek részleteibe bocsátkozni, egy hallásra nem is tehetnők azt, csak általánosságban annyit kívánunk megjegyezni, hogy ránk a felolvasott jelentések általában megnyugtató hatást tettek. Élet, munkásság, pezsgés jelzik egyházaink nagy részét, s ha mégis vannak hiányok itt-ott, azokat egy pár eset kivételével, a tájékozatlanság vagy a legjobb célú munkásságot is meggátoló nyomasztó anyagi viszonyok okozzák, mintsem rosszakarát vagy szándékos kötelességmulasztás. A hiányok orvoslására közgyűlésünk erélyes határozatokat hozott, melyek, hisszük, nem fognak papiron maradni. Még csak annyit kívánok itt megjegyezni, hogy a vizsgálati jegyzők felette

hasznos dolgot cselekednének, ha a vizsgálatok eredményét legalább vázlatban közölnék az egyházi lapokban.

A gyűlés egy másik fontos tárgya volt a tisztujtítás az esperesi hivatal kivételével. Timár Lajos aljegyző maga és tisztársai nevében, letelvén hivataloskodások három esztendeje, megköszönve a bizalmat, lemondott. A közgyűlés eddigi főjegyző Benedek Pált, közügyigazgató Gillyén Jánost, aljegyző Timár Lajost közfelkiáltással újból megválasztja.

A házassági és köztörvényszék tagjaivá megválasztattak, szintén egyhangulag, az egyháziak részéről: Ignác Károly, Mihálcz Elek, Timár Lajos, Józsika Sámuel, Mikó Lajos, Kónya József; a világiak részéről: Szász Béla, Gyarmathy Zsigmond, Bán István, Keresztes Árpád, Bölöni László, Csoma Péter.

Házassági ügyekben ügyvédek: Ágoston Mózes, Viski Zsigmond, Sebestyén Ferencz.

A papválasztási és candidáló bizottságba: Gillyén János, Deési Gyula.

A mi már a mlt. igazg. tanács által kiküldött három fontos — t. i. a tiszántuliak által javasolt alkotmányozó zsinatot, a káplán-rendszert és a nyugdíjintézeti — tervjavaslatot illeti, az elsőre nézve végeztetett, hogy adassék ki egy bizottságnak, mely tegyen tüzetes javaslatot egy legközelebb tartandó rendkívüli közgyűlés előtt. E bizottság tagjaivá lettek: Szász Béla, Gyarmathy Zsigmond, Bán István, Timár Lajos, Deési Gyula.

A káplánság kérdésében határozattá lett, hogy általában véve káplánt tartani minden lelkésznek szabad, ha szükségét az egyházmegyei közgyűlés előtt igazolja. A fizetés megállapítása szabad egyezkedésre hagyatott fenn; az egyházak azonban semmi terheltetést e czímen nem hordoznak.

A nyugdíj-intézeti tervjavaslat ujjlag is ajánlatik elfogadás végett, de minden más hasonnemű intézet igénybevétele nélkül; azon esetben, ha e javaslat elfogadtatik, a központi ujjonnan alapított özv. árvai pénztár nevelése megszűnik.

Ime ezek voltak, eltekintve egyesek és egyházközségek kisebb jelentőségű panaszaitól, közgyűlésünknek főbb tárgyai. Mielőtt bezárnám rövidre vont tudósításomat, nem tehetem, hogy fel ne említsem képviselő Keresztes Árpádnak az egyházi vagyon kezelésének módozatát tárgyaló javaslatát. Mi lett a nagy horderejű javaslat sorsa, nem tudom, mert kénytelen voltam e javaslat tárgyalása előtt elhagyni a közgyűlést. Az ügy fontossága azonban megérdemli, hogy alkalmosszerűleg bővebben foglalkozzunk vele.

r. l.

A sepsi egyházmegyéből.

Az egyházmegyei vizsgálatról.

Réty, márczius 10, 1878.

13. A klenodiumok szaporodtak: Al-Dobolyban egy 5 frt értékű keresztelő-kannával, melyet ajándékozott Rane

Folytatás a mellékleten.

Melléklet az „Erd. Prot. Közlöny“ 13-ik számához.

Agostonnő, Majorán Rozália. Kőkösben a betegek számára egy új pohár, és a h.-falusi felső népiskola mű-faragászati műveiből, mely iskola mű-faragászati tanára Kupcsai úr, egy szép korona vásároltatott az egyház által, melynek értéke 180 frt. Nyében, hol özv. Sütő Borbála férje, néhai Soós József lelkész emlékére egy szép, 9 frt értékű urasztal-terítőt ajándékozott, Bikfalván Tatár Györgyné, Benke Krisztina ajándékozott egy 10 frt értékű horgolt hármass veres szegélylyel ellátott fehér kelmét kathedra-takaróul. Egyh. vizsgáló székünk köszönetét fejezte ki mindeütt s rendelte, hogy a leltárba bevétessenek.

14. Az ingóságok rovata alatt intézkedett Sz.-Királyban, hogy a romladoxott templomból kiszedett ingóságok: korona, cathedra, orgona, székek stb. a községi iskola egy szobájába berakotván, gondos felügyelet alatt tartatnak. Az ingóságok szaporodtak Egerpatakon egy arany-könyvvel, melybe azok nevei iratnak be, kik az egyháznak valamit ajándékoznak.

15. A fekvőségekben a legtöbb egyházban nincsen változás, a temetők bekerítve vannak. A fekvőségek körüli intézkedés meg van téve mindenütt, a hol szükség van rá; még pedig Árapataknán, mely egyházközségnek Ilyefalva községével erdőjében holmi határ-differentiája van, s Ilyefalva által megintetett ezeltől 2 évvel, de semmi egyéb lépés nem tétetett — meghagyatott, hogy ha valami per fejlődne ki, jelentés tétessék az egyh. megyei tanácsnak. Erősdön meghagyatott, hogy az oláh egyházzal közös erdőt valami módon osszák meg. Al-Dobolyban az egyház földeiről járó 10 frt taxa ez évre még megengedett, azutánra pedig megrendeltetett, hogy a törvények értelmében nyilvános árverezés folytán adassanak ki haszonbérbe. (A Nyéni egyh. községnek az egyh. megyei tanító erdő-vágást engedélyezvén, bejött 329 frt, melyből 129 frt az egyház közszükségeire engedtetett, 200 frt pedig a takarékpénztárba helyeztetett el; továbbá a varas-goromb nevű kaszáló fele az egyházat illeti, s mégis az egész néhai lelkész Soós Ferenczre telekkönyveztetvén, a néhai családjának adósságáért betáblázva van, meghagyatott, hogy márczius 4-re, megtekintve a telekkönyvi hivatalnál is, jelentés tétessék az egyh. megyei tanácshoz. A jelentésbejött, s abból látni lehetett a kaszáló veszélyben létét, s így az egyházmegyei tanács egy ügyvéd kezére rendelte adatni. Bikfalván meghagyatott, hogy az ig. tanács rendelete szerint az erdő plágáztassék. Minthogy pedig a temető betelt, a Zákányban temetőnek kiszemelt helyet az említett czélra engedélyeztetni javaslatba hozatott, annyival inkább, hogy az egyház az által semmi jövedelmet sem vesz el. Egerpatakon a farkaszegze nevű csigolyás a fekete ügy által a rényi határhoz szakasztatván, semmi veszély sincs, mert jól van körülhatárolva, a régi temető pedig felszántatván, gyümölcs-iskolának fordított. Kilyénben fakepe-váltási magtár felállítását határozatván már egy éve, s még nem lévén felállítva, megrendeltetett, hogy az egyház erdeje a fa-kepeének onnan való adása által rövidséget ne szenvedjen. Árkoson az unitár. egyházzal közös erdő megosztása meghagyatott. Kál-

nokon szaporodott az egyház birtoka egy 2 vékás szántóval, melyet hajadon Vaska Juliánna ajándékozott elhalt hajadon testvére emlékére, itt is az unitariusokkal közös erdő megosztása rendeltetett meg, az egyh. község úgy nyilatkozik, hogy egyszer már megkísértették az osztást, de egyik rész tetemesen többet érő levén, megállott az osztály oly határozattal, hogy a többet érőből közösen adjanak el annyi fát, hogy ez által egyenértékű lehessen a két rész. Zálánban némely községtől iskola czélra ajándékozott helyek az iskola községivé változása alkalmával az iskolára helyszineltettek; továbbá az iván-pataki kaszáló a községre helyszineltetett. pedig az az egyház tulajdona de jelenleg a község elismervén az egyház jogát, a presbyterium megígérte, hogy 2 hónap alatt tisztába hozza, az iskola helységgel együtt, mert az iskola az egyház tulajdonára épített. Bodokon az egyháznak egy elzalogosított kaszálója az erdő-felosztás alkalmával a község területéhez szakadt, a zálog-tartók az egyházon követelték a zálog összeget, a vizsgálat most egy éve az egyh. megyei tanácshoz utasította mindkét felet, az egyház m. tanács látva a zálog-tartók igazát, megrendelte a zálog összeg megfizetését, mely 220 frt, ezen rendeletnek annyi fogamatja lett, hogy a zálog összeget részletenként le kezdette fizetni az egyház, különben egy költséges per származott volna ebből. Eresztéven szaporodott a papi jövedelem egy 2 szekerre való kaszálóval, melyet a község haszonélvezetűl adott által.

Kis Antal Sámuel.

(Folyt. köv.)

K Ü L F Ö L D.

Hollandia.

(Mozgalmak az egyházi téren Hollandiában.)

Miként Angliában az unitáriusok és a theisták, némikülönbön Voysey, Moncure, Conway, Wicksteed, Martineau; Németországban Scholl által szabad községek jöttek létre: úgy Hollandiában is a múlt évben, a németalföldi ref. egyház zsinatának több oly határozatai, — a melyek a modernnek és orthodoxok közt a már évek óta folyt vizályok megszüntetését czélozták, szülő okai lettek egy szabad község alakulásának. Ugyanis Amsterdám ref. községének két kitűnő papja, a Hugenholtz testvérek, kik a modern irány terjesztése érdekében fáradhatlanul működnek s a németalföldi protestáns egyletben jelentékeny tényezők, és számos intelligens egyháztagok, a zsinat határozatai ellen, mint a melyek a vallásos élet szabad folyását és önálló fejlődését gátolják, nyíltan felléptek. S miután a ref. egyháztanács kérelmeiknek elégtételt nem adott, kiléptek az amsterdami ref. egyházközségtől, egy része olyan szándékkal, hogy átáll a remonstránsokhoz, a másik része pedig azon szándékkal, hogy egy „szabad községet“ fog alakítani. A múlt év novemb. 30-án, azok a kik az amsterdami ref. egyháztól elszakadtak, idősb Hugenholtz elnöklete alatt egy gyűlést tartottak. A gyűlés főtárgyát azon kér-

dés megvitatása képezte: vajjon átálljanak-e a remonstransokhoz, avagy egy minden felekezeties jellegtől független, „szabad községet“ alkossanak?

Azon elvből kiindulva, hogy a remonstransok is bizonyos formulák békóit viselik, a melyek ugyan sokkal könnyebben széttörhetőek mint a ref egyház bilincsei, de mivel ennek széttörése viszályokra adhat alkalmat, abban állapodtak meg, hogy miután a netalán történhető kellemetlenségek előidézői nem ohajtanak lenni: minden meglevő hollandiai egyházfelekezettől független „szabad községet“ alakítanak.

A múlt év december 28-án tartott gyűlésen a szabad község számára egy szabályzatot készítettek s egyzersmind a szabad község elnökévé megválasztották az ifj. Hugenholtzot. Így 350 személy az amsterdami ref. községből kilépett! Folyó év január 20-án az ifj. Hugenholtz, január 27-én az id. Hugenholtz, az előbbi 1 Kor. 13.13, az utóbbi Luk. 9.62 alapján meg is tartották ünnepélyesen a ref. egyházból való kilépésök emlékére az amsterdami ref. egyházközség előtt bucsu-beszédöket.

Az amsterdami szabad község vallásos gyakorlatainak megtartása végett ideiglenesen egy díszes, orgonával ellátott csarnokról, és egy saját kóreléből választott dalkarról gondoskodott, a mely utóbbi a hollandiai ref. egyház énekes könyvéből az ünnepek céljához képest válogatott darabokat énekel az isteni-tisztelet alkalmával addig, a míg a község a „szabad község“ szellemének megfelelő énekeket készít; minthogy a vallás tanításra egy 4 évre terjedő cursust nyitnak, addig is míg ez létesülne, már mintegy 50 gyermek vallás-tanításáról, az „ők szellemökben“ intézkedtek.

Az első isteni-tiszteletet febr. 3-án tartották. Leginkább kitűnnek a szabad községek elvei azon beszédből, a melyet ekkor ifj. Hugenholtz mint a szabad község elnöke tartott. Beszédét így kezdte: ne félj kicsiny sereg! s miután egy futó pillantást vetett azon egyház-községre, a melytől elszakadtak, felhívta a közönség figyelmét azon okok előadására, melyeket fennebb elősoroltam, s a melyek őket egy szabad község létrehozására ösztönözték; továbbá hangsúlyozta hivatásaikat s nagy feladatukat, a mely reájok ezután várakozik; továbbá felemlíti azon ellenségeket, a melyekkel küzdeniök kell, s itt különösen legnagyobb ellenség gyanánt tüntette fel a közönyösséget és a viszálykodást, mely fájdalom! a mai korban oly ijesztő mérvben nyilvánul majdnem minden társulatban! Végül beszédében megemlíti, hogy a szabad község a vasárnapi rendes isteni-tiszteleten kívül a vallásos kedély fejlesztésére, az értelem világosítására a következő ünnepeket fogja megtartani: a karácsonyt, Jézus születésének és a keresztyénség előállításának emlékére, mint a melyek a természeti és szellemi világra fényt, világosságot derítettek; továbbá nagy pénteket és húsvétot, mint a szent vértanuság és a szellem örökléte hirdetésének ünnepét; mint a szenvedés és halál megédesítésének napjait; a reformatio ünnepét; a vallás tanításra kitűzött 4 évi cursus bevégzése

emlékére szintén egy ünnepet, a mely alkalommal a szülők míg egyfelől saját gyermekeik vallásos fejlődéséről meggyőződést szerezhetnek, másfelől a jelenlevő közönség a szülőkkel együtt lelki táplálékot nyerhet; végül egy ünnepélyes összejövetelt tartanak minden évben, a mely alkalommal a családi élet köteleiről elmélkednek.

A keresztséget és úrvacsorát ugyan mint régi symbolumot elvetették, de reménylik, hogy a szabad község vallásos fejlődése fog létrehozni a vallás-erkölcsi kívánalmaknak nagyobb mértékben megfelelő symbolumokat; a kedély és értelem nemesítésére és világosítására, az ó- és újtestamentomi könyveken kívül, az indiaiak és persák dalaikat; Buddha és Konfutse mondásait; a görögök és rómaiak bölcseszétét; Augustinus és Schleiermacher, Luther, Schiller, Shakspeare, Parker s több más kitűnő egyéniségek gondolatait az isteni-tisztelet alkalmával felujtják és magyarázzák, azon az alapon, hogy a bibliai írókon kívül másokban is nyilatkozott és nyilatkozik az isteni kijelentés.

Folyó év február 7-én megalakult a szabad község elöljárósága, három szakosztálylyal, a melyek közül egyik a vallás tanítás, a másik a vallásos gyakorlat megtartása, a harmadik a vagyoni ügyek felett őrködik.

A 353 szabad községi tag összesen 571,950 forint évenkénti fizetésére kötelezte magát, a kiadások fedezése végett; s ezen kívül a szabad községnek állandó tőkésjeül adományoztak 3341 frtot.

A község márczius 10-től fogva egy ily czimú folyó iratot indított meg: hangok a szabad községből (Stemmen uit de orije gemeente).

Ezen rövid ismertetésből látható, hogy az amsterdami szabad község létrejövetele nem a vallásos fanatismus, hanem a komoly meggyőződés szüleménye; s tagjainak neve is azok előtt, kik a holland theologiai irodalomban jártasok, nem ismeretlen. Nagyon sajnálom, hogy tér szűke miatt nem közölhetem azon valóban mester-tollal irt beszéd, a melyet a szabad község elnöke az első vallásos gyakorlat alkalmával tartott.

Nagy József.

IRODALMI SZEMLE.

Emlékirat a főtiszteletendő és nmlsgú hely. hitv. zsinatra, a hely. hitv. felekezeti tanítók helyzetének javítása érdekében (sic!) Ily czim alatt a b.-somogyi egyházmegye tanítói kara egy memorandumot szerkesztett a közeledő zsinatra benyújtás végett. Célja az ev. ref. tanítók jelenlegi, erkölcsileg úgy mint anyagilag, nem igen kedvező helyzetén némi javításokat hozni létre. A czél szép, figyelemreméltó s hisszük is, hogy az összeülendő zsinat egyik főtárgyát fogja képezni e kérdés meritalis megvitatása; de a szóban forgó kis röpirat kissé illusorius reményeket táplál e tekintetben s oly eszközökről és módokról álmodozik, melyek megvalósításához ez idő szerint, legalább jelenlegi nyomasztó viszonyaink közepette, sok kétely fér. Ime lássunk egy pár pontot, melyekben a közzsinat elé terjesztendő kérelmeik következőleg vannak formulázva:

1. Az anyaegyházakban a mindennapi iskolások hittani és confirmatioi oktatását, az ismétlő iskoláknál pedig minden vallási tantárgy tanítását ezentúl a lelkész teljesítse.

2. Prédikálni az anyaeccléziabeli tanítónak évenként rendszeren csak háromszor (p. o. karácsony, husvét és pünkösd első napja délutánján, vagy az illető lelkész ural előre megállapítandó időben) legyen kötelessége.

3. Egy tanító 80 növendéknél többet ne tanítson. Ha a növendékek ennél többen vannak, az egyház segéd-tanítóról gondoskodjék.

4. A köznap délelti isteni-tisztelet, az esztendő utolsó napját kivéve, beszüntetessék.

5. A tanítói fizetés minimuma (lakás, kert s elegendő tűzifán kívül) 500 forint legyen.

6. A segéd-tanító fizetése (lakás, fűtés és élelmezésen kívül) legalább 50 forintban állapíttassék meg.

7. Az ismétlő iskolások tanításáért, a nekik adott tanórák számához illő külön fizetés állapíttassék meg. E fizetés a legkisebb eccléziában sem lehet kevesebb 30 frtnál.

8. Az ingyen iskoláztatás vagyis a tandíjmentesség rendeltessék el.

9. Az államsegélyből ezentúl egyházmegyénként tanítói özvegy-árvák vagy özvegy-árva gyámintézetek is részesüljenek, nem nyervén az előbbi időből hátramaradt özvegy árváink semmi gyámpénzt az országos tanítói nyugdíjintézetből.

10. A tanító az ő hivatalába a lelkészválasztási törvény szerint, de korlátozott szabadválasztás mellett állíttassék be. Az egyházmegyei tanügyi bizottmány jelöltjei közül a consistorium ajánl 3 egyént az egyházak választóinak, s ha ezek közül nem választanak, a consistorium rendeljen oda tanítót.

11. A tanítónak szavazatjoga legyen az iskolaszék-nél, a presbyteriumban.

Az egyházmegyei közgyűlésnek minden praeoráns-tanító és minden tanügyi bizottmányi tanítótag szavazati joggal felruházott alkotó tagja legyen.

Az egyházmegyei consistoriumban legalább két tanítótag választassék be a gyűlekezetek presbyteriuma által.

Az egyes egyházmegyékből az egyh. kerületi közgyűlésekre kiküldött képviselők egyike tanító legyen.

A conventen s a zsinaton a tanítók, kerületenként hacsak 1—2 tanító által is képviselve legyenek.

12. Az egyházmegyei tanügyi bizottsági tagok fele, a kerületinek legalább $\frac{1}{3}$ -da tanító legyen.

13. Az iskolai körfelügyelők az egyh. megyei közgyűlésen a tanügyi bizottmány ajánlatára neveztesse ki.

15. A tanítók vagy iskolájuk ellen kiküldendő vizsgáló bizottság felerészben tanítókból álljon.

Az indokolás is néhol kicsinyes, sőt naiv, de a tanítók jogi helyzetéről, tudniillik, hogy az egyházzal szemben való viszonyukban belső emberek-e vagy világiak, sok érdeket és találót mond.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HIREK.

Kolozsvárt, ápril. 5.

— Nyilatkozat. Megütközéssel olvastuk a n. enyedi „Egyházi és iskolai szemle“ f. évi 12-ik számában, hogy iskolánk egyik, előttünk tiszteletben álló, főgondnokának mltsgs Gyárfás Domokos urnak önzéstelen buzgalma és jellemének szeplőtlenisége is meg van támadva.

Mi, kik m. Gyárfás Domokos urnak egyházi és iskolai ügyeink körül huzamos időn át tanúsított önzetlen buzgalmát, fáradhatatlan tevékenységét s szeplőtlen jellemét közvetlen tapasztalásból ismerjük: erkölcsi kötelességünknek tartjuk nyilvánosan kijelenteni, hogy m. Gyárfás Domokos urat igen is önzetlen buzgalmu férfinak és egyházi s iskolai életünk terén mindnyájunkra nézve mintaképpül szolgálható embernek tekintjük.

Kelt Székely-Udvarhelytt, 1878. ápr. 2-án.

A sz.-udvarhelyi ev. ref. collegium előljáróságának tagjai:

Nagy Lajos

főgondnok.

Kiss Ferencz

igazgató tanár.

Bod Károly

tanvezető.

Sebesi Ákos

algondnok.

Szakács Mózes

r. tanár.

Gönczi Lajos

r. tanár.

Félegyházi Antal

r. tanár.

— Örömmel közöljük a fennebbi nyilatkozatot mint bizonyágát annak, hogy tisztességes és illetékes körökben m. Gyárfás Domokos úr önzetlen buzgalmáról s szeplőtlen jelleméről nem oly véleményt táplálnak, mint az enyedi „Szemle“ anonymus rágalmozói. A vidékről, több oldalról, intéztek hozzánk felszólalásokat, melyeknek mindenike megbotránkozását fejezi ki a „Szemle“ tendentiosus magatartása fölött és oda nyilatkozik, hogy Gyárfás Domokos s Zeyk József uraknak, az ellenök elkövetett sértésekkel szemben, az egyházkerület példás elégtétel adással tartozik. Megjegyezzük, hogy ig. tanácsunkhoz ez utóbbi is fölterjesztést intézett, melyben a vád kinyomozását s elégtételt kér. Az ig. tanács vasárnapi ülésében tárgyalja e botránnyos ügyet.

— Nyilatkozat. T. szerkesztő úr! Hegedüs János, tanár urnak, az „Egyházi és iskolai Szemlében“ megjelent s hozzám intézett cikksorozatára válaszul, kérem közölje, lapjában következő soraimat: Igen sajnálom, hogy a tanár úr félreértett állításaim kimagyarázásában meggátol. Ugyanis harmadik cikke utolsó bekezdésében azzal fenyeget, hogy

ha képzelt vádjaimat vissza nem vonom, még szólni fog. Miután az igazsággal párosult nyilvánosságtól nem félek, e fenyegetése arra indit, hogy további nyilatkozatait bevárjam. Remélem, hogy a tanár úr e végzavát nem azért gondolta ki, hogy nyilatkozásomat lehetlenné tegye s ennél fogva alkalmat nyujt félreértése eloszlátására. Sáromberke, 1878. márcz. 30-án Zeyk József.

— Bis dat qui cito dat. Imre Sándor, egyetemi tanár úr, a boldogfalvi tanító segélyezésére 4 frtot küldött be szerkesztőségünkhöz, mint az adakozások első zsengejét. Még ma postára tesszük.

— A Ballagi-alapítvány javára adakoztak szerkesztőségünknel: Hegedüs István 2 frtot, Szász Béla 3 frtot, mint a nagy érdemű tanárnak egykori tanítványai. Az erdélyi-részekben még sokan lehetnek ilyenek, kik-től a hálás megemlékezés illő volna.

— Fülöp Géza, eddig s.-szt.-györgyi, most már szászvárosi derék lelkész-társunkat kipótolhatlan csapás érte. Schulek Emma, kedves neje s alig egy éves kis fiának édes anyja, a hű testvér s mivel lelkű nő márcz. 28-án, élete 26, házassága 5-ik évében, sziv bajban, meghalt. A gyászoló férj, apa és hivataltárs fogadja legőszintébb részvétünk kifejezését!

— Bertalan Józsefet, nagy-enyedi főtanodánk egyik köztanítóját, mult hó 24-én, az aranyos-polyáni egyház-község lelkészévé választotta.

— Pályázat. A Kolozsmegyébe kebelezett m.-valkói községi iskolánál, az ev. ref. énekvezér-organistasággal egybekötött második tanítói állomásra pályázat nyittatik. Ezen állomással a következő javadalmazások vannak egybe-

kötve: 1. A községi iskolaszéktől: 2 szobából álló csinos lakás, fél hold kert, 8 hosszú ölhasogatott tűzi fa és 300 frt. o. é. havi részletekben. 2. Az ev. ref. egyháztól: 130 véka kepe buza, 30 frt pénz, 2 hold 800 □ szántó, 11 hold 532 □ kaszáló, 3 nyil pityoka- és 3 nyil kender-föld haszonélvezete. A szántókból évenként az aratáson kívül 1 holdat az egyház mivel. Pályázni kívánók köllőleg felszerelt folyamodásukat, 1878. ápril 21 napjáig alólirhoz adják be. Az énekvezérségért, személyes próba tétel kívánatik, melynek megtehetési idejéről, a pályázók értesittetnek. A z összhagzatos énektanítás képessége mulhataatlan meg kívánatik. Miháltz Elek ev. ref. pap, iskolaszéki elnök.

— Lapunk bezártakor értesülünk, hogy az „Egyházi s iskolai Szemle“ márcz. 28-iki számában a főtiszt. püspök úr hivatalos körözüvényeket adott közre. Számunkra e szám maig, ápr. 5-ig sem expediáltatván, az utánközlést jövőre tartjuk fönn.

A szerkesztő postája.

Mitrovich Gyulának, Sárospatak. A mutatványt örömmel adom közre. Igéreted beváltását elvárom.

Réthi Lajos, tanfelügyelőnek, Déva. A kiadó hivattal az ügyet végkép elintézttem.

Nagy Sándornak, Hidvég. Pesti lapban semmi nyoma, hogy a deputatio fönn járt volna. Az illető visszatérőt is hiába vártam.

Losonczy László, tanárnak, N.-Körös. A reclamált számot expediáltam ma.

Épen most jelent meg és kapható

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt:

GYÁSZ- ÉS SIRBESZÉDEK,

prédikációk, imák, sirversek.

Irtá: **BORZSÁK ENDRE**, szegszárdi ref. lelkész.

I füzet. Tartalom I. Sirbeszédek, összesen 16 beszéd. II. Gyászbeszédek, összesen 10 beszéd. III. Prédikációk, összesen 10 beszéd.

Toldalékul 20 különféle alkalomra irt sirversek ima alakban.

Ára 1 frt 50 kr.

Protestáns egyházirodalmi műveket tartalmazó jegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálók.

PROTESTÁNS EGYHÁZI BESZÉDEK GYŰJTEMÉNYE.

VI. kötet. Tartalom „Édes Albert egyházi beszédei“ jutányos kiadása.

Ára 80 kr.

Megjelenik
minden vasárnap

Szerkesztési szállás.

b.-farkasutca 16. sz hova
a lap szellemi részét illető
közlemények czimzandók.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ERDÉLYI PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereske-
dése, hová az előfizetési-
pénzek legcélszerűbben pos-
tautalványnyal küldendők.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt, félévre 3
frt., évnegyedre 1 frt 50 kr

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS: Szász Domokos.

Tartalom: A csöndes hét. (Sz—s.) — Az áll. ig. fanács nagy gyűléséből. r. t. — Lapszemle: A magyar reformált egyház szervezetére s megállapítandó rendszabályokra vonatkozó tervjavaslat. (Folyt.) Tóth Sámuel. — Vidéki élet: A sepsi egyházmegyéből. Az egyházmegyei vizsgálatról. (Folyt.) Kisantal Sámuel. — Irodalmi szemle. — Tárca: Husvét és a hozzá tartozó ünnepkör. A kányaberki parochia (Elbeszélés a papi életből.) Irta: Bányai Géza. IV. (Folyt.) — Egyházi és iskolai hírek. — Körösvények. — A szerkesztő postája. — A kiadó hirdetése.

A csöndes hét.

Kolozsvár, 1878. ápr. 12.

(Sz—s.) A Hosánna kiáltások még lelkünkbe csöndülnek, az útra hintett pálmalombok még illatoznak s már a harangok bús hangja hirdeti, hogy kezdődik az Úr szenvedésének hete: a „csöndes“ hét.

Tán a nagy apostol is erre gondolt, midőn egyik levelében így irt: Az ő testének napjaiban nagy kiáltással és könyhullatással könyörgéseket vitt annak elébe, a ki megsabadíthatja vala őt a halálból és meg is hallgattatott, mert félte vala az Urat. Jó lehet Isten fia vala, azokból, a melyeket szenvedett, megtanulta az engedelmisséget. (Sid. V. 7—8.)

Avagy a csöndes héten kinek ne vonulna végig lelke előtt a Gecsemane kert s a Golgota, a zsidó papok vak dühe, a főtanács igazságtalansága, Kajafás ravaszága, Herodes butasága, Pilátus gúnyos mondása, Judás árulása, Péter megtagadása, a tanítványok hűtelensége s a nép ingatagsága? És a csöndes héten, kinek ne keltene visszhangot szívében az a buzgó ima: Atyám, ha lehetsé-

ges, muljék el tőlem ez a pohár; mindazonáltal ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied! és aza jalkiáltás: Én Istenem Én Istenem! mért hagytál el engemet?

Az első tanítványok előtt megfejthetlen talány volt e kérdés: miért kelle így szenvednie az Isten fiának? Az Atya egy szülöttje hogyan lehetett oly elhagyatottá, oly megvetetté, oly szörnyű halál áldozatává? Annak, kinek szívében bűn, ajkán álnokság nem találtatott, miért kelle a legszörnyűbb halál áldozatává lenni?

Előttünk e talány meg van fejtve. Mi tudjuk immár hogy Istennek bűnbocsátó szeretetét kelle, szóval és tettel, kijelentenie; az embert az Istennel, a földet az éggel kibékítenie, a Sátán műveit szétrombolnia, az emberiségbe egy új életnek csírát oltania, s mindazokat, kik fogékonyak az Isten iránti szeretetre, összegyűjtenie Isten országába, hogy elterjedjen az az egész földön. És mi tudjuk immár, hogy e főséges czélért lobogó szeretete a keresztfán lett teljessé.

Az Isten iránti szeretetének az egész világot meggyőző hatalma ott nyilatkozott egész végzetlenségében. Hisz úgy látszott, hogy életének munkája megsemmisült, ajkairól a szó nyomtalanul elröppent, segedelmének, gyógyításának, szolgálatának eredménye nincs. Avagy hol az ország, melyet alapított, mely magába ölelné az egész emberiséget s melynek királya lenne ő? Hova lett az új ég s új föld fényes álma? S ő mégis így szól: Atyám, a te akaratom legyen meg! Elhagyatottsága érzetében is e gondolat hatja át: Én Istenem! Én Istenem! Ime az engedelmisség, ime a hit s az Isten iránti szeretet, mely „meggyőzi e világot.“

És ott lett teljessé az emberek iránti szeretete is. A nép hiába gyalázza, a hatalmasok, „az

igazság örei“ hiába gunyolják, ostorozzák, itélik el s feszítették föl; bár védelmére nem kél egyetlen hang, ő mégis igyszól: A tyám! bocsáss meg nekik, mert nem tudják mit cselekesznek! S még gyilkosaihoz is van egy jó szava, egy szelid kérése, melyben erőtlenségét önmegadással vallja be: „Szomjuhozom!“

Valóban, igaza van az apostolnak: „azokból, a melyeket szenvedett, megtanulta az engedelmességet.“

Nem csoda, ha önmegtagadásának e főséges küzdelme győzelemmel végződött. Mert félté az Urat, meg is hallgattatott. Ő nem úgy áll ellenfeleivel szemben, mint börtönőr előtt az elítélt. Az ítélő ő, az elítéltek azok; megkötözve is egyedül szabad a rabok között! Szívében érzi, hogy ő az Isten fia, az igazság királya, ki el fog jönni az ég felhőiben meghódítani a lelkeket!

A hozsánnák hiába némultak, — a pálmalombok hiába hervadtak el. A lelkek mélyén a dicséret fölzeng újra s zeng örökké! A hervatag lombok helyett a szivekben kél örök virulás, s mint a fölszálló illat, a magasba szárnyal a hála-dal:

„Legyen áldott, ki jött az Úr nevében!“

TÁRCZA.

Husvét és a hozzá tartozó ünnep-kör.

A Husvét (festum Paschatos) a legrégebb és legnevezetesebb ünnepe a keresztyénségnek. Mint legtöbb ünnepünk, úgy ez is a héber ünnepek mintájára alakult. — A zsidók az Egyiptomból való kiszabadulás emlékére a Pesach vagy Pascha ünnepét szentelték. Az ünnepre szánt áldozati bárányt az első hó 12-én ölték le. Az első vagy aratási hó a fogság előtt Abib, a fogság után Nisán hónapnak neveztetett. Az áldozati báránnyal kovásztalan kenyérből, keserű füvekből és gyökerekből készített salátát kellett enni. Az étkezés alatt nem ültek le; hanem teljesen utra készülve, botjukkal kezökben költék el a páschát. Ez ünnep a hébereknél a szabadság és egyenlőség ünnepe volt; midőn kicsiny és nagy, úr és szolga egyenlőképp osztoztak az ételből. Jeruzsálem elpusztítása után nincs a zsidóknak több paschajuk, ünnepi áldozatuk; hanem csak a pascha emlékére szentelt ünnepük (Talmud. Tract-Pesach X.). A vacsora végeztével a család fő ünnepélyesen megáldotta a kenyeret, megtörte azt és adta környezetének ezt mondván: „Ez a szenvedéseknek ama kenyere, melyet atyáink ettek Egy-

Az áll. igazgató-tanács nagy gyűléséből.

Kolozsvár, ápril. 7.

Jelen vannak: főt. Nagy Péter elnök; b. Bánffy Albert, Zeyk Károly, Tisza László egyhk. főgondnokok; Lészai Ferencz, Ince Mihály, Gyarmathy Miklós, Benkő János, Szabó Pál, dr. Kolozsvári Sándor, dr. Kovács Ödön, Szász Béla ig. tanácsosok; Parádi Kálmán t. ü. e., Szabó Ádám szv. Deák József pt. Bodor Antal titkár.

Az időközben elnöki leg ellátott s most bejelentett ügyek tudomásul vétetnek.

Az elnöklő püspök jelenti, hogy a nm. cultus-miniszter urtól leiratot vett, melyben egyházkerületünk a m. kisbirtokosok földhitel egyletének megalapításában leendő részvételre szólittatik föl. Kéri az ig. tanács illetékes intézkedését. Az ügy érdemleges ellátásra, notaláni részvénybefektetés elhatározására, a áttétetik az idej közgyűléshez; az alapuló intézet végrehajtó bizottsága fölkératik az egylet népszerűen ismertető röpiratok kellő számban leendő megküldésére; e röpiratok aztán ki fognak tiszteletes atyánkfiai között osztatni, avál a fölhívással, hogy igyekezzenek környezetükben társadalmi úton oda hatni, hogy a nép az intézet áldásos volta felől felvilágosítottassék s az egyletbe leendő tömeges belépésre buzdítottassék.

A nagy-onyedi főtanoda gondnokságának az ottani téglá- és cserép-csűr hasznobérbe adására vonatkozó fölterjesztése még nem érkezvén meg: Zeyk Károly tanodai főgondnok úr előterjesztésére kimondja az ig. tanács, hogy a csűr hasznobérbe adásába 1100 frt bérleti díj mellett beleegyezik, a kérdéses fölterjesztést és a kiállítandó szer-

tomban. — Azután vette a poharat, melyből mindannyian ittak. Másnap, Nisan hó 16-án, vagy ha szombat jött közbe 17-én, a leviták kimentek Jeruzsálemben kívül, hogy levágják az első árpakévet, melyet aztán megáldoztak az égő oltáron.

Az első keresztyének a Jézus halálának emlékére szentelték a pascha ünnepet Nisan hó 14-én, mikor a Jézus halálát jelképező bárány le szokott öletni. János apostól és az ázsiai keresztyének a zsidókkal együtt Nisan hó 12-én tartották a husvétot, míg a nyugoti keresztyének mindig a Nisan 14-dike utáni vasárnap. Pius római püspök elrendeli, hogy husvét mindig Nisan hó 14-dike utáni vasárnap tartassék. Nagy Konstantin elküldi Hosiust az ázsiai keresztyénekhez, hogy ne ennék a husvétibárányta zsidókkal egy napon; ezek azt felelték, hogy: „A nap ugyan közös a zsidókkal, de az ünnep keresztyén.“ A niceai zsinat 325-ben az eltéréseknek véget vetendő azt határozza, hogy: „A pascha ne Nisan hó 14-én a zsidókkal, sem ne az urvacsora szereztetésének emlékére, hanem a Krisztus feltámadásának emlékére szenteltessék, és pedig a tavaszi éj-egyent követő vasárnap. Innen van aztán, hogy husvét sem márczius 22-én elől, sem ápril 25-kénél későbbben nem eshetik.

A husvétü ünnepkör két szakaszból, u. m. *πάσχα ἀναστάσιμον* és *πάσχα σταυρωσιμον*-ból állott. A husvét valóságos örömmünnep volt az első keresztyéneknél, miről tanuskodnak

zöldési okmány végleges megállapítás végetti beküldését elvárván.

Ugyancsak az enyedi főtanoda gondnoksága fölterjeszt 4 rendbeli haszonbéri ajánlatot a miriszlói fajszőlőre; az ajánlattevők között szerepel a tanoda hivatalából elbocsátott volt borásza, Dancs Mózes, ki előbb különböző kikötések mellett hajlandó bérbe venni a kérdéses szőlőt, ha a termés $\frac{3}{4}$ része az övé s $\frac{1}{4}$ része leend a tanodáé; utólag azonban időközben sokkal előnyösebb ajánlatok is tétetvén, Dancs Mózes visszavonja előbbi ajánlatát, mert mint mondja, most a hó elmenvén, látja, hogy a szőlő egészen el van hanyagolva s nincs oly jó állapotban mint 1873-ban (a midőn még ő is a tanoda borásza volt). Az igazgató tanács a gondnokság ajánlatára Grünfeld Ignáczné és Dávid feltételeit fogadja el, melyek szerint a bérlők a termés $\frac{2}{3}$ részét, a tanoda pedig $\frac{1}{3}$ részét veendő. A kiadási feltételek részletesen megállapítván, a gondnokságnak utasítás adatik a szerződésnek e feltételek szerinti megkötésére, s megerősítés végett leendő fölterjesztésére.

Az egyházkerületi képviselők igazolási ügyei folyamán olvastatik a nagy-enyedi egyházmegye esperesének: nt. Basa Mihály urnak — részben korábbi felhívásra tett — fölterjesztése, mely szerint:

a) a csányi szavazat elkésése tárgyában, ellentétben korábbi fölrataival azt állítja, hogy a csányi egyházat a választás kitűzéséről értesítő körlevél elveszett s így föl nem küldhető; a csányi pap nyilatkozik, hogy a körözvény hozzá csakngyan el volt küldve. Az igazgató-tanács, egy szavazatképes egyháznak szavazati jogától való elejtéséről levén szó, az ügyet „kétés“-nek itéli s így Kállai Lajos

igazolását, a törvény értelmében, a közgyűlés elhatározása alá térjeszti.

b) a gombási szavazatnak az egyházmegyei képviselő (vagy tanács) által leendő beszámítása korábban föltétlenül elrendeltetvén, s erre nézve az esperesnek az az utasítás adatván, hogy az ig. tanács ismételt rendeletének végre vagy végre nem hajtása kérdését — felelőssége mellett — szavazás alá ne bocsássa (az egyházmegyének különben főnhagyatván e rendelet ellen extra dominium a közgyűléshez felfolyamodnia): az esperes most, mielőtt e rendeletet az egyházmegye elé terjesztette volna, avál a kéréssel fordul az ig. tanácshoz, hogy mentse föl e rendelet rá nézve kellemetlen végrehajtása alól, tekintve hosszú egyházi pályáján folytatott buzgalmát, s azt a körülményt, hogy az egyházmegyei hangulat nem levén a végrehajtás mellett, neki ellentétbe kellene helyezkednie saját ügyfeleivel. Az ig. tanács az esperest elutasítván kérelmével, föntartja további határozatát s annak oly időben leendő elintézését rendeli el, hogy az eredmény a jövő májusi nagygyűlésen tárgyalható legyen.

c) Gáspár János a gerendi kör képviselőségét vállalván el, mint ilyen igazoltatik; a szebeni egyházmegye pedig utasítatik, hogy a tanítókkal Gáspár János helyett más képviselőt választasson.

A titkár előterjeszti s egész terjedelmökben felolvassa Gyárfás Domokos és Zeyk József egyházmegyei s tanodai gondnokok panaszos beadványait, melyek szerint az „Egyh. és iskolai Szemle“ f. é. 10 számának egy álnevű közleménye által magokat becsületükben sértve érzik, mihez képest Gyárfás Domokos, hivatkozván közel 40 éves

Chrysostomus, Georgius és Nasiansi Gergely husvétii prédicatioi, melyekben husvétot az ünnepek királyának nevezik. Ekkor a foglyok és rabszolgák szabadon bocsáttattak és mindenütt a szeretetet és jótékonyságot gyakorolták.

Magyar nevét a husvét onnan vette, mert a 40 napi böjt után ekkor vettek húst magukhoz. Sz. László végzése szerint 4 napig ülték ez ünnepet.

Német nevét Ostern, Ostara tavasz-istennőtől vette, kit a németek tavasz kezdetén hegyi tüzekkel tiszteltek. Mások az Ostern szót ez ó szász szóból Urist, feltámad, származtatják.

A hazánkban divatos öntözés onnan vette eredetét, hogy a katekumenusok e napon merítették be a vízbe; ennek emlékére némely vidéken az ünnep másodnapján az ifjak egymást egészen megfürösztik vízzel.

A husvétii piros tojások eredetét Bod Péter „Szent Heortokratesében“ onnan vezeti le, hogy a zsidók keményen fött tojást tesznek elő husvétban, melylyel Jeruzsalem elpusztulását jelképezik. Vagy pedig, mert a 40 napi böjt alatt a tojás igen meggyült, mihez aztán husvétban bőven hozzáférhettek. De a legtekintélyesebb német archeologok római ünnep maradványának tartják. Ugyanis a rómaiak Ledának a Kastor és Pollux anyjának, ápril elején, mint a tavasz istennőjének ünnepet szenteltek, mikor az ismerősök egymásnak színesre festett tojásokat küldöttek, mintegy jelképezve ezáltal, hogy mikép a tojásból az életképes állat előtér, azonképen tör föl a földből a növényi élet tavasszal.

Virágvasárnapjával (Dominica palmorum, Hebdomas sancta, magna, salutaris, poenalis, laboriosa, ultima) kezdődött a nagyhét, mely egészen a Krisztus szenvedésének volt szentelve. „Nagy hétnak hívják, mondja Chrysostomus, mert nagy és szerfeletti javak jutottak részünkbe e héten, mert ezen a héten a hosszú harc bevégeződött, a halál hatalma meg lön törve, az átok elenyészett, a sátán hatalma alól fel vagyunk oldva, az Isten bünbocsátó kegyelme közölt tett az emberekkel, az ég megközelíthető, az emberek az angyalokkal kibékítvők, a békességnek Istene egyesíté az eget és a földet“ (Hom. 30. in genes).

Zöld-csütörtök (Dies viridum, Dominica coenae, natalis Calicis, Pedilavium) azurvacsora szereztetése és a lábmosás emlékére szenteltetett. Eredete bizonytalan. Némelyek a 23-ik zsoltár 2-ik versére hivatkoznak, de erre sem a kath. miséskönyvekben, sem a breviariumokban hivatkozás nincs. Mások ezen elnevezést a zöld kertről veszik, melyben Jézust a szenvedések megkönyékezték, mások ismét azon zöldségről, melylyel a husvétii bárányt ezen napon meg szokták enni. A katekumenusokat e napon engedték az úrvacsorájához. E napon mossák meg a gyermekek fejét, hogy tisztán vihessék a keresztelekre. Ekkor tartották a lábmosást, annak emlékére, hogy Jézus is megmosta tanítványai lábait.

Clairvauxi Bernard 1247-ben ajánlotta a lábmosást, mint engesztelő áldozatot. A római pápák a clementin-ká-

szeplőtelen gondnoki pályájára, elégtételt kér; Zeyk József pedig szigorú vizsgálatot maga ellen, s ennek fölmentő eredménye után elégtételt.

(Olvasóink ismerik a „Szemle“ idevonatkozó közleményét, s így azoknak itt reprodukálása fölösleges).

Lészai Ferencz. Nem szól saját egyéni érzelmeiről és tiszteletéről, melylyel a két gondnok úr iránt viseltetik; nem fejtegeti az odaadó buzgalmat, melyet gondnoki pályájukon tanusítottak: csak hivatkozik az egyházkerületi közgyűlés, mint legfőbb egyházi testület, két ízben való határozatára, melylyel az enyedi directorium tagjainak napidiját és uti költséget szavazott meg (1874. 65.2 jk. sz.) s melylyel az egyhk. biztosság tagjainak, e tisztokról való fölmentetésük alkalmával, buzgalmukért köszönetet szavazott (1875. 71.2 jk. sz.); ehez képest tehát az ig. tanács nem helyezkedhetvén a közgyűlés felé, az ezáltal egyszer megadott elismerő fölmentés után nem teljesítheti Zeyk József vizsgálat elrendelése iránti kérelmét; hivatkozik továbbá a 80. canonra, mely a papok kötelességeit s magokviselését szabja meg; a 85. canonra, mely az egyházi előjárók iránti tisztelet és engedelmességet írja körül, s minde törvényes adatok nyomán becület-sértés elkövetését s büntetendő cselekvényt lát azon pap tényében, ki mint felelős szerkesztő, közreadta lapjában a két gondnok elleni rágalmat, még fokozván hibáját lapja 12. számába foglalt újabb sértegetéseivel, melyek szerint a többek közt még a szeplőtelen jellemet is megtagadja a két folyamodó gondnoktól. Az ig. tanácsot azonban ítélő hatalommal bíró testületnek nem tartván, a pap szerkesztő, mint közreadó által elkövetett büntetendő cselekmény megtorlását

polnában 12 fehér ruhába öltöztetett szegénynek lábait megmossák. A pápa maga is fehér ruhába öltözik, a szegények jobb lábára vizet fecskend, ezt egy törkövel felszaritja s aztán megcsókolja, ezután a szegények a Pál-kápolnába vezetettve, megvendégtetnek. Bécsben, Madridban és Lissabonban az apostoli fejedelmek is követik e szertartást. Az anglican egyházban az uralkodó évfordulóján van a lábmosás és együtt-étkezés. E napon olvasták fel V-ik Pius óta a „Coenae Dominicae“ bullát, melylyel az eretnekeket átkozták meg.

Nagy péntek (Carena) (a görög *χαρις* vagy *χαρα* szóktól) a Krisztus megfeszítésének emlékünnepe. E napon a harangok elnémulnak, az oltárt s a templomot egész gyász fedi. E napon szenteltek a királyok gyűrűt, melyről azt tarták, hogy a ki azt viseli nyavalya-törésbe nem esik. A franciskanusok nagy processioval ülték meg ez ünnepet, sok bohósággal egybekötve.

Nagy szombat a megváltó sirba fekvésének emlékére szenteltetett. Azt hitték, hogy Jézus ez idő alatt megjárta az alvilágot. E hitet Epiphanius püspök predicatiojára alapították, mely Agoston archeológiájában II. k. 168 l. olvasható. Nagy szombaton éjjel gyertyákat gyújtottak, mert a megváltó feltámadott és világosságot hozott az emberiségnek, e gyertyákat a templom előtt tüzkövel csiholt tüzből gyújtják meg, mely szokás a Vesta istenasszony márcziusban megújított tűjével áll szoros kapcsolatban.

— *Farkas Károly.*

s a kérelmeseknek leendő elégtétel-adást az egyházi igazságszolgáltatás feladatának tartja s ezért a következő határozati javaslatot ajánlja az ig. tanácsnak elfogadás végett:

Határozati javaslat.

Igazgató tanácsunk megbőtránkozással jutott tudomására azoknaka tisztességtelen rágalmaknak, melyek egyházkerületünk két tiszteletreméltó, buzgó és hiv. főhivatalnoka: m. Gyárfás Domokos fő- és m. Zeyk József algondnok urak ellen az „Egyh. és iskolai Szemle“ f. é. 10. és 12. számaiban egy pap felelős szerkesztősége mellett megjelenő egyházi lapban, közrebocsáttattak.

Miőn ig. tanácsunknak azt kell tapasztalnia, hogy a tiszt. dr. Bartók György úr szerkesztése mellett megjelenő egyházi lap e két gondnokot, minden alap nélkül, az enyedi főtanoda vagyonának „zsebetételével“ vádolja; miőn ugyanazon lapa „szeplőtelen jellem iránti tisztelet tárgyát e két gondnok úr ügyében nem látja, ig. tanácsunk nem teheti, hogy az egyházi előjáróság iránti köteles tisztelet s evel kapcsolatban anyaszentegyházunk törvényes rendje ellen intézett ily merényletet hallgatással mellőzzön.

Hivatkozván tehát a 80. és 85. canonokra, az 1874. évi 65. 2. jkvi számú és az 1875. évi 71. 2. jkvi számú egyházkerületi közgyűlési határozatokra: ig. tanácsunk a beadványaikkal elégtételt kérő m. gondnok urak iránt teljes tiszteletet és bizalmat nyilvánítva, föl hívja a főt. és m. püspök urat, hogy törvényadta jogánál és kötelességénél fogva tiszt. dr. Bartók György pap-szerkesztő ellen, a felelőssége mellett megjelenő lapjában m. Gyárfás Domokos fő- és m. Zeyk József algondnok urak ellen elkövetett becület-sértésért és rágalmazásáért a kellő törvényes lépése-

A KÁNYABERKI PAROCHIA.

(Elbeszélés a papi életből.)

Irta: B Á N Y A I G É Z A.

II.

Ora et labora.

Tömlő ettől kezdve a legbensőbb baráti viszonyban élt Tordásnéval. Az a névaláirással ellátott szerződés sok pénzébe került az asszonynak, illetőleg Tordás uramnak! Lassanként lyukasodni kezdett a házfedél, a pénz meg a kántor révén mind elment hazulról, borrá válni. Tömlő pedig egyre nagyobb-nagyobb igényekkel lépett fel a szép asszony irányában; úgy hogy egyszer ez felboszankodva ki-repítette a kis embert az ajtón, manu propria.

Hasztalan! Bebeszél az ablakon Tömlő.

— Nem adsz? csak egy akócskára valót? Nem? Jól van no, hát csak készítsük a nyakunkat a nyakravalóhoz. Ha nem ihatom, mit ér nekem az élet? Pofám csunya, senkinek sem kellek; a kántorságból is ma-holnap kicsapnak: így hát csak hadd vigyük ezt a kis irást Szegedre. Milyen szép látványt szerzek majd, mikor egy szép asszonyt ujongva kísérek ki a vesztőhelyre, s odaállitanak az akasztófához, hogy nézze, a mint egykori hű szeretője szép pofákat

két megtenni, s az eredményről igazgató-tanácsunkat értesíteni sziveskedjék.

Tiszá László. Fejtegeti a két gondnok odaadó munkásságát az egyházi közügyek terén, melylyel anyaszentegyházunkat annyi éven át szolgálák. A vizsgálat megadhatónak nem tartja, nemcsak a közgyűlés fölmentő határozata nyomán, hanem azért sem, mivel senki a gondnoki méltóságot nem viselheti egy perczig sem, mihelyt a gyanu csak föl is kelne eljárása iránt. De idejét látja, hogy elvégre erőlyesen vége szakítsanak azoknak az aljas rágalmaknak, melyek a testvér-superintendenciák keserű gunyára a „Szemle“ hasábjain, mint látszik, tévszerűen szórtnak egyházkerületünk tiszteletreméltó egyénei ellen. A cél nem lehet egyéb, mint hogy az illetők elkeserítettven, visszavonulásra kényszerítsenek az egyházi közügyek mezejéről. E cél elérve nem lesz, de a canonok megadják a módot a galád üzemek megtorlására s miután a „Szemle“ második rágalmozó cikkében még tetézte elsőben elkövetett becsületsértéseit — egy pap-szerkesztővel szemben más elégtétel vehető nem lévén — teljes szövegében elfogadja Lészai F. hat. javaslatát.

Dr. Kovács Ödön. A kérdéses cikkekben semmi becsületsértést nem lát; csak facsarással lehet beléjük magyarázni, hogy a gondnokok lopással, sikkasztással vannak bennök vádolva. Az egész ügy különben a sajtó terén elkövetett támadás, s ez esetre az országos törvények megnyitják az utat a magokat sértve érők előtt igazuk keresésére. Elégtétel-adásra maga is kész oly formában, mint az egyházkerületi közgyűlés 1875-ben a főt. püspök úr részére eljárta, a midőn ellene is a sajtó útján támadás in-

gyekszik fitorítani. Hahaha! S aztán mikor rá is kerül a sor! Jól van nó, nem kell a bor, nem kell egy csepp sem!

A ravasz gonosz számított arra, hogy szép asszony-nal van dolga, s számításában nem is csalódott. Visszahivaték s elvitte a háztól az utolsó pénzt.

Nagyon kapóra jött akkor a papválasztás: aképen t. i. hogy a Gelényesi Nándor ellenfele, Borjasdi Ignác halálosan belebolondult Erzsikébe; Borjasdi pedig roppant gazdag fiu lévén, az a gondolata támadt a gonosz mostohának, hogy jó volna eladni a leányt.

Egyetlen fia a gazdag Borjasdi Tamás, tiszta-turái földbirtokosnak. Szép észszel megáldott fiu, melylyel azonban ő a Sátánnak szolgált; leginkább akkor, mikor magát a papi pályára szánta, azt hazudva magáról, hogy ő Istennek szolgálja. Fényes tehetsége posványból kigyuló láng, s nem az az égi tűz, melynek oltára a romlatlan sziv.

Hogy a papi pályára mért lépett, még azok sem tudták megfejteni, a kik jól voltak vele; az e felől kérdezősködőknek azt adá feleletül rendesen nagy nevetve, hogy: „Libertinusokká akarok nevelni egy népet.“

A tény az, hogy pap lett. Mehetett hódítani magának népet diplomájával. Ámde — különös — sehol sem sikerült megválasztatása.

Mig egyszer aztán hogy-hogy nem Kányaberekre is

téztetett s a midőn az egyhker. közgyűlés több egyházmege részéről elégtétel adásra kéretett föl, a közgyűlés ki-mondta, hogy sajtó ügyekbe nem elegyedik, de a főt. püspök urnak bizalmat és elismerést szavaz. Ilyszerű eljárás követését tartana ezuttal is czélszerűnek.

Szász Béla (személyes kérdésben). Nem hitte volna, hogy épen dr. Kovács Ö. és e helyen czélszerűnek lássa ama bizonyos kérdés föllevenítését, mert mindenki tudja, hogy Szász Béla volt az, ki 1875-ben „Infandum jubes renovare dolorem“ föliratú cikket közölt s röpiratot adott ki a főt. püspök úr ellen. A fennforgó ügyben — ily körülmények közt — szólani nem akar, csak arra kéri az ig. tanácsot, hogy személyes kérdésben kinyilatkoztathassa, hogy határozottan visszautasít minden olyan insinuatit, mely párhuzamba téve az ő cikkét a szóban forgó rágalmozó és gyanúsító cikkekkel, azt föltételezi, hogy ő a főt. püspök úr becsületét, egyéni jellemét ama cikkben a legtávolabbról is érintette, érinthette volna. Igen is vette magának a jogot a multban, hogy a midőn a főt. püspök úr nézeteit, eljárását, tetteit a maga felfogása szerint az egyházkerületre nézve károsnak ítélte, ez ítéletét sajtó útján is közrebocsássa s ily irányban jövőre is fönntartja magának a jogot, hogy adandó alkalommal és ha szükségét látja jövőben is ugyanezt az eljárást kövesse. De valamint az Infandumban kijelentette, úgy most is határozottan fönntartja, hogy a főt. püspök úr tettét s nem jellemét és becsületét támadta meg, és nem a „Szemle“ rágalmai modorában.

Dr. Kovács Ödön állítja, hogy ő nem alludált a két irodalmi közlemény egyenlőségére s az egyenlőséget

elvetődött és itt meglátva Tordás Erzsikét — mint említők — halálosan beleszeretett.

Tordásnéval aztán véd és dacszövetségre lépett, hogy ő pénzt ad, Tordásné pedig csinálja ki a dolgot, hogy őt válaszsák meg papnak.

Hanem bizony még itt sem választották meg — pedig becsületes pártot toborzott össze a kántor — s kénytelen volt takarodót fujni vissza az apai házhoz. Azonban nem tett le a reményről, hogy Tordás Erzsike az övé lesz. Éhes volt rá.

S most folytatjuk a történetet.

Tordás uram s Erzsike tehát nincsenek otthon, a menyecske pedig jó kedvűen töltögeti a kántor poharába a bort.

— Látod ezt? — kérdé az asszony egy 50 frtost libegietve kezében? (Ő 100-at kapott a Borjasdy megbizottjától.)

— Add ide! — szólott mohón kapva a pénzhez a kántor. (Mily kedélyesen tegezik egymást.)

— Ho hó! nem addig a! Nem tudod, hogy egyeztünk?

— No hát hogy? Hát úgy, hogy a mit kapsz, az az enyim, vagy — vigyen el a patvar — enyim is.

— Úgy bizony! Jaj te, ha tudnád, hogy mit irt Borjasdy.

Mit, mit? hadd halljam!

csak épen abban látja, hogy a Szász Béla cikke és a „Szemle“ közleményei is a sajtó útján jelentek meg, mihez képest az insinuatio visszautasításának nincs helye.

Gyarmathy Miklós. Kimutatja, hogy dr. Kovács önmagával jön ellenzésbe, s midőn a kérdéses cikkekről azt állítja, hogy nincs bennök becsületsértés s mégis kész a sértett két gondnoknak elismerés által elégtételt adni. Miért? A főnnem forgó becsületsértésért? Magokból a cikkekből igazolván azok sértő voltát, megjegyzi, hogy enyhítő körülményül nem fölhozható az, hogy e sértések egy zug-lapban jelentek meg, melynek csekély elterjedettsége csak szűk körben teszi ősmertté rágalmait. Az egyházi szolga által szerkesztett egyházi lap egyházi főhivatalnokok ellen vétvén, egyházi s nem világi igazságszolgáltatásnak van helye. Elfogadja a hat. javaslatot.

Zeyk Károly. Ha egy politikai szélső baloldali lap ad közre valamely támadást, sértést: megmosolyogja; de mint igaz kálvinista nem lehet közönyös egy egyházi lap közleményei iránt, annyival kevésbbé ebben az esetben, a midőn e lap a főt. püspök úr hivatalos körözüvényei számára levén felhasználva, mindenki által a főt. püspök úr félhivatalos közlönyének tekintetik. Nem tartja az ig. tanács hatáskörében állónak, hogy a főt. püspök úrnak körözüvényei közlésének helyét megszabja, de ő mint főgondnok, igen kéri a főt. püspök urat, hogy e „gyalázatos rágalmakkal teljes laptól“ vonja meg körözüvényeit, kitüntetvén ezáltal, hogy ama lap irányát nem helyesli és hogy nem kívánja hivatalos közlönyéül tekintetni.

Tisza László szintén megteszi megjegyzéseit arra a fölfogásra, mely szerint az ügy a sajtóbírótság elé volna

— Mit bizony? Azt írta, hogy nem sokára sokat, nagyon sokat fog küldeni. Csakhogy aztán tüzen-vizen megválasztassuk ám.

— De hát hogy az ördögbe választassuk meg; hisz egy is elég a dögiből, hogy vinné el valamennyit az ördög.

— Te Tökfilkő te, te higeszű, hát mindig én gondolkozzam helyetted?

— Tökfilkő, makkfilkő. Jól van nő. Bánom is én akár mit gondolsz, fundálsz. Hát igazán küld még, sokat küld-e? mi?

— Küld ám, ha mi meg reménységet küldünk neki.

— No az nem kerül pénzbe. Azt akár zsákszámba küldhetünk. Hadd halljam hát no, mit tudsz?

— Hallgass hát ide. A Bekacsints csárdásnének fia született tegnap. A porontyot Gelényesi fogja megkeresztelni; mi is ki vagyunk hiva, de mi nem megyünk. Neked azonban ott kell lenned, azért pedig, hogy a papot el ne ereszd onnan késő estig. Akkor aztán, mikor látod már, hogy a gönczöl rudja meghajolt, úgy 11 óra felé: ha akar na maradni se engedd hogy maradjon; mondd hogy a lovak rég készen várnak már. Addig le ne merd inni magadat. A papra a dalrói fordulónál, ott a cserjésben emberek fognak várni, a kik aztán a papot no tudod már aztán a Tisza sines messze. A kocsist hagyjátok futni, hogy másnak elhíresztelhesse, hogy őket valami rablók

útasítandó; a maga részéről nem bánna ezt (már csak azért is, hogy elvégre lássuk szemtől-szembe az anonymus kálvinista maskura pofáját) ha egyén és egyén közötti sérelemről volna szó, de itt egyházi hivatalnok egyházi előljárót sértvén, csak az egyházi törvényszék dönthet. Fejtegeti a hat. javaslatban idézett canonok tartalmát s a gondnoki állás mivoltát.

B. Bánffy Albert a főnnforgó tárgyat kellemetlennek tartja; helytelennek, méltatlannak, igazságtalannak itéli a „Szemle“ eljárását; kész — ha az ig. tanács illetékesnek tartja magát — az elégtétel adáshoz kezet nyújtani, hogy a világ lássa minő tisztelettel viseltetünk a két gondnok ur iránt. De a hat. javaslatban foglalt eljárási mód szélmalomharcz volna, mert az anonymus író kiadására a szerkesztő csak a sajtó-bírótság útján kényszeríthető. Csináljunk a magunk nevében a mit tetszik, de ne zavarjuk föl a status békéjét, nehogy compromissióba vigyük bele egyházkerületünket. Miként volna a kérdés megoldható, nem tudja, de a hat. javaslatot nem fogadja el — bár a többség határozata előtt meghajlik.

Tisza László az előtte szóló eljárását tartja szélmalom-harcznak, ki oly tétel ellen polemizál, melyet itt senki nem állított; az anonymus íróval senkinek sines itt semmi köze (privátim talán tudhatjuk is, hogy ki az) hanem van a pap-szerkesztővel, ki a cikket közreadta s a hat. javaslat épen a pap-szerkesztőnek czélozza a papi fegyelmi törvényszék elé leendő idézését.

Gyarmathy Miklós tiszteli a szabad-sajtót s így sem az anonymus írókat nem keresi, sem, ha csak eltérő nézetek nyilvánításáról van szó, kezet nem nyújt az írói sza-

megettámadták s ő maga is alig birt menekülni. Legjobb lesz, ha a csikósi tanyabelieket bérelem fel, a kik úgy hiszem soha sem látták Gelényesit, tudod, a kik oly vitézül korteskedtek Borjasdy mellett; meg ne mondd nekik, hogy kivel lesz dolguk. Te csak fizess! Nesze ez a pénz, derekasan meg lesz ez térítve, ha minden sikerül. Akkor aztán nekünk áll a világ. Borjasdyt megválasztjuk azonnal. És most eredj, láss dolgod után, én meg majd levelet írok Borjasdynak, hogy 3 hét múlva pap lesz itt; addig csak legyen türelemmel.

— Nem hallgatott-e ki valaki? — kérdé suttogva a kántor — mintha zörgést hallottam volna a konyhán, s az ajtóhoz ment lábujjhegyen.

— Eh, bizonyosan a béres jár oda künn.

A kántor kinézett, hát csakugyan a béres volt ott: hányt-vetett mindent a sötétben, hogy megkaphassa elhullatott tűzkövéit.

— S mikor lesz a keresztelő? — kérdé visszatérve a kántor.

— Hat nap múlva. Mi is van ma? Hétfő, hát vasárnap éjjel lesz a lakzi. A papot 11 órakor indítsd útnak érted-e? Az emberek, a mint beesteledik, azonnal foglaljanak helyet a cserjésben. No megértettél mindent te fajánkó?

— Tökéletesen Belzebub asszonyság! Hitemre mon-

badtság korlátozásához, de egyházi előjárók rágalmozásai forogván fön, a felelős szerkesztő, ki pap, fegyelmi eljárás alá vonandó — a törvénytörők majd itél a törvények értelmében.

Dr. Kolozsvári Sándor kijelentvén, hogy elfogadja a hat. javaslatot, indokolja e szavazatát. A 80 canon megtiltja a „vastag hazudozást“ szóval és írásban; a 85 canon csak a papi előjárók iránt tiszteletre és engedelmességre kötelezi ugyan a papokat, de a gondnoki tiszt törvényesítése alkalmával a gondnokok épen oly egyházi előjárókká lőnek, mint az esperesek, püspök stb. S így megsértésök esetén ugyanazon kebl elététel adandó meg nekik, minőt a 85. c. stipulál. És itt a sérelem annál nagyobb, mert oly előjárók vannak hűtlenséggel vádolva, a kiknek törvényeink értelmében épen a hűtlenségek meggátolása a köteleességök; az ellenök emelt vád tehát minősített bűnsulyra szól s törvényhezési gyakorlatunk a főt. püspök ur jogává és köteleességévé tevő a közkereset elrendelését: indokoltnak tartja, hogy a főt. püspök ur gyakorolja jogát és tegye meg kötelességét.

Benkő János. Bár nem hiszi, hogy a pap-szerkesztő akarhatta volna, hogy lapjában egyházi előjárók becsülete megtámadassék, mindazonáltal hibáztatja a szerkesztőt, hogy oly közleményt adott ki, a mely így is értelmezhető; részéről szerette volna, ha annak idején tanácsot adhatott volna az írónak, mert ha azt írja, hogy a gondnok urak napi-dijaikat kivették, de arra föl voltak az egyházkerület által jogositva, csak úgy mint a pap vagy tanár fizetésének zsebetételére, ebből az egész dologból nem lett volna semmi. S vajha ne lett volna, mert ő ismeri a két

dom, hogy ha én az ördögök fejedelme volnék: senkit sem választanék mást feleségül mint téged, te Judit.

— Ki engedte meg, hogy engem Juditnak szólíts? te varangy!

— Jól van nó. Kár úgy mérgeknedni, galamb! Tehát vasárnap éjjel 11 óraker. De hátha mást találnának útban az emberek s ahoz fognának?

— Ugyan már kinek volna itt kedve keresztül utazni? Hát nem tudod te kurta eszű, hogy erre a madár sem jár. Hanem várj csak egy kicsit. Hátha szép szerivel is lehetne igazítani a delgot. Tudod úgy-e hogy Gelényesi is bele van bolondulva a leányba; kitelik tőle, hogy még meg is kéri. Én pedig nem fogom neki adni. Hátha elvándorol akkor innen szerelmi bujában? Én ugyan azon volnék, hogy erre ríbeszéljem. No de mindegy, így is, úgy is pusztulnia kell innen. Tehát vigyázat! Vasárnap éjjel 11 óraker.

A kántor távoztával Jancsi béres is nagy hirtelen megkapta elejtett tűzkövet; kifutott vele az utcaajtóba; a kántor után nézett a sötétbe, s jó távolban megpillantva a kicsi mozgó alakot: megcsóválta karját, utána dobta a megtalált tűzkövet s nagyot mordult magában:

— Megállj kutya!

(Folytatása következik.)

gondnok ur derék jellemét s különösen a Gyárfás urét, a ki két egyházmegyében oly példátlan buzgalommal teljesíti gondnoki tisztét, hogy a mindenható Isten sem teremthetne különb gondnokot, a ki — ha egyházunkban lehetne szentekről beszélni — méltó volna, hogy szentnek declaraltassék; Gyárfás ur tesz; áldoz, s nem kérdi hány napig van a visitatioval dolog, kitart végig. A cikkirót nem itéli el, de hibáztatja a szerkesztőt s megkérné, hogy többet ilyet ne tegyen, sőt „ha érez magában annyi lelki erőt, hagyja el ezt a vétkes útát a szerkesztésben.“

Az elnök a nyilatkozatokból úgy látja a többséget, hogy a hat. javaslat elfogadtatik, s szavazást senki nem kérvén: enunciólja ez eredményt, csak arra kéri az ig. tanácsot, hogy a határozat végpassusa úgy fogalmaztassék, hogy az eredmény bejelentése „a végitélet közlése által“ történjék. E módosítás egyhangulag elfogadtatik. Továbbá, miután itt ismételve az a hit nyert kifejezést, mintha az „Egyházi és iskolai szemle“ az ő hivatalos organuma volna: kijelenti, hogy neki semmi nemű hivatalos lapja nincs, nem volt, nem is lesz. Ő a Szemlét nem subventionálja, e lapnak nem pátronusa, a val semmi nemű összeköttetésben nem állott, nem áll. A mi a körözvénnyeket illeti, azokat 100 példányban lithographiroztatja s csak az illető egyházi közegeknek küldi meg, kiktől aztán hogy a szerkesztők minő úton szerzik meg, az nem az ő dolga.

Tisza László örömmel veszi tudomásul a főt. püspök ur nyilatkozatait, a mint hogy ő tudta, hogy a főt. urnak nem is lehet semmi connexiója egy ily lappal. Am, hogy a közhiedelem nem egészen alaptalanul hozta e lappal a főt. püspök urat összeköttetésbe, ő hivatkozik dr. Kovács Ödönre, mert mindketten jelen voltak a nagy-enyedi egyházmegye ama közgyűlésén, melyen épen a val az indoklással ajánlatott a Szemlének minden egyházközséggel leendő kötelező járatára, hogy a főt. püspök ur ebben a lapban teszi hivatalos körözvénnyeit közzé. Ő már akkor mondá, hogy ezt nem hiheti, mig a főt. püspök ur ez iránti nyilatkozatát írásban nem látja, s a főt. püspök ur mai nyilatkozatából örömmel látja, hogy amaz állítás nem is volt igaz; ama gyűlésben el is ejtetett ez indítvány, mig aztán egy későbbi gyűlésben — melyben ő már nem volt jelen — elfogadtatott, a mint a hivatalos actákból be is tudja bizonyítani. Kéri a főt. püspök ur mai nyilatkozatának jegyzőkönyvre vételét s ez egész ügy-darab kiadványának a két gondnok urhoz leendő megküldését.

A főt. püspök urnak semmi kifogása, nyilatkozata jegyzőkönyvre vétele ellen s illőnek tartaná, hogy e gyűlésben 3 főgondnok is lévén jelen, a hozzá mint püspökhöz intézendő átiratot ezek egyike írja alá. Elfogadtatik.

r. t.

L A P S Z E M L E.

A magyar reformált egyház szervezetére s megállapítandó rendszabályokra vonatkozó terv-javaslat.

Indokolás.

(Folytatás.)

17. §. Az egyháztanács tagjainak száma különböző mennyiségben váltakozik a külföldi egyházszervezetekben:

A porosz államokban: 12-nél több 4-nél kevesebb nem lehet.

Westfáliában és a Rajna vidékén legalább 4 tagból tartozik állani, a lelkészen kívül.

Szászországban 16 nál több, 4-nél kevesebb nem lehet. Schleswig-Holstein-ban a minimum 4, a maximum 10. Oldenburgi hercegségben:

500 lélekszám után 3.

2000 4.

5000 6.

8000 „ 10.

azon felül „ „ 15. az egyháztanácsosok száma.

Bádeni nagyhercegségben 4 és 16 közt váltakozik a számuk.

Württembergi királyságban:

500 lélekszámnál 4—6.

1500 6—8.

5000 „ 8—10.

5000-en felül 10—15. az egyháztanácsosok száma.

Az erdélyi evangélikus atyafiaknál:

500 lélekszámig a lelkésszel 9.

500—1000-ig 13.

1000—1500-ig 17.

1500—2500-ig 21.

2500—3500-ig 25.

3500-on felül 29. az egyháztanácsosok

száma.

A királyhágón-inneni evangélikus atyafiak tervezete szerint:

300—1000-ig 9. 2000—3000-ig 17.

1000—2000-ig 13. 3000—4000-ig 21.

4000-en felül 25. a világi elnökön és gondnokon

kivül.

Az osztrák örökös tartományokban:

500 lélekszámig 8.

500—1000 „ 12.

1000—1500 „ 16.

1500—2500 „ 20.

2500—3500 „ 24.

3500-on felül 28. ez a maximum.

21. §. A kettős elnökség mellett, az elnöki tiszt miképpen gyakoroltassék, e felett különbözőleg lehet vélekedni és okoskodni.

(A kettős elnökség kérdése különben protestáns egy-

házunkban élénk vita tárgyát képezte 1842-től kezdve, midőn Török Pál mint az akkori prot. lapok szerkesztője a több megvitatandó kérdés között azt is föltette megfajlás végett: „Két elnök kell-e gyűlésünkben vagy egy? s ha egy, világi-e vagy egyházi?“ S voltak, kik az elnöki tiszt végzését egyedül az ugynevezett. egyházi elemeknek kívánták fentartani (lásd erre vonatkozólag Hajnal Ábeltől az 1843. és 1844. évi prot. lapok folyamait). 1858-ban a protestáns egyházi és iskolai lapok új folyamában ismét fölszínre került e kérdés, alaposan hozzá szólottak: Székács, Jeszenszky László, Csúthy Zs., Czékus István, Hajnal Ábel, Eöri Sándor, báró Prónay Gábor, Tisza Kálmán, Blázy Lajos, Tolcsvay Nagy Gedeon, Sárközy József stb. Nemkülönb. Révész Imre „Vélemény a magyar prot. egyházalkotmány főpontjai felett“ című kitűnő dolgozatában.)

Némelyek a tanácskozási tárgyakat óhajtják a két elnök között megosztani, nevezetesen a lelkieken, tehát az egyház szellemi vagy erkölcsi életére vonatkozó tárgyakban a lelkész, az anyagiakban vagy a többi tárgyakban a világi elnök teljesítse az elnöki tisztet, az mondja ki a végzéseket. Mások pedig a közigazgatási tárgyakat a lelkész-elnöknek, a peres ügyeket a világi elnöknek kívánják fenntartani. Nagy nehézséggel jár a tárgyak ily elkülönítése s biztos határvonalat vonni, hogy valamely ügy melyik categoria alá esik, lelki vagy anyagi tekintetben, vagy mind-egyikben egyaránt illeti-e az egyházat? eldönteni sokszor szinte lehetetlen. Az sem volna helyes ha a lelkészi elem a peres ügyek tárgyalásánál az elnökségből kizáratnák. Az elnökök bölcsességére és okos belátására kell tehát bízni hogy miként osztják fel maguk köré az elnöki tiszt teendőit; annyi azonban mindenesetre kimondandó hogy úgy a gyűlés idejére, mint annak tárgyait nézve, mindkét elnök teljes tudomással és ismerettel birjon. A kettős elnökség tehát az egyháztanács üléseiben mindig megtartandó; ha a főgondnok nem lehetne jelen, azonnal helyettesíttessék. Érdekes hogy a kettős elnökség gyakorlására a szép emlékezetű derék Székács, minő tervezetet ajánlott 1858-ban, a prot. egyházi lapok 3-ik számában.

A kettős elnökség.

1. A zsinaton egyetemes kerületi, esperességi gyűléseken és székeken kötelezőleg hozassék gyakorlatba.

2. Ugyanezen kötelezettség az egyes gyülekezetekre is egyetemes szabályul terjesztessék ki, de ezeknek kivételképp engedessék meg, hogy ott hol elnöki kellékekkel bír. férfiak hiányzanak, a lelkész maga elnököljön.

3. Szükség esetében ha eziránt a gyülekezet folyamodik, az esperesség s illetőleg a kerület határozza meg: vajjon az előbbi pontban említett kivétel meghagyandó-e vagy megszüntetendő.

Ezen javaslatra vonatkozólag Hajnal Ábel, jelenleg nyugalomba lépett kedves emlékü és nagyérdemű esperese a békés-bánáti egyházmegyének, a maga nézetét eként formulázta: (Lásd a „Prot. lap“ 1858. 156. lapján.)

1. A magyarhoni mindkét. prot. egyházban a köz-

Folytatás a mellékleten.

Melléklet az „Erd. Prot. Közlöny“ 15-ik számához.

kormányzati gyűlés s tanácsüléseken az egy személybeni elnöklet állapíttassék meg.

2. Mivel az elnöklethez mind az egyháziak, mind a világiaknak egyformán joguk van, a nélkül, hogy valamelyik elem a másik felett előnyös jogot követelhetne magának: az elnöki szék mind az egyháziak mind a világiak számára biztosíttassék.

(Folytatása következik.)

VIDÉKI ÉLETT.

A sepsi egyházmegyéből.

Az egyházmegyei vizsgálatról.

Réty, márczius 10, 1878.

16. A középületek rovata alatt csak az oly egyházakról teszünk említést, melyekben javítás igényeltetik a középületek körül, viszont kiemeljük azokat, melyekben új építkezés, vagy javítás történt a múlt évben. Az első kategoriába tartoznak: Árapatak, hol a templom hasadozott, födele meg van romolva, a papi ház alja romladozott, elrothadt; meghagyatott, hogy a templom nagyobb kár kikerülése tekintetéből kijavíttassék ez évben, s alapot kerítsen az egyház a papi ház kijavítására is; és ezeknek megrendelésében azon tapasztalat vezérelte a vizsgálatot, hogy jelenleg az egyháztagnak semmit sem fizetnek, se képét, se az egyház közszükségére. Erőd, hol a papi telekre egy istálló szükségeltetik, melynek könnyebb előállítására a vizsgálat egy semmi hasznot nem hajtó zsellér ház elbontását ajánlattal terjesztette be az egyházmegyei tanácshoz, s mely az engedélyt márcz 4-én meg is adta; e mellett a tornyon is hasadások lévén, annak kiigazítását megrendelte. Sz.-Király (lásd a 4. sz. alatt). Aldoboly; a vár kerítésén némi romlás lévén, kijavítása meghagyatott. Nyén, hol a mesteri telken egy istálló javítandó. Bodolán mind a papi, mind a mesteri telken a házak gyengék, kijavítások vagy újra építések az előkészületek annyival inkább ajánlottak, mivel az egyház az adósságozból már kibontakozott. Uzonban az iskola-mesteri ház újraépítésének terve megvalósult. Bikfalván a papi telek istállója, sertéspajtája és a szerkezés újra építendő. Magyaroson a papi ház szűk és gyenge lévén; F.-Dobolyban a papi telken sok javítás szükségeltetvén, mind a három egyházban megrendeltettek. Kállyénben a házon sok rombolást okozott a jégverés. Kálnokon a templomon javítás igényeltetvén, meghagyatott. Málnáson a papi és mesteri csűr leégett; biztosítva lévén a „North british“-nél, 205 frt fizettetett ki, melyből a jövő nyáron újra felépíttetnek, már barna készletek is léteznek ezen célra. Oltszemén a templom födeléről az orgona felett néhány cserép lehullván, kiigazítása meghagyatott. Rétyen is a templom födelén javítás igényeltetik a jégvihar rombolása miatt. A második kategoriában: Uzon, hol az egyházközség költségén egy nagyszerű iskola épült. K.-Borosnyó, hol egy zsellér telken új istálló építtetett. N.-Borosnyón a templomon javítás volt. Zalánbau a mesteri ház ki-

javíttatott, a papi telken új istálló épült. Bodokon a paptelken sok javítás volt. Angyaloson a templom és torony újra födette kijavíttatott. Eresztevényen a templom újra födett, a papi ház kipadoltatott.

A múlt évig a Victoriánál biztosítva voltak az egyházi épületek m. e. 20,000 frtig, a tűzkár mentesítések még nem foganatosítottak mindenütt, azokra nézve a vizsgálat szoroson megrendelte, hogy biztosítsanak az „első m. általánosnál“. 15 egyházban a biztosítás megtörtént, egy egyh. község biztosított a „Dunánál“, 3 egyh. község a „North british“-nél, a többi a „magy. általánosnál“; biztosított összeg jelenleg 10770 frt.

17. A gyümölcsfa iskola rovata alatt csak a hiányokat tüntetem fel; nincs gyümölcsfa iskola Nyénben, Bikfalván nem lévén jól bekerítve, pusztulni van kitéve, egyébiránt a gyümölcsfa-iskola helyiség a fiu-tanítónak levén régebben fizetésébe átadva, meghagyatott a presbyteriumnak, hogy mind a bekerítésről intézkedjék, mind a tanítóval egyenlitse ki a dolgot. Lisznyóban jelenleg nincs gyümölcsfa-iskola, a község adott ugyan egy helyet, de annak használatára a jövő tavasszal telvén ki, tényleges átadás akkor lesz. F.-Dobolyban helyiség van, de még nincs megkezdve, felhivatott a lelkész mint isk. széki elnök, hogy fordítson figyelmet reá. Szotyorban, Bodokon, Oltszemén, Bikfalván, Angyaloson, Eresztevényen, Komollón nincs. Gidófalván meg volt kezdve, de a kerítés elromolván, elpusztult az is a mi volt, ennek pedig az oka az, hogy a község vásárolván a helységet, még ténylegesen nem adta által sem az egyháznak, sem az iskolának. Egyházi vizsgáló székünk e tárgyban átirást tett a hely színén a tanfelügyelőséghez.

18. Az oklevelek leltározva vannak mindenütt. Szaporodtak Kőkösben egy levéllel, melyet Szőkefalváról küldött özv. Kispál Lajosné, mlts. Fronius Mária urhölgy, s melyben biztosítja az egyházat, hogy férje emlékére a képét haláláig megadja. Bodolán megrendeltetett, hogy 1081 forint adósság kifizetéséről 3061. 1877 k. törvényszéki nyugtatéssék az oklevelek közé és leltározassék.

Kis Antal Sámuel.

(Folyt. köv.)

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HIREK.

Kolozsvárt, ápril. 12.

— Nyilatkozat. A n.-enyedi „Egyházi és iskolai Szemlé“-ből mély megbotránkozással olvastuk azon megtámadást, melynek egyházmegyénk nagyérdemű főgondnoka, m. Gyárfás Domokos úr kitéve lett, s még azzal is gyanúsított, hogy a n.-enyedi főiskola vagyonából zsebeibe fektetett volna be.

Az erdélyi ev. ref. egyházkerület közelebbi negyed százados történetére hivatkozva, mi, kik m. Gyárfás Domokos úrnak az egyház és a tanügy

körül tanusított önfeláldozó buzgóságát, fáradhatatlan tevékenységét, feddhetetlen jellemét közelebről ismerjük, kötelességünknek érezzük kijelenteni, hogy az „Egyházi és iskolai Szemlé“-nek több számában foglalt gyanúsításokat roszakaratú rágalmazásnak tartjuk.

Sz.-Keresztur, 1878. ápr. 10-én.

Kelemen János e. m. esperes.	Solymosi István ref. esperes.
Kovács Mózes e. m. székbiró.	Dáné Mózes, m. jegyző.
Maksai Gyula Kis Károly	Görög József h. ülnök.
Kovács Sándor h. ülnök.	Sebesi Ákos e. m. székbiró.
Némethi Mihály.	Jakab Albert
Kovács István.	Sándor József.
Darvay Lajos.	Zágoni Mózes.
Veres Ferencz.	Karácson István.
Varga Zsigmond.	Demeter Lajos.

Hegy Elek.

— Nyílt kérdés dr. Kovács Ödönhez, T. barátom! Az „Egyházi és isk. Szemle“ annak idején a következőket írta: 1) A nagy-enyedi egyházmegye 1876. aug. 2-dikán tartott közgyűléséről referálván, a „Szemlé“-nek minden egyház által leendő kötelező járátása ügyében folyt vita rendén, veled, a többek közt, ezeket mondhatja „E lap (a „Szemle“) sem megjelenésekor, sem azután soha nem akart úgy szerepelni, mint hivatalos lap. **E látszatot talán az szülte, hogy a mlts püspök úr kérésünkre szives volt e lapnak is megküldeni közlés végett körözüvényeit**“ stb. (l. „E. és I. Szemle“ 1876. 17 szám, 171 lap). 2) Ugyane kérdésben ugyane lap 1876. 29. számában. a 463—64 lapokon ezt írja: „Az aug. 2-dikán tartott közgyűlés tudakozódó fölratára **ft. püspök úr által azon nyilatkozat tétetvén, hogy a n.-enyedi „Egyh. Szemlében“ kijött és kijövendő körözüvényei ez idő szerint hivatalos jellegűeknek tekinthetők**“ s ennek folytán a lapot az egyházmegye minden községe járátván, a főt. püspök úr fölkérte, hogy „új éven kezdve ne küldje többé az egyhm. részére külön azon körözüvényeit, melyek az „Egyházi Szemlé“-ben megjelennek, köteles lévén minden lelkész az eddigi szokás szerint a felsőbb rendeleteket a „Szemlé“-ből ezután is jegyzőkönyvre venni“; mely utóbbi tételre vonatkozólag írja a „Szemle“ 1877. 2-dik számában a 28. lapon, a lapommal folytatott vita rendén, hogy „ez, **mint a főt. püspöki leirat visszhangja** azt teszi, hogy azt még amaz esetben is meg kell tenni, ha a püspöki külön körözüvények elmaradnak.“ 3) Végül a „Szemle“ leczkéket osztogatván nekem, a miért a püspöki körözüvényeket mint ő, hivatalos szám alatt és aláírással közreadtam, figyelmeztette a „Szemle“ 1877. 3-dik számának 43-dik lapján, hogy e körözüvényeket „**mint szerkesztő, lapom-**

ban püspöki engedély nélkül csak hirképen közölhetem, de nem úgy, mintha a püspök maga közölné azt hivatalosan a Sz. D. lapjában.“ Miután a főt. püspök úr az ápr. 7-diki igazgató-tanácsi gyűlésben (l. a mai szám illető rovatát) kijelenté, hogy a „Szemlé“-vel összeköttetésben nem állt és nem áll; miután körözüvényeit ugyane nyilatkozat szerint a „Szemlé“-vel soha nem közölte, nyilván való, hogy a „Szemle“ szószertint közölt nyilatkozatai a valóságnak nem feleltek meg s nem voltak egyebek, mint előfizetők fogdosására számított ferdítések s a szerkesztő visszaélvén a főt. püspök úr nevével, és a tieddel, fölhasználta azt a magajavára s fölhasználja folyton, másként meg nem történhetvén, hogy **az idei márc. 28-iki kelettel megjelent, „Szemlé“-ben egy ugyan-csak márcz. 28-dikáról keltezett s hivatalos számmal és aláírással ellátott püspöki körözüvény látott napvilágot.** Ösmert igazságszeretetedtől elvárom, hogy a „Szemlének“ e sok kellemetlenséget okozott mystificációját, mely által te is közelebről érdekelve vagy, leleplezed. Tisztelő barátod
a Szerk.

— Két előfizetési felhívást vettünk. Az egyiket Mitrovics Gyula, sárospataki ref. hittanár és lelkész-től, ki ily című munkát bocsát közre: **Egyházi szónoklattan, tekintettel a magyar egyházi beszéd-irodalomra.** Felette sajnáljuk, hogy lapunk szűk tere nem engedi a felhívás teljes tartalmu közlését s így csak annyit jegyezhetünk meg, hogy e műben, mint czime is mutatja, az egyházi szónoklattan a magyar egyházi beszéd-irodalom tanulmányozásával lesz egybekötve s így oly tért ölel fel, mely eddigelő nálunk, csaknem teljesen, parlagon hevert. Szerző helyesen jegyzi meg, hogy a szónoklattan terén eddig megjelent hazai művekben a specialis magyar szellem és érdek kevés figyelemre volt méltatva s azokban a külföldi hitszónokok mellett legjelesebb magyar szónokaink alig vannak fölemlítve, holott azok közül igen sokan a külföld legnagyobb szónokaival bátran kiállják a versenyt s oly szellemi tőkét hagytak ránk, melyet idegen papirpénzzel becserélni, vagy feledésbe merülni engedni, egyjelentésű hűn nemzeti lételünk megtagadásával és feladásával. Részünkről is melegen üdvözljük a tanulmányozás e terén a jeles szerzőt, kinek egyház-irodalmi eddigi munkássága biztos zálogául szolgál annak, hogy e műve is egyházi irodalmunknak nagybecsű nyeresége lesz. Még a mű megjelenése előtt, mihelyt lapunk szűk tere engedi, mutatványt közlünk belőle, most még csak annyit jelezve, hogy a 15—17 ivre terjedő kötet előfizetési ára 1 frt 50 kr; a bolti ár 2 frt lesz. Az előfizetési pénzek, postautalvánnyal, Sárospatakra küldendők. — A másik előfizetési felhívást Zsigmond Sándor, h.-szoboszlói ref. lelkész, küldötte be, ki — mint írja — fölbátoritva azon kedvező fogadtatás által, melyben a hazai sajtó a lapunk szerkesztője által tervezett egyházkerületi térképét részesíté, miután szerencsés volt főt. Révész Bálint püspök úr támogatását is megnyerni, elhatározta a tiszántúli ref. egyházkerületi térképét közrebocsátani. Föl lesznek tüntetve a térképen a lelkészi állomások

gazdagsága és szegénysége, azoknak száma, a felsőbb iskolák, a lélekszám, a posta állomások. Előfizetési ár 1 frt o. é. s máj. 12-ig beküldendő. A térkép júliusban fog megjelenni. Részünkről örvendünk, hogy jóakarátú kezdeményezésünk e téren követőre talált s reméljük, hogy találni fog a többi testvér-egyházkerületekben is

— A tanári értekezleten, mely Szász-városon e hó 14-én nyílik meg, helybeli főtanodánk tanárai közül, közbejött akadályok miatt, csak hárman vesznek részt: Parádi Kálmán, Geréb Márton s Debreczeni József urak. Az értekezlet folyamáról Parádi Kálmán, t. barátunk, lesz szives lapunk olvasóit értesíteni.

— A m.-gyerő-monostori papválasztás, mely e hó 12-ére volt kitűzve s élénk izgalmak tárgyát képezte, az egyház folyamodására, a függőben levő papi fizetés ügyének illetékes elintézéséig, elnapoltatott.

— A következő sorok közlésére kérettünk föl: M. Szabó József úrhoz! Szász-Fenesen. Kedves barátom! Az „Egyházi és Iskolai Szemlé“-ben „egy kalvinista“ aláírással megjelenő, a nagy-enyedi főtanoda vagyoni ügyeit tárgyzó cikksorozat kényszerít gyöngédtelenségre irányodba, t. i. arra kérni fel, légy szives az „Egyházi és iskolai Szemlé“-ben, s ha az nem venné fel, a „Protestáns Közlöny“-ben nyilatkozni, hogy a nagy-enyedi főtanoda erdein termett makk árverés útján történt eladásakor 1876-ban, báró Bánffy Albert úr eltávoztása után, köztünk mi történt. Bocsáss meg gyöngédtelenségemért, de miután absolute semmi morális kötelezettség sem követelt tőled más magadtartást, lovagiasságotól elvárom, hogy igaztalan rágalmozimat, az igazságnak megfelelőleg megfosztod az ellenem felhozott gyanusítás értékesíthetőségétől. Maradok Sáromberkén, 1878. ápr. 8. Igaz barátod Zeyk József.

— A következő sorok közlésére kérettünk föl: Felszólítás tekintetes Korbuly Bogdán urhoz. T. igazgató úr! Legyen szives bizonyos ferdítések kiderítése kedvéért nyilatkozni az „Erd. Prot. Közlöny“-ben, hogy 10,000 forint erd. urbéri papir elzálogosítása mellett melyik napon adott 1874. tavaszán a kolozsvári hitel és zálog-kölcsön-bank részéről 5000 frt kölcsönt, a n.-enyedi főtanoda előljáróságának, s ugyanezen kölcsön, melyik napon lett visszafizetve. Bocsánat, hogy alkalmatlankodom, de bizonyos, nevét is szégyenlő „egy kalvinista“ azt állítja, hogy azon állításom, miszerint említett kölcsön nem az 1874. ápril 18-án kinevezett és ugyanazon év máj. 4-én megalakult egyházkerületi bizottság által lett felvéve, hazugság, s miután ezen ráfogást, legrészlethajlatlanabbul, igazgató úr nyilatkozata leendő képes felderíteni, kénytelen vagyok ezen ügyben alkalmatlankodni. Sáromberke, 1878. ápr. 11. Kiváló tisztelettel Zeyk József.

A főtiszt. püspök úr a következő köröztvényeket bocsátotta ki:

Köröztetnek:

378—1878. Kolozs-kalotai egyházmegyénkben a daróc-bogártelki II. osztályu lelkészi állomás. Pályázati határnap április vége. Folyamodványok es-

peres t. t. Szakáts István aához Sz.-Lónára (u. p. Gyalu) küldendők.

379—1878. Széki egyházmegyénkben az árpástói lelkészi állomás. Jövedelme: 111 frt 80 kr. dézma kárpót-lás; 65 bérfizetőtől 3—3 kis véka szemes törökbúza és egy szekér fa, kinek igás marhája nincs 20 kr. fapénzt fizet; 6 félbér fizetőtől a fennebbieknek fele; 12 hold tagosított szántó és kaszáló, 3 hold legelő; 2½ hold szántót az egyháztagek mivelnek meg; stola; 3 szoba, konyha, kamarával ellátott lakás minden gazdasági épületekkel, terjedelmes veteményes és gyümölcsös kerttel. Pályázati határnap április vége. Folyamodványok esperes t. t. Báthori Dániel aához Székere küldendők.

448—1878. Küküllői egyházmegyénkben a haranglábi kántor-tanítói állomás. Fizetése: 45 kalongya elegybúza, 50 véka szemes törökbúza vagy rozs, 100 véka csős törökbúza, 35 veder must, 12 szekér fa, 5 hold tagosított szántó és egy kenderes nyil; 20 vederre való szőlő, 50 frt. tandij; tisztességes lakás, 2 szoba, kamara, pincze, gazdasági épületek, veteményes és gyümölcsös kerttel. Pályázati határnap április vége. Folyamodványok esperes t. t. Benedek Ferencz aához Haranglábra (u. p. D.-Szentmárton) küldendők.

452—1878. Szilágy-Szolnoki egyházmegyénkben a sz.-paniti lelkészi állomás. Jövedelme: 80 kereszt — 13 kévés — kétszeres gabona, 80 véka — 10 kupás — kétszeres rostált búza, 160 veder bor, 45 szekér fa, 10 sing vászon; can. portio 8 hold szántó és 8 hold kaszáló, előbbiből 2 holdat megmivelnek, utóbbinak felét lekaszálják az egyháztagek; stola.

453—1878. Ugyanezen egyházmegyénkben az érkávási lelkészi állomás. Jövedelme: 75 véka búza, 52 frt 50 kr. kész pénz, 32 vékás szántó, 10 boglya szénát termő rét, stola, tisztességes lakás. Pályázati határnap mindkettőre ápril vége. Folyamodványok esperes t. t. Szabó Pál aához Diószadra (u. p. Sz.-Szentkirály) küldendők.

455—1878. Udvarhelyi egyházmegyénkben a mohai kántor-tanítói állomás. Fizetése: 139 kalongya búza, 114 kal. zab, kegyalapítványi kamat 5 frt 80 kr. fapénz 8 frt., tandij mintegy 50 frt., 950 □° szántó, 100 □° kaszáló és a temető kertnek fele haszna; csinos lakás gazdasági épületekkel s veteményes kerttel; ha hajlandó elfogadni a harangozást is — ezért külön 28 kalongya búzát kap. Pályázati határnap ápril vége. Folyamodványok esperes t. t. Solymosi István aához Bögözbe (u. p. Sz.-Udvarhely) küldendők.

Kolozsvár, márczius 28-án, 1878.

A szerkesztő postája.

Dobolyi Sándor urnak, M.-Vásárhelytt. A Tolnai-ügyben beküldött cikk tárgyhalmaz miatt késik.

Nagy Sándornak, Hidvég. A kiváló érdekességű küldeményt köszönöm. Mihelyt a kéziratokban az embarras de richesse alább száll, sor kerül rá.

Hirdetések.

Fontos egyházirodalmi ujdonság!

Epen most jelent meg és kapható

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt:

EGYHÁZSZERTARTÁSI DOLGOZATOK. (Agenda.)

Irta: **FERECZ JÓZSEF**, unitárius püspök.

Tartalom:

I. rész. Keresztelésiek I—XII. II. rész. Urvacsoraiak I—XII. III. rész. Házasságiak I—X.

E csinosan kiállított műnek ára 1 frt 70 kr.

Ugyanott kaphatók:

Népszerű egyházi beszédek. Irta Bartók János
1 frt 40 kr.	Dr. Heiszler József. Halotti egyházi beszédek. 1 frt
60 kr.
Templomi imák. Vasárnapokra, innepekre s más alkalmakra. Köz isten-tisztelet használatául készíttette Bozsodi József. Második kiadás. Diszkötésben
2 frt.	Gyöngyösi Sámuel. Magyar protestans egyházi szónoklatok. Ünnepi alkalmi, közönséges és gyász esetekre. Első kötet 1 frt 80 kr. Második kötet
1 frt 80 kr.
Halotti emlékbeszédek (orációk) néhány utófohászszal. Irta Tompa Mihály.
1 frt. 60 kr.	Dr. Kovács Ödön. A vallás bölcsészet kézikönyve. Első kötet: A vallás mint tünemény, vagy a vallások története. 3 frt.
Egyház szertartási beszédek. Készíttette Révész Bálint, kötve
2 frt 40 kr.	Kozma Mihály. Temetési alapigék az ó és új testamentomból összeszedve. 1 frt.
Egyházi beszédek különféle alkalmakra. Irta Könyves Toth Kálmán.
1 frt 40 kr.	Mitrovics Gyula. Egyháziatlanság és üres templomok. Egyháztársadalmi elmélkedés. 50 kr.
Kálvin élete és a kalvinizmus. Emlékkül a nagy reformátor halála évének háromszázados fordulatra írta Révész Imre. Kálvin aczélmetszetü arcképével.
2 frt.	Szilágyi János. Egyházi beszédek. Első kötet 1 frt 60 kr. Második kötet 2 frt.
Halotti imák. Közönséges esetekre és alkalmakra. Irta Szász Károly. Kötve
2 frt.	Ó testamentomi apokrifus könyvek. Az eredetiből, görögből fordította Kámory Sámuel. 1 frt.
Székács József összegyűjtött egyházi beszédei. Első kötet
3 frt.	Könyves Toth Kálmán. A koporsónál. Közönséges és alkalmi halotti imák. Kötve 2 frt 40 kr.
Lukács Ödön. Közönséges egyházi beszédek. 1 frt.	Herezeg Sándor. A földrajz elemei és a magyar királyság s az osztrák császári tartományok földrajza. Bővebb tekintettel az erdélyi részre. Az I. II. és III. osztályu népiskolák számára. Hatodik és az új beosztási közigazgatáshoz alkalmazott kiadás. Kötve 20 kr.
— — Egyházi beszédek templomi és temetési használatra. 1 frt 80 kr	Egyházi beszédek. Irta Fejes István. 2 füzet. Ára
4 frt.
Dr. Kolozsvári Sándor. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület egyház-joga. 3 frt.	Az öskeresztyénség történelme. Irta dr. Baur Ferdinánd Ch. Fordította Dózsa Dénes és Fesko Lajos
3 frt.
Kovács József. Husz ünnepi és alkalmi prédikáció.
1 frt.	Köznapi imák négy hétre templomi használatul. Irta Filep Mihály. Csinos bőrkötésben
2 frt.
Ferencz József. Unitárius isteni tisztelet, melyet október 21-én 1876. Budapesten az ágostai hitvallású főgymnasium nagytermében tartott. 30 kr.	
Fábián Mihály. Az Isten országa az evangéliumi példázatok szerint egyházi beszédekben. 1 frt 80 kr.	

Megjelenik
minden vasárnap

Szerkesztési szállítás.

b.-farkasutca 16. sz. hova
a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ERDÉLYI PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereske-
dése, hová az előfizetési-
pénzek legcélszerűbben pos-
tautalványnyal küldendők.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt., félévre 3
frt., évnegyedre 1 frt 50 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS: Szász Domokos.

Tartalom: Föltámadás. (L—t.) — Szent Pál tövisei. (A Revue Chrétienne nyomán.) (Vége.) — Az áll. ig. tanács r. gyűléséből. r. t — Lapszemle: A magyar reformált egyház szervezete s megállapítandó rendszabályokra vonatkozó tervjavaslat. (Folyt.) Tóth Sámuel. — Vidéki élet: A sepsi egyházmegyéből. Az egyházmegyei vizsgálatról. Kisantal S. A küüllői egyházmegyéből. A mag- és bortár ügyben. Musnai Sándor ref. lelkész. — Irodalmi szemle. Nagy Károly. — Tárca: A kányaberkai parochia (Elbeszélés a papi életből.) Irta: Bányai Géza. V. (Folyt.) — Egyházi és iskolai hírek. A kiadó hirdetése.

Föltámadás.

(L—t.) Ha a földbe mélyesztett magvat, a rothadás folyamatján át, szikbe szökkenni látjuk, eszünkbe sem ötlük a csoda szó s mint a legtermészetesebb következményt, az összeható körülmények közreműködésének magától érthető eredményét, a mindennapiság színében fogjuk föl.

Ha a most világra jött csecsemő lelki életének az alaktalanságig fejletlen voltát kísérvük figyelemmel s értő szemmel tekintjük, fokozatonként hogyan közelg el a setét éjnek rózsás hajnala, hogyan törnek elő a magatudás gyöngé csirái s lassankénti átalakulások útján hogyan borulnak a harmat-gyöngé szirmok telt bimbóvá, hogy aztán a dúsan illatozó virágzat, a zamatos gyümölcs éretten kínálkozzék: ki törné fejét ez oly közönséges folyamaton, mely a magatermészetes voltában mindenki előtt érthetőnek tetszik, senki csodálkozását kivívni nem bírja.

És ha az erkölcsi megpróbáltatás napjai elkövetkezve, a jóra való akarat gyöngébbnek bizonyul a kísértések erejénél; ha az ember megfeledkezve a benne lakozó nemes elemekről, megtagadva erkölcsi lényét, isteni részét, meggyalázza önmagát s szol-

gájává törpül e világnak, mignem az élet, a lelki ismeret, az isteni kegyelem, az erkölcsi homályból ismét világosságra hívja, visszaadja önmagának s önlényegét teszi ismét urrá kebelében: ki nevezi a megújodás e dicsőséges folyamatját új életre születésnek, föltámadásnak?!

De midőn az élet nagy termő-földjében az Úr által évezrek előtt elmélyesztett magv egy fény sugar gár övezte homlok mögötti szellem teljében életre kelt: csodát látott mindenki; midőn az emberiség alaktalanságig fejletlen lelkében amaz Egy a magatudás szikráját gyujtotta föl, s mint az ókori rege szobrása, lelket lehelt az élettelen szoborba: természetfölötti okok után fürkészték és midőn egy egész világ lón az erkölcsi halálból a szeretet, az önszerzte szabadság étetére visszaszólitva láttatott az égen csodás csillag, hallatott a mennyből megharsanó szózat, adatának jelek, elborult az ég, megrepedt a templom kárpitja, széttöredezett a koporsónak födele s történt a menyekbe való fölmenetel

A mai világ bölcsesége annyira belesülyesztí magát a roppant világegyetem egy-egy porczikájának vizsgálatába, hogy egészen el is vész e kicsiny részlegességben, látó érzéke megtompul minden egyébre nézve, a mi vizsgálati körön kívül esik, s mert mivoltát, jelentőségét a szellemi, erkölcsi életnek föl fogni nem bírja: előbb kicsinyli, értéktelennek tartja azt, mit utóbb a babonás hit fékevesztett korláttalanságával nem létezőül is decretal. Az elkorhadt agg is hiában valónak nevezi, a miért az életteljében levő férfiu szive vérét áldozza készségesen.

De azok, a kik szellemük önmunkásság útján kivitt fejlődésének tényeit megfigyelni képesek; kik az erkölcsi föl szabadulás terhes munkáját, ha részben is, kivívni bírták: föl küzdhetik magukat a gondolkodás, a megismerés ama magaslatára, melyről összegés képet alkothatnak maguknak mindama cso-

da-tényekről, melyeket a természet, az ember lelki élete, az emberiség történelme s a keresztyénség viláгурalma a maga egészében előnkbe tár.

Kik kapkodó sietséggel próbálnak egy-két csodás vonást kitörölni az egész világegyetem egy-egy kiszakított részletéből, feledik, hogy részszerint való tudásuk, mely csak tükör által történik, nem a szemtől-szemben való látás eredménye; feledik, hogy az egy-két mesterségesen elfátyolozott csodás vonás mellett ezer és ezer csak oly csodás mozzanat marad fön, mindmegannyi hatalmas kérdőjelképen, melyekkel szemben minden szorgos erőlködés tehetetlen gyöngeségnek bizonyul. Hanem „a kik bolondoknak állítatnak e világon, azokat választotta Isten, hogy a bölcséket megszégyenítsék“, mert „balgatag ember, a mit te a földbe vetsz, nem elevenedik meg, hanem ha megrothadand“

Szent Pál tövisei.

(A „Revue Chretienne“ nyomán.)

(Vége).

Sietünk kijelenteni, hogy ez az indok gyöngö s ezért lemondunk további fejtegetéséről. A másik komolyabb tálán. Pál apostol leveleinek több helyéből kilátszik, hogy ő azokat rendesen egy társának mondatolta, ki titkárául

szolgált. E tény részint explicite (Rom XVI. 22) részint implicite bizonyítva van, ott, hol Pál kijelenti, hogy a végüdvözet saját keze által iratott. (I. Kor. XVI. 21; Koloss. IV. 18; 2. Thess. III. 17; Gal. VI. 11). Ime ez egy ötletre ad alkalmat. Vajjon folyamodott volna-e Pál csupa fényüzésből, kényszerítettés nélkül titoknokhoz? Ez sok lett volna egy sátor-készítőtől, s egy apostoltól. Egyetlen más apostoll levélben sem találunk hasonló példára. János II-ik s III-ik leveleinek szerzője nagyon csekély izléssel látszik bírni a tinta, toll és papiros iránt, (Cf. II. Ján. 12; III. Ján. 13.) és mégis maga írta leveleit. Egy régi hagyomány állítja, hogy Márk Péter tolmácsa volt. Szószerint kifejlik, hogy a tolmács szolgálatai szükségessé válhattak, bár a pünkösdi csoda elbeszélése, a mint azt a Csel. II fejezete adja elő, az ellenkezőt látszik bizonyítani. De a hagyomány nem beszél Péternek vagy a más apostoloknak titkáráról. Pál tudta azt, minő örömet okoz egy baráti kézírása, mert maga jelöli ki olvasóinak a saját kezéből folyó sorokat; mért mondatolja hát leveleit? Semmi sem szolgálhatna ez anomaliának jobb magyarázójául, mint a látszervek szokásos gyöngesége.

Még egy más érvet hozhatunk föl állításunk mellett, a Galacziabeliekhez irt levél IV-ik részének 13—15 verseiből: „Tudjátok pedig, hogy én az én testemnek erőtlenségével prédikáltam néktek az Evangeliumot először. És az én testemben a mit megkísértettetek, semminek nem állítottatok, sem meg nem utáltatok; hanem engemet mint az Istennek angyalát, mint a Krisztus Jézust, úgy fogadtatok. A ti bolondságtoknak azért mely nagy dicsérete vala? Mert bizonytságot tészek ti felöletek, hogy

TÁRCZA.

A KÁNYABERKI PAROCHIA.

(Elbeszélés a papi életből.)

Irta: B Á N Y A I G É Z A.

III.

A kérő.

(Eolytatás.)

— Tehát nyugodt lehetek ugy-e Jancsi? Nem vette észre az az ember a levélcsereét? — kérdé Erzsike a béres legényt; mialatt ugyancsak rágicsálta mutató-ujját, hogy valamikép észre ne vevődjék rajta az irás nyoma.

— Ne féljen semmit Erzsi leányasszony! Most az egyszer rászedjük ám az ördögöt.

— S a mostoha anyám levelével mit csináltál?

— Mit? Tán csak nem tartom meg emlékül; azzal biz én pipára gyujtottam.

— Köszönöm Jancsi irántam való jóakarodat. Áldjon meg az Isten, hogy ezt tudattad velem.

— Soh' se köszönjön nekem semmit a leányasszony.

Ha még ezt a kicsinységet is dukálna megköszönni, hogy tudnám akkor én megköszönni azt a nagy jó voltát, hogy a szegény béres-legénynek mindig pártját fogja? Aztán meg hát szeretném egy kicsit megtréfálni ezt a vén ördögöt is, ezt a részeges kántort, szentül hiszem, hogy a népet ő idegeníti el a jó tiszteletes urtól.

— De csak nem fog vérontással végződni a dolog, ugy-e Jancsi?

— Dehogy, csak elpüfölik egy kicsit Borjasdi urfit, s aztán elviszik magukkal, azt mondta a kántor (hazudá vala Jancsi gyerek); aztán meg egy pár tüleg után csak fel fogják ismerni, hisz ők korteskednek oly tüzesen mellette, s ha megtudja aztán, hogy ki bérelte föl azokat: soh' se fogja többet a faluba tenni a lábát. Aztán meg arról is gondoskodva van már, hogy ha az a betyár nem találna eljönni: mit kelljen cselekedni.

— Eredj, erédj Jancsi: anyámasszony jön; itt ne találjon.

Erzsikének nagyon jó kedve volt; mosolygott is, mit rég az ideje, hogy nem cselekedett. Fel is tűnt ez Tordásnének.

— Minek mosolyog a leányasszony? — kérdé. Tán bizony érezzük, hogy nemsokára gazdag kérő jön a házhoz?

— Kérő? s még hozzá gazdag? a szegény Tordás Erzsikéhez? Különben mért ne. Nincs lehetetlenség az ég

ti, ha lehetséges lett volna, a ti szemeiteket kivágtatok volna és nékem adtátok volna.“ Sokat vitatkoztak e hely felől. Legtermészetesebb értelmezése azonban im ez: Pál az olvasói előtt jól ismert körülményekre céloz, melyek a galacziabelieknél tett első látogatásait tették nevezetesebbé. Csak átutazni volt szándokában vidékükön, midőn megbetegülése folytán kényszerülve lőn ott megállapodni. E kényszerű megállapodást arra használá, hogy az evangéliumot terjeszsze maga körül. Meyer és Schmoller commentatorok (Lange Bibelwerk-je) lehetetlennek tartják a betegség mivoltának meghatározását. Vizsgálódjunk csak. Pál betegsége azon kevesek közé tartozott, melyek nem gátolják a prédikátort hivatásában. Másfelől azonban látható symptomákban nyilvánult, melyek utálatot gerjesztettek föl. De hallgatói annyira örültek evangelizáltatásukon, hogy nem tántorodtak meg azon próbától, melyre őket az apostol betegsége helyezte. Többet mondunk. Anynyi hálát tanusítottak iránta, hogy úgy fogadták mint Isten angyalát. Boldogságuk akkora volt, hogy hálájok megmutatására semmi áldozatot sem kimélték s ha lehetett volna szemeiket kivágták és neki adták volna. Tulajdonképen semmi sincs világosabb ennél: Pál ez időben ophthalmiában szenvedett. Minden e mellett bizonyít. Tudjuk, bizonyos szembajok mi nehezen nézhetők. Elfogadható-e, hogy Pál célzatosság nélkül használta legyen a ragaszkodásnak következő formulázását: „ha lehetséges lett volna, a ti szemeiteket kivágtatok volna és nékem adtátok volna?“ Egyszerűen közmondásos kifejezésnek is volna tekinthető, ha nem célozna egyenesen betegségre. Mert a közmondásos forma nem is épen így hangzik. Azt lehet

alatt. Hanem előbb megnézzük ám azt a kérést, hogy nem pupos-e, sánta-e: különösen pedig, hogy a lelke nincs-e kificzamodva?

— Mintha kényes volna egy kicsit a leányasszony, úgy veszem észre. Pedig kár ám kényeskedni egy szegény leánynak. Hátha pártában maradunk.

— A hogy az Isten rendeli.

Igen, a hogy az Isten rendeli. Az Isten pedig úgy rendelte, hogy nyílják az ajtó s belépjen rajta a kérés, Gelényesi Nándor, s utána Tordás Bálint uram, kiváló jó kedvvel. A ki jól szemügyre veszi az öregot: az most még egy pár erélyes vonást is fog fölfedezni arcán; de csak egy pillanatra, mert rátekinített Judit asszony, mely tekintettől ismét csak a régi jó Tordás uram lett az öregből, a ki inkább szeretne most is a molnár kománál politizálni, mint elmondani itt azt a pár szót, a mit egész úton mondogatott magában, hogy el ne felejtse. No de itt a tiszteletes — gondolá, s így mégis csak ki mert valahogy rukkolni dictiojával:

— Kedves feleségem, a tisztelendő úr megkérte tőlem Erzsikét. Én odaigértem; azt hiszem te is szerencsésnek tartod, hogy a jó tisztelendő úr szegény házunkat

Hub, melyet villámlott a kedves feleség szemeinek fekete egéből; olyat, hogy a szegény öreg attól féltében, hogy a villámlásra dörgés is fog következni: jónak látta

ugyanis mondani, hogy „a szemeimet is feláldoznám érte“, de azt nem, hogy „a szemeimet is kivágnám, hogy neki adjam“, legfőlebb akkor, ha oly egyénnel van dolgunk, kinek már nincsen ép látása. A közmondásos toroma azt sem mondja: „ha lehetséges volna“; azon egyszerű okból, mert igen is lehet, ha nem is épen kellemes, kivagdálni a szemeket. E megszorítás „ha lehetséges volna“, csak a „nékem adtátok volna“ kifejezéssel kapcsolatban érthető. Végre ha lehetséges volna is, senkinek sem jutna eszébe szemeit adni valakinek, kinek magának jó szemei vannak.

Férhet-e még kétely ezérv valószínűségéhez? Ugyanazon galacziabeliekhez írt levél egy más textusa a meggyőződést teljessé teendi.

A VI-ik rész 17-ik versében Pál, mielőtt befejezné levelét, még egy félbeszakítást tesz, ezeket mondván; „Látjátok, mily nagy betűkkel irtam én nektek saját kezemmel.“ Nincs az a buvhely, a hová menekedni meg nem kísértették a magyarázók, hogy kikerüljék e sorok nyilvánvalóságát. A görög szöveg világos volta daczára is próbálták így fordítani le: „Látjátok, mely hosszú levelet irtam nektek az én kezemmel“, (mely fordításból különben könnyen fegyvert kovácsolhatnánk állításaink védelmére, mert a galacziabeliekhez írt levél aránylag rövid). Állították, hogy Pál néhány szót vastagon irt le, azok fontosságát jelzendő. Ez annyi mint az italicumok használatát egy kissé igen hátra vetni a könyvnyomtatás fölfedezése és Alde Manuce tökéletesbbitése előtti korra. Szent Jeromos és szent Ambrosius azt mondják, hogy Pál azért irt vastagon, hogy írása hiteles voltát könnyeb-

beszédének bevégzése helyett köhögéshez fogni. A lelkész is látta a villámló szemeket, nem törődött velük, hanem oda ment Erzsikéhez; gyönyörű fekete szemeibe tekintett, s megfogva két kezét, kérdé:

— Erzsike! Akarsz-e feleségem lenni?

— Akarok! — felelt hevülten Erzsike s nem törődve azzal, hogy kettőjükön kívül még mások is vannak a szobában: abban találta most kedvtelését, hogy kedvesének szive tájára hajtván fejét, hallgatta annak a szerető szivnek dobogását, míg szemeivel kérve, könyörögve s könnyein átnevetve, az ifju lelkész szemeivel beszélt sokat, hosszasan.

Tordásné összefont karokkal állt egy ablakmélyedésben s úgy látszott, hogy tetszik neki ez a „komédia“, mert ugyancsak nevetett összeszorított fogain keresztül.

Hanem egyszer csak mégis meguntá nézni a komédiát s közbeszólt, kimért hangon, hidegen:

— Igen szép a tisztelendő urtól, hogy csekélységünkhez leereszkedik. Igen szép. A pap a nép királya — a lelkiekben: tehát egy király-kérés. Nagy megtiszteltetés! Hanem e királyok közül nagyon sokan éheznek is. Ugy tudom, hogy a kányaberki lelki király is alig élhet egymaga is. Meggondolta-e tisztelendőségem, hogy ily körülmények között kettőnek még könnyebb éhen veszni?

ben fölismeresse. Különös eljárás lehet, megváltoztatni a rendes irmodort, hogy fölismerhető legyen! Ewald azt hiszi, hogy az apostol írása elhanyagolásáért akarta magát mentegeetni. Pálnak azonban egészen egyéb volt fejében mint a calligraphiai aggodalmak. Pelagius szerint Pál betűinek nyomatékos volta azt bizonyítja, hogy nem félt ellenségeitől. Ez a parallelismus a betűidomok és a jellem ereje közt határozottan nevetséges.

Nem sokkal egyszerűbb-e e talányszörű szavakat kapcsolatba hozni a galacziákhöz írt levél II. részének 13-ik verséből levont következtetéssel? A galacziabeliek jól tudták mibe került az apostolnak magának írni. Tanúi voltak ők amaz orvosolhatatlan baj egyik legfájdalmasabb crisisének, mely a legérzékenyebb szervet támadja meg, eltorzítja és tönkretéve megemészteti.*) Ama vastag betűk, miket az apostol bizonytalan kézzel tett papírra, hogy gyermekeit a hitben visszaszólítsa a tiszta evangéliomhoz, nem-e ékesen szóltak atyjok szeretete mellett, ki értök legyőzte fájdalmait? Cézélása nem-e kiáltó ellentét-re utal a régi időbeli ragaszkodásuk és mostani elpártolásuk közt, az apostolnak eddigi szives fogadtatása és jelenlegi magaviseletük közt, legcsalárdabb elleneikkel szemben?

Lehet, hogy csalódunk azon érzések bonczolgatásában, melyek Pál szívét szorongaták azon pillanatban, midőn írta: „Látjátok minő vastag betűkkel írok nektek sa-

*) A tudomány többféle szembántalmat ismer, melyeknek symptomái megegyeznek tanulmányunk adataival. Aglaucomia például fokozatosan emésztí föl a látóerőt, kivieszi formájából a szemgolyót, s időnként felette fájdalmas crisisekben nyilvánul.

A lelkésznek sokat mondtak azok a szép beszélő fekete szemek; de ő még többet is akart tudni.

— Erzsike! Én szegény vagyok, semmim és senkim sincs; egy biblia s a becsület mindenem, mikkel kész vagyok életemet végigharcolni. Ez a két kincsem van az ég alatt. Erzsike, akarsz-e harmadik kincsemül hozzám jönni, a szegény lelkészhez?

— Akarok — szolt határozottan a leány, átfonva két karával a lelkész nyakát.

Tordásné még gunyosabb hangon folytatá:

— Jó, itt tehát nincs akadály; azonban nem is ebben áll a főbaj. Nem vette észre tisztelendőséged, hogy mily hideg szél fúj a faluban? Én már azt is hallottam rebesgetni, hogy a község valakit mást ohajtana papjául; nem méltóztatott-e erről hallani valamit? Én — ha tanácsolnom szabad — azt tanácsolnám, hogy ne házasságról gondolkozzék, hanem valami jobb parochia után lásson előbb.

A lelkész még nem tudott mindent. Tovább kérdezett azoktól a beszélő fekete szemektől.

— Erzsikém! karjaiban tart egy lelkész, kinek halántékát a gyűlölet lángja csapdossa, kinek szívét a hideg közöny megdermeszteni törekszik; akarsz-e a gyűlölt embernek felesége lenni? Akarod-e magadra venni terhe imnek felét, hogy az egész alatt össze ne roskadjak? Mondd, szeretsz-e?

ját kezemmel.“ Lehet hogy tervei másneműek voltak. De bizonyára úgy az ő, mint a galacziabeliek gondolatában létezett egy közvetlen kapocs a levél idézett két részlete közt.

Hátra van még néhány szóban azt tárgyalnunk, mit a hypothesis ellenbizonyítékának lehetne nevezni. Szó volt azon historiai problémáról, melynek megoldását képeznék. Értjük Pál föllépését a Sanhedrin előtt (Csel. XXIII. 1—5).

A hozzá intézett szemrehányásra a mért a főpapot szidalmazta volt, Pál így felel, magát igazolandó: „Nem tudtam atyámfiat, hogy a főpap legyen, mert meg vagyok irva: A te néped fejedelmének gonoszt ne mondj.“ A nehézség Pálnak ez állításában rejlik: nem tudtam Hogy nem tudhatta? Hiszen emelt trónja, papi ruhái, a gyülekezetben vitt főszerepe, egyszóval minden elárulhatta volna előtte a bíró rangját, ki parancsot adott arcúl üttetésére. Az ellenvetés komoly, s minden idők theologusai, Chrysostomtól Baurig e vélemény felé hajlottak.

Megkiméljük olvasóinkat azou számtalan magyarázatoktól, melyeknek egyike sem kielégítő. A nehézség akkora, hogy Baur és Zeller föltették, hogy Pál az igazsággal ellenkezőt (parlamentáris aequivalense a hazugságnak) mondott. De hogy az apostolt megvédjék, az elbeszélőre, Lukácsra hárították ezt. Könnyen kitalálható, minő megoldást adunk mi a dolognak. Szent Pál jól hallotta az öröknek adott parancsot, de szemeinek szomorú állapota képtelenné tevő őt annak megítélésére, hogy az honnan jött; joggal tulajdoníthatta tehát egy alárendelt bírónak, az őt méltatlankodni készítő brutális cselekedetnek felelősségét.

— Szeretlek, hozzád megyek, veled tőrök, szenvedek. Ugy-e kedves apám hozzá ad? Tied leszek én üdvösségem.

Az öreg csak bölintani merte az igent.

Az asszony arca most már kigyult, szemeiből a megölni gyűlölet lángolt elő s ajkairól a kigyó nyelve sziszegett, midőn nagyot dobbantva lábaival, szolt:

— De én nem adlak hozzá.

A lelkész mitsem hallott mást, mint azoknak a fekete szemeknek a szavait, s benső ihlettel szolt:

— Ezennel eljegyzem Tordás Erzsikét hitvesemül itt, a mindenható úr Isten jelenlétében.

Tordásné újra mosolygott s folyvást mosolygott, míg a lelkész távozott. Tordás uram jónak látta vele menni, egy kis dolga van — mondá — a molnár kománál.

Erzsike kis kerti lugásába ment s tudja Isten, talán a tulajadó boldogságtól zokogni, kezdett hevesen.

Tordásné pedig a lelkész távoztával nagyot kaczagott s azt mondá:

— Rohanj hát vesztedbe örült, ha szép szerivel nem akartál innen pusztulni.

(Folytatása követezik.)

Sikerült-e meggyőznünk az olvasót? Reméljük. Ugy tetszik nekünk, hogy Pál apostol nagy alakja még hősi-esebben, főségebben emelkedik ki e mindennapi küzdelemből, melyet nem csak hivatása gyötrő nehézségei ellen vivott, de egyszersmind a kegyetlen testi fájdalom ellen is, mely őt mint a sátán angyala sujtólá, s mennyei látományai után figyelmezteté a szomorú valóságra is, a milyenné a bűn következtében lett.

B S.

Az áll. igazgató-tanács r. gyűléséből.

Kolozsvár, ápril. 14—15.

Jelen vannak: főt. Nagy P. elnök; Gyarmathy M., dr. Kolozsvári S., Szász Béla ig. tanácsosok; Szabó Á. szv., Deák J. pt., Bodor A. titk., Balogh Gy. ügyv.]

Az időközben elnökileg ellátott ügyek tudomásul vétele után

Szász Béla felszólalására a küküllői és sepsi egyházmegyék képviselő-választási ügyeinek e hónapban leendő elintézése és fölterjesztése elrendeltetik, valamint az egyházi kölcsönök adós-levelének formulárja átnézés s netaláni kigazítás iránti véleményezés végett áttétetik az ügyvédhez.

Az államsegély kiosztásának véleményezésére kiküldött bizottság munkálatával elkészülvén, az elnök: a főt. püspök ur, benyújtja a kiosztási tervezetet, az egyházmegyéknek az iránti utasítását indítványozván, hogy jövőre a folyamodványok felszereltetése, följánlása körül miként járjanak el. Az indítvány elfogadtatván a tervezet jóváhagyatik, a 6800 frtnyi államsegély szétosztása, lapunk egy más rovatában látható arányokban, evel elintéztetvén.

A n.-ölyvesi felek. iskola megszüntetése helybenhagyatik, az új papi és kántori díjlevél — a közgyűlés jóváhagyásának fentartásával — megerősítettik.

A b.-o.-budai és a macskási egyh. községek társulása az egyházmegyék (Kolozs-Kalota és Deéz) és egyházközségek beleegyezésével megengedtetik, a deézi egyhm. esperese utasítatván az új papi és tanítói díjlevél közegyetértséssel leendő megállapítására és fölterjesztésére.

A Palóczy Horváth Mária-féle alapítvány illeték alá vonása ügyében b. Vay Miklós ő mltgához, mint a convent elnökéhez, részletes fölvilágosító fölterjesztés intéztetik, miután korábbi föliratok nyomán leiratott ugyan egyházkerületünk terhéről az egyoldalulag kirótt illeték, de ugyanaz most a convent elnökével szemben érvényesítettik az adóhivatal részéről s így szükséges, hogy a convent elnöke az előzményekről részletesen értesítettessék.

A görgényi egyházmegyében felmerült esetnek következtében az esperes utasítatik, hogy az 1868. előtt már alkalmazott felekezeti tanítók tanképességi bizonyítványait a canonica visitatio állítsa ki.

A kolozsmegyei közg. bizottság fölterjesztése nyomán a közokt. miniszter több felek. tanítónk tanképességét kétségbe vonván, az illető tanítók póttanfolyamra leendő küldését rendeli el. Az esperes fölhivatik az illető tanítók tanképességéről való jelentéstételre.

A nyéni egyhk. fekvői illetéktelenül a volt papra levén telekkönyvezve s most ennek tartozása fejében elárverezés alá kerülvén: az esperes részletes fölterjesztésben adja elő, fölhívásra, az ügy állását és történetét. Lázár Mihály főgondnok úr fölkéretik, hogy szükség esetén szakértő igénybevételevel is, a felelősségre vonható mulasztókat, vagy épen bűnösöket kinyomozni sziveskedjék.

A nagy-enyedi tanoda régi előjárósága által 2000 frtért eladott (s rá a k. vasut által 12000 frtért kisajátított) Jablonczai-féle telek ügyében a gondnokság részletes jelentést tevén: az ügyiratok áttétetnek az ügyvédhez, annak megvizsgálása végett, hogy mi kárt szenvedett a tanoda e felsőbb helyen be nem jelentett, s így helybe nem hagyott, illetéktelen eladás által s hogy miként lehet a szenvedett kárt a tanodának visszatéríteni?

A szilágyfő-kereszturi egyház vásári szerződése, melylyel volt papi telke helyett egy oly telket és házat akar megvásárolni, melynek hagyatéki tárgyalása még elintéztve nincs, s mely bonyolult pörre adhat alkalmat, nem erősítetik meg. A hagyatéki kérdések kitisztázása után, alaposabb fölterjesztés esetén, az ügy ismét tárgyalás alá vehető.

Az elintézendő ügydarabok nagy halmazára való tekintettel az ülés folytatása ápr. 15-dikére halasztatik, mely alkalommal megjelentek: főt. Nagy P. elnök; Ince M., dr. Kolozsvári S., Szász B. igazgató tanácsosok; Szabó Á. szv., Bodor A. titk., Balogh Gy. ügyv.

Az ülésen kívül ellátott ügyek jóváhagyó tudomásul vétele után

A gyógyipapi és tanítói fölemelt díjlevelek, az egyhker. közgy. jóváhagyásának fentartásával, megerősítettnek s az egyhk. a II. osztályba soroztatik.

A fogarasi egyhk. Soltész féle tartozása iránt fölvilágosító adatok beküldésére utasítatván: torony-igazítási és paplak bővítési terve helybenhagyatik, oly kikötéssel azonban, hogy sem adósságot fölvennie, sem költségvetésének más tételeit megváltoztatnia ez építkezésekre nem szabad s csak a befolyt bevárandoék erejéig eszközölheti a tervbe vett építkezéseket.

A teremii egyhk. alapítványi pénztára az egyhk. pénztárnoka kezelése alá adatván, az átadó bizottság jelentése alapján a törvényes kamat erejéig kamat-leszállítások, illetőleg fölemelések rendeltetnek el, s a pénztárnoknak 20 frt kezelési illeték utalványoztatik ki; a volt pénztárnok számadásai elláttatnak s némely kérdésekre nézve fölvilágosítás-adás kéretik be tőle.

Az ig. tanács irnokainak fizetés-fölemelés iránti kérévényei véleményezésre kiadatnak a számvevőnek és pénztárnoknak.

Kelemen J. galaczi levitanak, drágasági pótlék czimén, 50 frt utalványoztatik.

Az udvarhelyi egyhközs. egy fekvőjének szabályszerűtlen történt haszonbérbe-adása ügyében a főgondnok és egyh. tanács felelősségre vonatnak.

A fogarasi egyhk. iskolájának 5—6 osztályai, az ot-tani polg. iskola szabályellenes koru és képzettségű nőven-

dékeket is fölhevén, tanulók nélkül maradtak; e két osztály megszüntetése megengedtetik, a pap utasítván a tanfelügyelőnél leendő panasztételre s az ügy további fejlődésének följelentésére.

A szász-mátéi egyhk. 190 frtos bordézmaváltsági kötvényét el akarja adni, hogy a pénzt az ottani viszonyok közt igen jutányosan megvásárolható földekbe fektesse; engedélyeztetik, sőt kilátásba helyeztetik, hogy ily célra (kepetörlesztési alap) kellő biztosíték mellett és 6% kamatra pár száz frt egykörületi pénzt is kaphatna kölcsön.

A gyalui egyhk. egy kaszálóját eladván s más alkalmasabb kaszálót vásárolván, ez eljárása helybenhagyatják.

A n.-enyedi egyhk. kis papi telkének nyilvános árverésen leendő eladása engedélyeztetik.

A bölöni egyhk. egy eladott erdejének árát szabályszerűtlen kezelvén, az esperesnek felelősség terhe alatt meghagyatják a pénz azonnal leendő biztosítása s a főlhajtás után takarékpénztári kezeltetésére.

A csernátóni egyházközségnek a leányiskolára hagyományozott „Vig huszár“ után befolyt pénz ugyanily modu kezelése ügyében az esperes utasittatik, az e tárgyban korább hozott ig. tanácsirendelet végrehajtására, illetőleg a felelősségre vonandók kipuhatólására.

A kis-budaki egyhk. iskolájának megszüntetése, illetőleg az ottani állami iskola elöljáróságával kötött szerződése helybenhagyatják.

A gyalui papi fizetéshez tartozó, de korábbi mulasztások nyomán vészendőbe indult malom-jog periratai bizottsághoz tételnek át; a bizottság tagjai dr. Kolozsvári S., a titkár és ügyvéd.

A Weer Zsigmond-féle tartozás ügyében, az ügyvéd előterjesztésére, a volt ügyvéd felvilágosítás-adásra hivatik föl.

Az egyházkerület volt pénztárnoka, Bányai Vitális ellen főnforogható követelések biztosítása törvényszéki elrendeltetvén, az ügyvéd kérdi, ha a biztosítást a fekvők mellett az ingókra is foganatosítsa-e? Volt pénztárnok a számadások beadását már elkezdvén, a foganatosítás egyelőre függőben hagyatják.

A sz.-udvarhelyi tanoda némely követeléseinek kitörölhetése iránti kérelme, jelentéstétel végett, áttétetik dr. Kolozsvári Sándor, az ügyvéd és a számvevő személyében kiküldött bizottsághoz.

A boldogfalvi egyhk. felhagyott temetőjének oláh templom helyül leendő eladása helybenhagyatják.

A n.-szebeni egyhk. megszüntetett iskolájának tanzsereit az egyházkerületnek ajándékozván, a leltár áttétetik a tanügyi előadóhoz véleményezés végett.

Három s.-szt.-györgyi segédtanárnak megengedtetik, hogy az ottani tanodai előjárásági ülésekben részt vehessenek.

A pénzügyminiszter döntvénye, mely szerint az alpestesi pap és tanító fizetése javítására tett 2000 frtnyi Válya Ignác-féle alapítványnak csak a tanítót illető része mentetik föl az illeték-fizetés alól: szolgál sajnos tudásúl.

Egy felekezeti sérelmi ügy, melyben a gyula-fehérvári r. kath. püspöki szék egy ref. váló-peri ítéletet semmisnek nyilatkoztatott: dr. Kolozsvári S., Incze M. és Szász B. személyében kiküldött bizottságnak adatik ki véleményes előterjesztésre.

Ezekon kívül ellátatott még mintegy 20 drb számadásos, pörös és számvevői ügy.

r. t.

L A P S Z E M L E.

A magyar reformált egyház szervezetére s megállapítandó rendszabályokra vonatkozó terv-javaslat.

Indokolás.

(Folytatás.)

3. Az egyházi hatóságok által tárgyalandó ügyek köz-kormányzatiak és peresek levén, azok az egyes egyházközségi, egyházmegyei, kerületi s értekezleti képviselői közgyűlésekben egyházi elnöklet alatt; ezek az egyházközségi presbyteriumok, egyházmegyei, kerületi, conventi, képviselői tanácsgyűlésekben világi elnöklet alatt intéztesse; a két elnök, akadályozás esetében, egymást érvényesen képviselhetvén.

4. Az egyes egyházközségeknek kivételkép megengedtetik, hogy ott, hol a presbyterium elnökül önálló, azaz helyközségi vagy államhivatallal el nem foglalt kellő képességgel bíró világi egyén nem található, vagy iránta a bizalom hiányzik: a presbyteriumnak is a lelkész legyen elnöke.

5. Zsinaton korelnöklet alatt, már ez akár egyházi, akár világi egyénre essék, titkos szavazattal választatik két elnök, egyik az egyháziak, másik a világiak közül. A két elnök közül sorshuzás határozza el melyik legyen a zsinat rendes elnöke; ennek akadályozása esetében, a választott másik elnök foglalja el az elnöki széket.

Elismerem én, hogy a kettős elnökség ellen igen sok és megdönthetetlen okokat lehet felhozni, azt is tudom, hogy ennek gyakorlatba vételére aligha van példa akármelyik egyházzervezetben; de a magyarországi ref. egyház jóléte, biztos fennmaradása és felvirágzása nélkülözhetetlenül megköveteli annak fenntartását. Épen ezért az erdélyi kerületben is életbe lenne az léptetendő, bizonyára nem szolgálna az hátrányára az ottani egyh. érdekeknek sem; sőt inkább több félreértés, féltékenykedés és zavar elháríttatnék általa, melyek a mostani eljárás mellett ottan-ottan felmerülnek s akadályozzák a biztos előhaladást, az egyházi élet egészséges kifejlését.

Az egyháztanács üléseben tehát csak rendes lelkész vehet részt mint társelnök; hanem azért több szempontból kötelező szabályul kívánám felállíttatni azt is, hogy a segéd vagy helyettes lelkészek is köteleztetnek az egyháztanács-gyűlésekben megjelenni, de pusztán mint hallgatók vagy szem- és fültanúk, a kikre ezen jelenlétük képző is-

kolául szolgál; lássák hogy minő eljárást, eszélyességet és tapintatot kell tanusítani a lelkipásztornak a közügyek vezetésénél; még a tanácskozásokba is befolyanak, ha felhivatnak az elnökség által s felvilágosítást tudnak nyújtani a fennforgó tárgyról, de természetesen szavazat őket nem illetheti.

34. §. A tanítók tehát nem lehetnek hivatalból az egyháztanács tagjai. Ez különösen a nagyobb és népesebb egyházaknál, melyekben t. i. jelentékeny a tanítók vagy tanárok száma, nem is volna mindig czélszerű és méltányos. Természetesen a választásból legtávolabb sem zárhatók ki, sőt kívánatos hogy mint az egyház érdekeit szívesen és lélekkel szolgáló egyének, az egyház több jó akaratú és mivel tagjai között a tanítók és tanárok is választassanak egyháztanácsosokul.

A dunamelléki kerületben azon szabály állott: a presbyterialis gyűlésben a nagyobb iskolák rektor professorainak hely engedtetik, a több professoroknak csak úgy engedtetik hely, ha megválasztatnak (1844. 170. sz., végzés).

39. §. Önálló egyháztagnak oly egyén tekintendő, kinek saját háztartása van, s oly foglalkozása vagy üzlete hogy családot alkothat vagy pedig állami, községi, egyházi társulatok által alapított s fenntartott hivatalban működik.

40. §. A bádeni egyházszervezet ennyit állapított meg: Die Wähler haben ihr Augenmerk auf Männer von gutem Ruf, bewährten christlicher Einsicht und Erfahrung zu richten. Ugyanennyit mond ki a szász egyházszervezet is. (8 §.)

A porosz egyházszervezet ily negatív meghatározást foglal magában (35. §.): Wählbar sind alle Wahlberechtigten, sofern sie nicht durch beharrliche Fernhaltung vom öffentlichem Gottesdienste und von der Theilnahme an den Sacramenten ihre kirchliche Gemeinschaft zu bethätigen aufgehört haben. Így van az a schleswig-holsteini szervezetekben is.

A westfáliai és rajna-vidéki szervezet, nem különben az erdélyi evang. atyafiaké olyan formán határozta meg a választási feltételeket mint a tervezetben foglaltatik. Az erdélyi evangélikusok a presbyterekre nézve még azt is megkövetelik, hogy családapák legyenek. (23. §.)

Az osztrák tartományokban érvényben álló szervezet, ily modorban fejezi ki az eljárást: Es ist die Aufgabe der Gemeinden, in die Gemeindevertretung und in das Presbyterium nur solche Männer zu wählen, welche durch ihren Lebenswandel und durch die Bethätigung ihres christlichen Sinnes eines guten Rufes in der Gemeinde. sich erfreuen. — A helv. hitvallás is megszabja a feltételeket, hogy mily fontos egyének a presbyterek az anyaszentegyházban.

A 42. §. szerint rokonsági kapcsolat vagy vérségi egybeköttetés, senkit ki nem zárhat az egyháztanácsosi hivatalból stb. Ezen szabályzat ellenkezik az erdélyi kerületben érvényben álló azon eljárással, hogy „apa fiával, testvér testvérével ugyanazon időben presbyternek nem választható.” Ugyanezen megszorító intézkedést és eljárást találjuk a Westfáliai és rajnavidéki, bádeni, Schleswig-Holsteini,

osztrák, erdélyi evang. és a schweizi kantonok közül legtöbbnek a szervezetében. — Mindenesetre oly gyülekezetnél, melyekben kevés számból áll az egyháztanács, az emberi gyarlóság folytán igen könnyen föltételezni lehet, hogy ha az egyháztanács tagjai rokonsági vagy vérségi kötelékek által vannak egymáshoz fűződve, jöhetnek elő esetek midőn az egyház közérdeke, családi vagy magán-érdekeknek alárendeltetik, azoknak feláldoztatik, népesebb gyülekezeteknél számosabb tagból álló egyháztanácsnál természetesen könnyen ellensúlyozhatók lévén az ily érdekszövetkezések és törekvések; miután azonban az egyháztanács eljárása és intézkedései minden évben a képviselői nagy gyűlés elé terjesztetnek tudomás vétel végett, ez a nyilvánosság erős ovyszer leend a tekintetben, hogy a rokonságban élő egyháztanácsosok is ne a maguk érdekeinek vagy tekintélyének szolgáljanak, hanem az egyház célját és hivatását, a gyülekezet anyagi és szellemi érdekeit tartásuk szemök előtt. Épen azért véleményem szerint nem tartanám jogos és méltányos eljárásnak, hogy valakit ha különben teljesen méltó a közbizalomra, a rokonsági kapcsolat kizárhasson az egyháztanács kebeléből.

56. §. Több külföldi egyházszervezetben még az is ki van mondva, hogy kicsoda körülmények és feltételek mellett igényelheti valaki az egyháztanácsosi hivatal alul felmentését; ilyen viszonyok és körülmények, ha a 60 évet az illető már meghaladta, gyakorta és huzamos ideig távol kell lenni a községtől, általánosan ismert betegeskedés stb. S még az is meg van határozva, hogy a ki oly nyomós és fontos okok nélkül mond le, elveszti azon jogát, hogy jövőbe választható legyen (lásd Westfáliai, porosz, stb. szervezeteket).

II. Az egyházkerületi és egyházmegyei hivatalnokok választási módja.

61. §. Az egyházkerületi és egyházmegyei tiszviselők közül: a püspök, főgondnok, segédgondnok, egyházkerületi és megyei jegyzők, megyei tanácsbírák: az egyes gyülekezetek szavazattöbbsége által választatnak.

62. §. Mindezen hivatalok megüresedése esetében, az esperest vagy a segédgondnok, vagy azok helyettesei fölhívják az egyes gyülekezetek presbyterumait, bizonyos határozott idő alatt szavazataik beküldésére.

63. §. Az egyháztanács tagjai, titkos szavazattal választják meg a megjelölt hivatalra, a nézetők és meggyőződésük szerint alkalmas egyént. Ha a gyűlés tagjainak szavazatai két egyén közt egyenlő számban oszlanának meg, sorshuzás utján döntetik el, hogy kire adassék az egyház szavazata. A lelkésznek az egyháztól eltérő szavazata nem lehetvén; tehát azon esetben is, ha netalán más egyénre óhajtott volna szavazatát adni, mint a kit az egyháztanács többsége kijelöl: a jegyzőkönyv aláírását meg nem tagadhatja. — A választás eredményéről azonnal jegyzőkönyv vétetik fel, az illető jegyző által kiállítva; melynek az elnökök is: a lelkipásztor és gondnok aláírnak s a szavazati ív két pecséttel, u. m. az egyház és lelkészi hivatal pecsétjével pecsételtetik le; s az eképen kiállított szavazati levelek, az es-

peresti, vagy helyettes esperesti, vagy segédgondnoki hivatalhoz küldetnek meg.

64. §. Minden egyháztanácsnak csak egy szavazata van, de annyi számban vétetik, a hány lelkipásztora van a gyülekezetnek.

65. §. Minden egyházi hivatal, az e részben szavazásra jogosítottak szavazatainak általános többségével tölthető be.

66. §. Ha az első szavazásnál senkinek sincs általános többsége, 3- vagy 4-en azok közül, kik legtöbb szavazatot nyertek, jelöltetnek ki új szavazás végett. Oly esetben pedig, midőn a legtöbb szavazatot nyert egyén vagy egyének visszalépnek s a visszalépés a közgyűlés által elfogadtatik: ha a visszalépőkre ment szavazatok általános többséget jeléznek: ismét egészen új és szabad választás rendeltetik el.

67. §. Ha a 3 vagy 4 kijelölt közül ujjalag egy sem nyerne általános szavazattöbbséget: akkor ismét a két legtöbb szavazatot nyert egyén tüzetik ki megválasztás végett; mely esetben ha netalán mind a kettőre egyenlő számban mennének a szavazatok: a két egyénre nézve a sors-huzás lesz a döntő.

68. §. Az oly szavazati ívek, melyek nem szabályosan vannak kiállítva, figyelembe nem vehetők.

69. §. A nem szavazó, vagy hibásan, nem a fenálló szabályzathoz alkalmazkodva, vagy nem a kijelölt egyénekre szavazott egyházak irányában, az egyházmegyék belkörüleg intézkedjenek bizonyos büntetési díj kiszabása által, melynek hovaforditása felől is határozni szintén az egyházmegyék jogkörébe tartozik.

D) Leány gyülekezetekről.

70. §. A leányegyházakban is a mennyire kivihető — egyháztanács állittassék, mely szintoly jog- és hatáskörrel bír a belügyek intézésénél mint az anyaegyházak presbyteriumai; az anyagyülekezettel közösen érdeklő ügyekben pedig az anyaegyház presbyteriumával együtt tanácskozik, vagy ha önálló egyháztanács nem szervezhető, az anyaegyház presbyteriuma úgy alakittassék, hogy abban a leánygyülekezet is képviselve legyen, annak kebeléből választott egyháztanácsosok által.

71. §. A leánygyülekezet tagjai, hogy minő kötelezetésben állanak az anyaegyházhoz, annak lelkipásztorai vagy tanítóiboz; mily mérvben vesznek részt az egyházi közterhek viselésében: azokat meghatározni kölcsönös egyesség útján, az egyházmegye jogkörébe tartozik, s azon egyesség az egyházkerületől nyert megerősítés után lép érvénybe.

Tóth Sámuel.

(Folytatása következik.)

VIDÉKI ÉLETT.

A sepsi egyházmegyéből.

Az egyházmegyei vizsgálatról.

Réty, márczius 10, 1878.

19. Szorgalmi tőke, összesen 1449 frt 92 s fél kr. 7 egyházközségben van ilyen tőke, legtöbb van Al-Dobolyban, 1039 frt 58 s fél kr, melynek az a rendeltetése, hogy a s.-szék-györgyi székely Mikó-tanodához tett 945 frt alapítványt törlesszse. Étfalván nem levő szorgalmi tőke, az egyházközség azon határozatot hozta, hogy gyűjtésből egy 3 köblös szántót a jövő tavasszal az egyháztagok vesse-nek el zabbal s az abból bejövő jövedelem képezze a szorgalmi tőkét; egyh. vizs. székünk méltánylatát fejezte ki ezen cél irányában.

20. Kegyhagyomány összege 4907 frt 88 kr. Kegyhagyomány 22 egyh. községben van; legtöbb van Uzonban, 1363 frt 85 kr, a mellett algondnok 7. Ujvárosi József úr adományozott néhai édes anyja emlékére részint szegény alapra, részint kepeváltási alapra ezelőtt 3 évvel 10 köb. rozst, mely jelenleg 20 hectoliter és 70 liter; ezen célra lelkész Pünkösti Ferencz úr is adományozott akkor 2 köb. rozst, mely jelenleg 5 hectoliter és 20 lit., továbbá tetemes hagyomány van K.-Borosnyón 514 frt és Étfalván 722 frt 86 kr.

Kegy-alapítványok vannak földbirtokban és gabonában is, F.-Dobolyban 5 véka törökbuza zsengére, urasztali kenyérré fordittatik a kamatja, Gidófalván 8 véka rozst tan-szerekre, Szotyorban 3 vékás szántó jövedelme tanulók jutalmazására. Sz.-királyi mbiró Kerekes Sándor pedig azt igérte, hogy mbirósága 3 évi tartama alatt az úr-asztalát kenyérrrel és borral ellátja; méltányló elismerés fejeztetik ki ezen buzgóságért.

21. Alaptőke összege 27,672 frt 63 kr. Ilyen tőke van 22 egyházközségben. Sz.-Királyban van a legnagyobb összeg: 8702 frt 50 kr. Még nagy összegek vannak Szemenján, Hidvégen, Árapatakán, Uzonban, Lisznyóban, K.-Borosnyón, F.-Dobolyban, Oltszemen, Besenyón.

22. Iskola tőke összege 11,374 frt 48 kr, ilyen van 18 egyh. községben. A legnagyobb összeg Uzonban van, 6200 frt, azután Bikkfalván 1987 frt, az iskola tőkéből tartja fen iskoláját Al-Doboly, Uzon, Bikkfalva, Étfalva és Angyalos.

23. Magtár összege: rozst 2148 hectolit. és 28 lit.; törökbuza 939 hectolit. 57 lit.; zab 366 hectol. 13 liter, buza 92 lit.; pénz 874 frt 85 kr, e szerint a magtár képvisel jelenleg 19,384 frt és 85 krt. Nagy és jól kezelt magtárak vannak Hidvégen, Bodolán, Uzonban, Egerpatakon Gidófalván, Árkoson, Zalánban, Málnáson. A magtárokranezve különösebb intézkedések voltak Hidvégen, hol az egyház azt határozta, hogy az 1000 vékán feletti összeg pénzre változtatva kezeltessek, 1000 véka törökbuza legyen az állandó magtár. Egyh. vizs. székünk figyelmeztette az egyh-

Folytatás a mellékleten.

Melléklet az „Erd. Prot. Közlöny“ 16-ik számához.

küzséget magtár építésre, mert egy ily nagy összeg kezelése egyes embernél nagy nehézséggel jár, addig is a lelkész úr pinczében adván szállást a magtárnak. Árapatakán a magtár kamatjának fele oszpora váltásra fordították. Erősdön iskolai célra levén alapítva, át akarja az egyház változtatni kepeváltási alapra, új szabályok is készültek, de egyh. vizsg. székünk az új szabályok megerősítését az egyhm. tanácshoz s az egyhm. kir. gyűléshez utalta, mint illetékes helyre. Nyénben nem adatván be a számadás, beadása meghagyatott. Márcz. 15-re Bodolán megrendeltetett, hogy magtár építésére az anyagok a jövő nyáron szereztesse be. Magyaroson és F.-Dobolyban pedig, hogy magtári jegyzőkönyv állíttassék s a szabályok abba irassanak be. Besenyőn egy adós ellen törvényes eljárás rendeltetett. Árkoson a magtár hű kezeléséért méltánylat fejeztetett ki. Angyaloson megrendeltetett, hogy kepe-váltásra alakíttassék magtár.

Kis Antal Sámuel.

(Vége következik.)

A küllői egyházmegyéből.

A mag- és bortár ügyében.

G.-Váralya 1878. ápr.

A „Protestans Közlöny“ 7-ik számában K. megy. n. t. esperes Benedek Ferencz úr, illetőleg én alóli, fel vagyunk szólítva, hogy a g.-váralyai ref. egyház mag- és bortára állásáról kimerítő tudomást adjunk.

Megelőzőleg bátor vagyok mlgs Pásztói Dániel Lőrincz úrnak egy a d.-szent-mártoni járásbíróshoz intézett kérelmét közölni, mely körülbelül így hangzik:

Tekintetes járásbíró! Vagyon nekünk a váralyai ref. egyházban mag- és bortárunk. A magtárba én adtam 30 vékát, a bortárba 15 vedret. Ezeknek kezelője és felügyelője helybeli lelkész Musnai Sándor. Ekkora áldozatom mellett is engemet a magtár gyűlésbe soha meg nem hívtak. Jelenleg mind magtár, mind bortár nagy részint el van pusztulva. Mire nézve méltóztasson a t. járásbíró Musnai Sándort feleletre vonni és kártérítésre szorítani. Maradtam stb.

Pásztói D. Lőrincz.

Ezen kérelmet a héresétől leküldötte hozzám, s azt kérdezte: hát jól van-e irva? Én azt feleltem: jól van meg fogok felelni rá.

Legelőbb is nyilvánítom, hogy én sem kezelő, sem felügyelő nem voltam soha. A társulat választott két kezelőt, ezek gyűjtöttek, ezek helyeztettek el mindent s a mennyit ők feladtak, annyit feljegyeztem időnként. Ennyi volt az én közbejárásom.

1864-ben felszólítottam a hiveket, hogy állítsunk magtárt; ajánkoztak 33-an s egybegyűlt tőlük 25 véka, következő tavaszon kiosztották vékáját félvéka kamatra.

1867-ben Pásztói úr küldött a magtárba 4 vékát, melyet sajátközleg a maga nevére beirt az eredeti listába. Akkor maga ajánkozott felügyelőnek, s azt mondotta, hogy a kezelők csak annak adjanak gabonát, a kinek ő cédulát ad. 1868-ban tavasszal beküldötte a biráját hozzám, hogy

adjunk 4 véka törökbuzát a magtárból, mely a papi ház híján volt elhelyezve. A birót utasítottam a kezelőkhöz, de azt mondotta, hogy az ő ura a felügyelő, s nincs szükség kezelőre. Elvitt 4 vékát, a következő napokon rendre ismét, míg felvittek 25 vékát, mely egy szűszékbe külön volt elhelyezve. 1868 őszén a 25 véka kamatja lett volna 12¹/₂ véka, de nem fizette. 1869-ben beküldött 23 vékát a tőkéből, 2 véka elmaradt, mely a 12¹/₂ véka kamattal téveszen 14¹/₂ vékát, ennek ezen évi kamatja 7 véka, 4 kupa, összesen 21 véka, 12 kupa. Ez aztán mostanig, fel lehet számítani, hogy a 700 vékát is meghaladja.

Állítja a panaszló úr, hogy jelenleg lenni kellene a magtárban 1864 vékának. Igen ha az ő tartozását is ideszámítjuk, valamint azt is, hogy a részvényesek közül egy néhányan elszegényedvén, egyszer sem fizettek kamatot, s később a társulat elengedte nekik tartozásuk nagyobb részét, nevezetesen:

a) Nagy Mihálynak	1871-ben	18 vékát.
b) Kopán Jánosnak	4	"
c) Mózes Jánosnak	20	"
d) Székely Ferencznek	42	"
e) Méder Sándornénak	20	"
f) Nagy Ferencznek	15	"
g) A társulat építettett egy hámbárt és kast,	erre elkelt	62

h) A két kezelőnek évenként 8 vékát, össz. 189 v. 1870-ben egyházi vizsgálat alkalmával a n. t. esperes úr kérdést tesz a társulathoz: mi célra szánta a magtárt? azt felelte, hogy a társulat számára, hogy szűk évek alkalmával a részvényesek könnyebben juthassanak gabonához. Ekkor az esperes úr ajánlatára átbocsátották az egyház javára, s hogy minden egyháztag beálljon a társulatba, felajánlott 10 vékát évenként, hogy azt elkölthetik (megjegyzendő hogy ekkor még csak fele volt részvényes az e. tagoknak) s most talán 6 sincs az egészből, a ki ne lenne részvényes. Azonban akkor az esperes úr nem tudta, hogy a kezelőknek 8 véka járandóságok van. 1872-ben igen soknak találván a fél véka kamatot, a helyett egy véka csős határozottatott, mely 6 kupa számban számíthatik.

Végül azt állítja Pásztói úr, hogy jelenleg a magtár 122 véka, nem így van, mert jelenleg 272 vékából áll.

A bortár megint nem 25 veder, hanem 49 veder és 1 kupa. 1876 és 77-ben kamatot nem fizetett senki, mivel nem volt termés e két évben, e két évi kamatját a 49 veder és 1 kupához mellékelve, jelenleg 110 veder és 1 kupának kellene lenni. Megjegyzendő, hogy 1875-ig egy vederre 1 veder kamat adatott. 1875-ön kezdve leszállítottatott a kamat fél vederre.

A bortár felállott 1871-ben, tehát nem 1868-ban, mint Pásztói úr állítja, Ekkor Pásztói úr ígért 10 vedret, de ezen évben nem fizette. 1872-ben ősszel adott 13¹/₂ vedret, holott 20-at kell vala adni. E szerint elmaradt 6¹/₂ veder.

1868-ban Fábrián József e. házi tag kölcsön vett az

egyházról 8 frt 40 krt. Ennek kamatjában évenként mustot ígért, de soha sem fizette. Az ő must tartozása felszaporodott 1874-ig 60 vederre, melyet nem volt képes kifizetni, természetesen, hogy ez a tartozás a bortárnak volt szánya, ekkor az ő kérésére a társulat elengedett 45 vedret, megfizetett 15 vedret.

a) Az ő elengedett 45 vedre mostanig kamatjával együtt ténne 150 vedret és 4 kupát.

b) A Pásztóhi úr $6\frac{1}{2}$ vedre 87 vedret és 6 kupát.

c) 1871-ben volt seprő 3, apadás 1, összesen 4 v.

d) 1872-ben seprő 3, apadás 1 ved. 4 kupa, a papi csürnől dolgozó ácsoknak $2\frac{1}{2}$ veder, összesen 7 veder.

e) 1873-ban eladott 4 veder bor, seprő, apadás, együtt 7 veder 6 kupa.

f) 1874-ben seprő, apadás és részvényeseknek 4 ved.

g) 1875-ben visitatio számára, seprő, apadás, részvényeseknek, összesen 9 veder, összesen 270.

Ha az évenkénti seprőt, apadást, eladott és részvényesek által elköltött bort is az illető évektől fogva kamatoztatnók, akkor megközelítené a 750 vedret, melyet Pásztóhi úr állít, hogy jelenleg lenni kellene, mert ő számításában semmit sem tudott fel.

A mi az erdőt illeti, nem taroltuk le, mert építünk papi házat, csürt, kerítést, mesteri csürt, istállót, kerítést, tornácot stb. A favágás mindig esperesi engedéllyel történt. A honnan felvágtak közbe-közbe meghagyták a legszebb épületre való magfákat, meg is van számlálva 1211 szép fa. Egy nagy része pedig az erdőnek érintetlen.

Már most, ha kárt akarunk téríttetni, nem tudom, ki fog többet fizetni, én-e vagy Pásztóhi úr? Én részemről reáállok, s megkivánom, hogy fizessen a ki pusztító. Én a méltóság urat örökké megkímélni kívántam, a mit tett a magtárakra nézve, eddig elhallgattam, mert tudtam, hogy egy hatalmas patronus sokat tud ártani egy szegény papnak, de ha erőszakkal saját szemébe vágta a földet, nem tehetek róla.

G.-Váralya, 1878. ápr. 1.

Musnai Sándor
ref. lelkész.

IRODALMI SZEMLE.

„Darwinismus, Religion, Sittlichkeit, eine von der Haager Gesellschaft zur Vertheidigung der christlichen Religion gekrönte Preisschrift, von Dr. G. P. Weygoldt. Leiden, Brill, 1878.“ című tíz és fél ivből álló munkára czéлом a következőkben felhívni az „Erd. Prot. Közlöny“ igen tisztelt olvasói figyelmét.

Mindnyájunk előtt ismeretes a darwinismus néven nevezett azon tudományos rendszer, melynek elfogult hívei külföldön és hazánkban uton és utfélen fennhangon hirdetik, hogy a természet-tudományok újabb vizsgálatainak bámulatos eredményei után alig lehet többet szó vallásról, egyházzal, erkölcsiségről. Mindnyájan, de különösen azok,

kik erre hivataloknál fogva hivatva vannak, felhívni kell érezzük magunkat, megczáfolni a tudomány vívmányainak erosz akaratu alkalmazását. A támadók a tudomány fegyvereivel lépnek fel állításaik igazolására, s ha velök szemben állani akarunk, nem elég csupán a keblünk mélyében gyökerező vallás nyilatkozataira hivatkoznunk. Ha eredménynyel akarunk harcolni, nekünk is a tudomány által nyújtott fegyverekkel kell felövezni derekainkat s tudományos alapon kell kimutatnunk, hogy vizsgálódásaik eredményének alkalmazása hiányos és téves. Ily tudományos alapon készült fegyvert adni a hivatottak kezébe, czélja a fennjelzett munka irójának.

Nem szándékom a meglehetősen terjedelmes munka tartalmát apróra véve részletezni, mindazáltal nem tehetem, hogy legalább főbb vonásaiban fel ne mutassam azt, s ki ne emeljem azon előnyét, mely ha nem teszi is örök becstivé e művet, de arra mindenesetre méltóvá teszi, hogy mindazok megszerezzék, kik a vallás és erkölcsiség ilyforma ellenségeivel sikeresen akarnak harcolni.

Szerző művét egy rövid bevezetésfélével nyitja meg, melyben először ki kel azok ellen, kik az ilyenmő támadásokat kevésre becstülvén, feleslegesnek tartják. Ily szempontból keresni a viszonyt, mely darwinismus, vallás és erkölcsiség között létezik; másodsor azok ellen, kik a támadás miatt megrettenve kétségbeesnek a vallás, egyház és erkölcsiség jövője felett. Azokat nagyobb figyelmességre inti, ezeket pedig a következő szavakkal vigasztalja meg „az a vallás és az az erkölcsiség, mely nem sophismákon nyugszik, hanem az igazság kétségbevonhatlan tényén, bátran nézhet szembe a jövővel.“

Ily tartalmu bevezetés után iró művét 5 szakaszra osztja: 1) Leszármazási tan. 2) A leszármazási tan bírálata. 3) A vallás és erkölcs egymáshoz viszonya. 4) A vallás, egyház és leszármazási tan. 5) Az erkölcsiség és leszármazási tan. Ezen 5 fejezetben alapos tudományossággal tárgyalja a darwinismus történetét és tanát; kimutatja természet-tudományi alapon, mi és mennyi nyugszik azon rendszerből a tapasztaláson; mi az oka azon tévedésnek, melyre a rendszer elfogult hívei jutottak, hol van azon pont, melyen vallás és erkölcsiség a darwinismussal találkoznak. Azután tárgyalás alá veszi a vallást és erkölcsiséget, mint a melyeknek egymáshoz viszonya kimutatásától függ a kérdés megoldása. Fogalmát adja a vallásnak, keresztyénségnek, egyháznak és erkölcsiségnek. Ez alapon aztán megmagyarázza és kifejti, hogy a darwinismus alapelve: a fejlődés, mennyire összhangzásban kell álljon az igazi vallással, és hogy mennyire téves azoknak nézete, kik mivel tán a fajok létrejöttének kimagyarázására némi utmutatást találtak a természetben, tagadják a végokot, mely az universumot és az egyes lényt létrehozta, a czélzatosságot, mely kimutatja, hogy mivé kell fejlődni minden lénynak. Annival tévesebb — mondja iró — az ilyenek nézete, mert azzal dicsekednek, hogy exact vizsgálódás eredménye után beszélnek s mégis támadásaikban a főérvet hypothesisra építik. Majd áttér az egyháznak a darwinismushoz való viszonyára, s kimutatja hogy minő feltételek

mellett állhat mindig szembe a keresztyén egyház, a természettudományok vizsgálatainak bárminő eredményével is. Kimondja, hogy azon egyháznak, mely megfelelnek az „ecclesia semper reformari debet“ elvéről a protestantizmusnak, menthetetlenül el kell bukni a küzdelemben Végre kimutatja, hogy a vallással a fejlődés bizonyos fokán mindig egybefüggő erkölcsi, mennyire nem jöhet ellentétbe a darwinizmussal.

Az ily munkák felett főleg az által tűnik ki e mű, hogy míg azok a legnagyobb részint a darwinizmus rendszerét már ismertnek téve föl, annak csak elferdített vagy megcsonkított eredményét tárgyalják: addig ez az egész rendszert felöleli s egyetlen ide vonatkozó nézetet sem hagy tekinteten kívül.

Nyelve a tudományos tárgyalás mellett is egyszerű, könnyen érthető, világos és határozott.

E műnek úgy czélja, mint tartalma a mellett szól, hogy méltó, miszerint a protestantizmus lehető legszélesebb körben ismerje.

Nagy Károly.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HIREK.

Kolozsvárt, ápril. 19.

— Ft. Révész Bálint superintendens és conventi albizottsági elnök úr az egyházi törvények készítésével megbízott conventi albizottság tagjait máj. 19-dikére hívta össze Debreczenbe, avál a megjegyzéssel, hogy az előértekezlet máj. 18-dikán meg fog tartatni.

— Tanári értekezletünk f. hó 15-dikén megnyilt ülésezeiről részletes tudósítást már lapunk bezárta után vetünk; a nyomdai oconomiamiat csak lapunk következő számában adhatjuk közre, már most azonban kodves köteleességünknek tartjuk az értekezlet egyik nagyjelentőségű mozzanatának fölemlítését. Az áldozatkészségében kifogyhatatlan és páratlan gr. Kun Kocsárd úr ugyanis 40 drb. aranyat ajánlt föl az értekezletnek pályadíjúl, az iskolai jellemképzés pályakérdésére. A nemes grófról is elmondhatni, mint Sokratesről, „Semper idem.“

— Az 1877. évi államsegély az igazgató-tanács által az illető bizottsági munkálat alapján következőleg osztatott ki. A vajda-hunyad-zarándi egyházmegyében: A Zsil-petrozséni lelkész 50 frt. Maros-Solymos 100 frt. Maros-Ilye 100 frt. Zsil-Petrozsén 80 frt. Nagy-Rápol 100 frt. A nagy-rápoli iskola tanító, 40 frt. — A gyulafehérvári egyházmegyében: Tövisi lelkész Gruzda D. 70 frt. Vajasd 150 frt. Tövis 100 frt. Tövisi énekevezér tanító Székely László 30 frt. — A n.-enyedi egyházmegyében: M.-Décsé 100 frt. M.-Csesztye 70 frt. M.-déseai tanító Péter István 20 frt. Istvánházi pap Aszalós György 30 frt. — A kolozs-kalotai egyházmegyében: Nyárszó 100 frt. Domján János kajántói pap 30 frt. Sebestyén János 15 frt. Balázs István járai pap 50 frt. Dévai Mihály 15 frt. Tulogdi István 15 frt. Déési Domokos 15 frt. Kálmán István 15 frt. — A szilágy-szólnoki egyházmegyében: Sülemed-Czikó 140 frt. Baló József s.-ujlaki pap 50 frt. Galló József ilosvai pap 50 frt. Sz.-Valkó 50 frt. — A déezsi egyházmegyében: Kide 50 frt. Kaczkó 60 frt. M.-Lápos 100 frt. Girólt 100 frt. Szabó Sándor dőzsaknai pap 60 frt. Bántó Mihály eresztényi pap 50 frt. Veres Károly némai pap 30 frt. Czinege Mihály alsó-tőöki tanító 20 frt. — A széki egyházmegyében: apa-nagy-falusi lelkész és tanító 150 frt. Viczei pap és tanító 150 frt. Sz.-Margita 100 frt. M.-Földvár 50 frt. Katona 100 frt. Horváth Dániel keszüi tanító 20 frt. Szabó József m.-légeni pap 20 frt. Nagy Elek katonai pap 40 frt. Balázs István feketelaki tanító 15 frt. Székely József feketelaki pap 20 frt. Török Károly

kis-iklodi levita 20 frt. — A n.-sajói káptalanban: Tacs 100 frt. Sófalva 100 frt. — A görgényi egyházmegyében: Komlód-Oroszfa 130 frt. Görgény üvegcsüri levita 150 frt. Garda Márton 210 frt. Holt-Maros 100 frt. Biró József abafái tanító 30 frt. Sipos József k.-ilyei levita 30 frt. Érsek Sándor köbölkúti tanító 30 frt. — A marósi egyházmegyében: Tompaháza 100 frt. Ákosfalva 150 frt. Havadtó 50 frt. Gyalakuta 100 frt. Sz.-Simon 100 frt. Seprőd 30 frt. Nagy Domokos bő-mosoni pap 30 frt. Málnási Ferencz kendői pap 30 frt. Kis Pál h.-bodoni pap 30 frt. Veres Mózes csikfalvi pap 30 frt. Varga Áron ákosfalvi tanító 15 frt. Bördi Károly nagy- és kis-adorjáni tanító 15 frt. (Vége köv.)

— Veresegyházi volt ev. ref. pap Somogyi Sándor özvegye, Garda Rózália halálhírét tudatja a szerető testvérek: Garda Márton, nyug. ref. pap; Garda Anna nt. Benkő Jánosné és Garda József ref. tanár nevében kiadott gyászjelentés. A boldogult, ki hú nő, igaz keresztyén s valódi honleány volt míg élt s anyja a szegényeknek, árváknak, tetteiben állított magának emlékoszlopot: a veresegyházi egyházközségnek 200, a marosvásárhelyi tanodának (családi ösztöndíjra) 100 frtot hagyományozva. A temetési szertartást Csürös József, bethleni, s Ujvári József veresegyházi pap az alkalomhoz méltóan végezték, s a tisztelők nagy serge tanusítá, hogy a megboldogult iránti szeretetet a halál sem tudá megszakítani. Nyugodjék békében!

— A kisedednevelés ügye egy derék bajnokának halála hírért vettük a napokban. Komjáthi György, budapesti néptanító folyó hó 15-kén, 36 éves korában tüdőbajban meghalt. Eleintén néptanító volt Miskolcson és Nagy-Kőrösön, majd Hódmezővásárhelyen nyitott leányiskolát és kisededovódát. Hat év előtt költözött Budapestre, s ott a kisededovók képzőintézetében lett a szám- és természettudományi szakok tanára. Tanügyi egyleteknek buzgó tagja volt, s több e szakba vágó cikket s értekezést is írt, sőt némelyikkel pályadíjat is nyert. Főbb munkái: „A konyha vegytana“, „Százegy játék“ stb. Temetéséről az orsz. kisededovó-egyesület gondoskodott. Hátramaradt özvegye (Horakai Paula) s kis leánya gyászolják.

— A következő sorok közlésére kérettünk föl: „Kolozsvári hitelbank és zálogkölcson-társulat“, Kolozsvárt, április 15. 1878. Főtanodai algondnok Méltóságos Zeyk József urnak, Sáromberkén. Méltóságodnak az „Erdélyi Protestáns Közlöny“ idei 15-ik számában hozzám intézett felszólítása következtében van szerencsém kijelenteni, hogy a n.-enyedi főtanoda előljárósága a vezetésem alatt álló kolozsvári hitelbank és zálogkölcson-társulatnál a kérdéses 10,000 frt. erdélyi földtehermentesítési kötvényt 1874. márczius 28-án*) zálogosította el, a mint azt az intézetnél vezetett napló és ellenőri könyv tanusítja, s az erre fölvetett 5000 frt. kölcson, többszörös átiratás után mult 1877. évi augusztus 25-én lón visszafizetve. Méltóságodnak kiváló tisztelettel Korbuly Bogdán.

— Nyilatkozat. Méltóságos Zeyk József úr által felkérve, tiszteletes Bartók György urat, az „Egyházi és iskolai Szemle“ szerkesztőjét „egy kálvinista“ nevének velem leendő közlésére felszólítám, mit ő, nem levén felhatalmazva rá, megtagadott. Ennélfogva nyilatkozatom, hogy mindaddig, míg velem a valódi nevet nem közli, ő tekintendő az „egy kálvinista“ által aláírt cikkek írójának. Sáromberke, 1878. ápr. 12. ifj. gr. Teleki Sámuel.

*) Az egyházkerületi biztosság (directorium) kineveztetett az 1874. évi egyházkerületi közgyűlés ápr. 7-dikén tartott ülésében, (lásd az 1874. évi közgyűlés 65 2., sz. a. kelt határozatát). A midőn tehát a „Szemle“ azt állította, hogy ez elzalogosítást a directorium tette: valótalanságot mondott. Szerk.

A PROTESTÁNS-EGYHÁZI-IRODALOM KIVALÓBB TERMÉKEINEK JEGYZÉKE.

Kaphatók: STEIN JÁNOS könyvkereskedésében Kolozsvárt.

Agendák és egyházi imakönyvek.	
Albert János. Imakönyv templomi használatra. Kötve	2.10
Borsody. Vasárnapi imák. Kötve	2.—
Czelder. Vasárnapi, ünnepi és alkalmi imák. Kötve	2.50
Fábián D. Ünnepi, közönséges vasárnapi és alkalmi imák. Kötve	2.30
Filep M. Köznapi imák. Kötve	2.—
Fördös L. Agenda 2 frt. Kötve	2.80
Koronka A. Imádságos könyv, templomi szükségre	1.—
Medgyes L. Egyházi imakönyv. Kötve	2.—
— Eredeti halotti imák	1.—
Szilády L. Köznapi imák	1.—
Szoboszlay P. J. Egyh. szertartási beszédek Kötve	2.—
Könyves Tóth K. Halotti imák. Kötve	2.40
Vadas és Nagy P. Agenda (erdélyi.) Kötve	2.50
Zagyva G. Köznapi és bűnbánatheti imák. Kötve	2.—
Egyházi beszédek.	
Apostol P. Egyházi beszédek 2 kötet	2.60
Bartók F. Népszerű egyházi beszédek I. füzet	1.40
II.	1.80
Beké Sámuel. Vasárnapi beszédek	1.—
Édes A. Egyházi beszédei leszállított ár	—,80
Fábián D. Egyházi beszédek egy egész évre	3.—
— Népszerű halotti beszédek I.	1.40
Fejes I. Egyházi beszédek 2 kötet. Egy-egy	2.—
— Temetési beszédek 1.	1.—
Filó L. Ünnepi és alkalmi egyh. beszédek	1.50
Fördös L. Kecskeméti lelkészitár (Egyházi beszédek)	
3 kötet. Egy-egy	1.—
Gergely, Gönczy, és Rácz. Egyházi beszédek ünnepi követek részére	—,60
Gerok. Egyházi beszédek	1.20
Gyöngyösy. Egyházi szónoklatok, ünnepi, közönséges, alkalmi és gyász esetekre 2 kötet. Egy-egy	1.80
Herepei. Isten igéje a szószékről	1.40
Heiszler. Egyházi beszédek 3.	1.20
— Halotti egyházi beszédek	1.60
Ilyés B. Temetési és emlékbeszédek	1.40
Kiss Bálint Népszerű közönséges egyházi beszédek	1.25
Körösi F. Szabadelvé egyh. beszédek	1.30
Kovács G. Egyházi beszédek	1.—
Kovács Samu. Egyházi beszédek	—,88
Kozma M. Temetési alap igék	1.—
Lang H. Válogatott vallásos egyh. beszédei	1.20
Lakatos I. Vasárnapi és alkalmi egyh. beszédek	—,90
— Halotti beszédek	—,90
Lukács Ö. Egyházi beszédek templomi és temetési használatra	1.80
— Közönséges egyházi beszédek	1.20
Maklár Papp. Temetési beszédvázlatok	1.20
Margócsy. Prot. egyh. beszédvár 5 füzet 1—4-ig füzetek	1.40
5-ik füzet	1.50
— Alkalmi beszédvár 3 füzet 1—2-ig füzetek	1.40
3-ik füzet	1.50
— Hazafias elmélkedések	2.—
Mitrovics Gy. Egyh. szert. beszédek	1.20
Nagy László, Kis Albert és Viski Pál. Közönséges egyházi beszédek	1.40
Nemes B. Népszerű egyházi beszédek I.	1.20
Nikházy L. Huszonkét egyházi beszéd	1.30
Pazar, Jézus péld. homiliákban 2 köt. 1 20 II.	1.50
Papi dolgozatok gyász esetekre. Halotti prédikációk, gyászbeszédek és imák, egyházban, gyászuvaron és sirnál. 14 füzet. Az 1. 2. 4. 7. 8. 10. 12. 14. füzetek egyenként	1.20
A 3. füzet	1.—
Az 5. 6. 9. 11. 13. füzetek egyenként	1.40
Papi dolgozatok különféle esetekre.	
1. füzet Szilády László egyh. beszédei	1.20
2 „ Fördös Lajos egyh. beszédei I. füzet	1.—
3. és 4. füzet. Vegyes egyházi beszédek	2.60
5. 6. Kulifay Zs. egyh. beszédei 2 füzet	2.40
7. „ 8. „ Vegyes beszédek és imák	2.80
9. füzet. Fördös Laj. egyh. beszédei 3 füzet	1.40
10. 11. és 12. füzet. Vegyes beszédek és imák	4.20
13. füzet. Fördös Laj. egyh. beszédei. 3 füzet	1.40
14. Vegyes beszédek és imák	1.20
15. „ Kulifay Zs. beszédei 3 kötet	1.—
Papp Károly. Halotti beszédek	1.20
Péterffy S. Egyházi szent beszédek új folyam 7 füzet	
Egy-egy	1.—
— Köznép előtt tartott egyh. szent beszédek 3 füzet Egy-egy	1.20
— Temetési szent beszédek	1.—
Predikatori tár. erdélyi; Prot. egyh. beszédek. Szerk. Szász G. és Domokos 3 füzet. Egy-egy	1.20
Revész G. Temetési beszédek 1.	1.20
— Ünnepi és közöns. egyh. beszédek	1.20
Révész—Robertson. Egyházi beszédek	1.—
Sombori József. Egyházi beszédek 2 kötet	2.—
Szabó János. Egyházi beszédek	1.80
Székács G. Összegyűjtött egyházi beszédei	2.—
Szoboszlay T. G. közönséges egy. besz.	1.20
— Ünnepi egyh. besz.	1.80
Tompa M. Egyházi beszédek 2 kötet. Egy-egy	1.64
— Halotti beszédek	1.60
Könyves Tóth K. Egyházi beszédek	1.40
Vitéz M. Egyházi beszédek	—,80
Vadas József. Egyházi beszédei	1.20
Zombory G. Korszerű egyh. besz. 2 füzet. Egy-egy	1.20
Vegyesek.	
Bakóczy J. Bibliai szövegtár	2.—
Barakonyi. Bibliai magyarázatok a szószéken	1.60
Beóthy Zs. Prot. egyházi törvények	1.50
Dobos J. Homiliák régiebb és újabb modorban	2.40
Fabó. Rajzok a magyar protestantizmus történetéből	1.60
Fördös L. Szentirás szókönyv (Concordantia) 2 kötet	4.60
Hase K. A prot. polemika kézi könyve 2. I. 2.40 II.	3.60
Kámory J. Ó test. apokrifus könyvek	1.—
Kiss A. Szattmáron tartott 4 első prot. zsinat végzései	—,50
Kovács Ö. A vallásbölcselet kézikönyve 2 kötet	4.80
Lang H. Keresztényen dogmatika	2.—
Maklár Papp. Bibliai egyezményes szótár. Kötve	4.30
Nagy papok életrajza	2.40
Révész J. Dévai Biró Mátyás életrajza	2.—
Schwarz. Adalékok a legújabb theologia történetéhez	3.50
Simén D. Az evangéliumi csudák	1.—
Wohlfahrt A. Szentírásnak magyarázata. Németből Incze és Herepey 2 kötet	8.—

Megjelenik
minden vasárnap

Szerkesztőségi szállás.

b.-farkasutoza 16. sz. hova
a lap szellemi részét illető
közlemények czimzandók.

Kéziratok nem adatnak vissza.

ERDÉLYI PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereske-
dése, hová az előfizetési-
pénzek legcélszerűbben pos-
tautalványnyal küldendők.

Előfizetési ár:

Egész évre 6 frt., félévre 3
frt., évnegyedre 1 frt 50 kr.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS: Szász Domokos.

Tartalom: Egy miniszteri rendelet. (Sz.—s.) — Az erdélyi ev. ref. tanárok ez évi értekezlete Szászvároson. — A negyedik evangelium, mint Jézus tana és élete megismerésének kutforrása. (W. F. Loman utáu) — Lapszemle: A magyar reformált egyház szervezetére s megállapítandó rendszabályokra vonatkozó tervjavaslat. (Folyt.) Tóth Sámuel. — Vidéki élet: A sepsi egyházmegyéből. Az egyházmegyei vizsgálatról. Kisantal Sámuel. A küüllői egyházmegyéből. — Tárca: A kányaberki parohia (Elbeszélés a papi életből.) Irta: Bányai Géza. V. (Folyt.) — Egyházi és iskolai hírek: A szerkesztő postája. A kiadó hirdetései.

Egy miniszteri rendelet.

Budapest, 1878. ápril 22.

(Sz—s.) A „Prot. egyházi és iskolai lap“ legközelebbi 16-ik számában „Egy protestans honfi“ oly kérdéseket vet föl, melyek minket — magyar protestansokat — ugyan közlelről érdekelnek, a mennyiben országos törvények által biztosított önkormányzati jogainkat, hitünknek sok vérnek hullásán szerzett szabadságát érintik. Föl-szólására alkalmat adott a vallás és közoktatás-ügyi miniszternek elnöki szám alatt közelebből kibocsátott s valamelyik (meg nem nevezett) prot. főpásztor által köröztetett egy rendelete, mely szerint: „Sz. István első királyunk ünnepén ott is, hol az eddig szokásban nem volt, ha a lakosság vagy hatóság kívánja, a lelkész isteni tiszteletet tartson.“ Föl-szóaló hogy „megadhassa a császárnak, a mi a császáré, de Istennek is, a mi az Istené,“ e körrendeletre hivatkozással, fölvilágosítást kér a következő kérdésekre:

1. Szt. István király napját a magyar prot. egyház valamelyik zsinatja vagy valamelyik más erre hivatott gyűlése ünnepnek elfogadta-e vagy sem?

2. ha el: honnan van az, hogy ez ünnepünk eddig oly sok helyen részünkről nem ünnepeltetett

meg isteni tisztelettel? és hogy e mellett miniszteri rendeletre van szükség, hogy a lelkész azon ünne-
pünkön isteni tiszteletet tartson, ha ugyan a lakos-
ság vagy a hatóság kívánja?

3. ha nem: ezen ünnep is nem tartozik-e az 1868. évi 53. törvez. 19. §. szabványa alá, mely szerint egyik vallásfelekezet tagjai sem kötelezhetők, hogy más vallásfelekezetűek egyházi szertartásait s ünnepeit megtartsák?

4. Van-e országos törvény, mely István király napjának nem hogy isteni tisztelettel való megünne-
pelését, hanem csak nyugnapul megtartását nekünk, protestansoknak is megrendelné, azon határon túl, hogy oly munkától tartózkodjunk, mely a más fele-
kezet egyházi szertartásait zavarhatná?

5. Annak elrendelése, mely napokon tartson a lelkész isteni tiszteletet, a legfőbb felügyelői hatalom köréhez tartozik-e; az u. n. jus circa sacrahoz, vagy már a jus in sacrahoz, mely jogokról az 1790—1. évi 26. törvez. 4. §-a rendelkezik?

6. El lesz-e érve a miniszteri rendeletben kife-
jezést nyert feltétel mellett azon czél, hogy Szt. Ist-
ván király napja nemzeti ünnepül s isteni tisztelettel általánosan megünne-
peltessék hazánkban, ha csak a polgári hatósághoz is szigoru rendelet nem megy egyuttal, hogy Szt. István királyunk ünnepén ott is, hol ez eddig szokásban nem volt s hol a lakosság nem fogja kívanni, a hatóság kívánja, hogy a lel-
kész isteni tiszteletet tartson?

7. A hatóság ezen beavatkozása mennyiben férne össze a biztosított szabad vallásgyakorlattal, névsze-
rint az 1790—1. évi 26. törvez. 1. és 4. §§ aival, t. i. a templomok szabad használatával, melyben az evangélikusok semmi módon s semmi ürügy alatt ne zavartassanak és mindazokban, melyek a vallásra tartoznak, egyedül vallásuk felsőbbjeitől függjenek?

vagy az isteni tisztelet tartása tán nem is tartozik a vallásra?

8. Avagy végül a miniszteri leirat egyházi hatóságokat értett s azt rendelte csak el, a mi úgy is magában értetődik s úgy tudom egyházunkban mindenütt úgy is oly formán van, hogy a lelkész saját egyházi hatósága kívánságának engedjen?

Dr. Ballagi, ki a felszólalást nyomós észrevételekkel kíséri, helyesen jegyzi meg, hogy a kérdező a kérdéseiben a kért válasz is bennfoglaltatik s méltó megbotránkozásának ad kifejezést a fölött, hogy akadhatott egy oly protestans főpásztor, ki elég bátor volt egy ily sérelmes rendeletet köröztetni, a nélkül, hogy kerületi közgyűlésétől arra felhatalmazást nyert volna. Tudomásunk szerint e rendelet keletkezésére incidenseül azon fölmerült eset szolgált, hogy az alvidék egyik községében egy gör. kel. lelkész vonakodott eleget tenni a külhatóság ama felszólításának, hogy Sz. István napján istentiszteletet tartson, kijelentve, hogy Szent István nem tartozik a gör. egyház szentjei közé s így vallásos tisztelet tárgya nem lehet. Ha így nyilatkozott s nézetünk szerint is teljesen correct felfogással, egy gör. kel. lelkész, mit szólhatnánk e kérdéshez mi,

kik a szentek cultusát általában véve, a keresztyén világnézet aberratiojának, a Krisztus evangéliuma alapelveivel homlokegyenest ellenkezőnek, a keresztyénség s pogányság közti végzetes transactio egyik korcs-szülöttjének tekintjük.

Ha a miniszter úr csak arra szorítkozott volna, hogy hangsúlyozva az első magyar király — általunk, protestansok által is áldandó — emlékezetének nemzeties jellegét, fölhívja a hazafias remisztentiaák iránt mindig fogékonyaknak bizonyult prot. egyházkerületeknek figyelmét e momentumra s fölkéri azoknak közreműködését arra, hogy az a nap, országszerte, mint nemzeti ünnep, megünnepeltesék, ez rendjén volna, s meg vagyunk győződve arról, hogy a prot. egyházkerületek, a mennyiben ez hitelveik alterálása nélkül eszközölhető, szives készséggel nyujtanának segédkezet arra, hogy e napon minden felekezeti különbség nélkül, az egész magyar nemzet a hálás visszaemlékezés kegyeletes érzelmeiben egygyé forrjon s ez által a hazafias szellem, újra meg újra, fölfrissítő tápot nyerjen.

De hogy Magyarországnak egyik alkotmányos minisztere, ki az ország alkotmányos uton létrejött törvényeinek tiszteletben tartására a koronás király

TÁRCZA.

A KÁNYABERKI PAROCHIA.

(Elbeszélés a papi életből.)

Írta: B Á N Y A I G É Z A.

IV.

Ütik, de nem a papot.

(Folytatás.)

Ütik biz' a papot is, kivált ha tudják, hogy nem félhetnek a visszaütéstől.

Ha szegény ifju lesz pappá s a sors (mi is egyéb?) szegény egyházba dobja, hová nincs egyebe, mit magával vigyen mint bibliája, foszlós palástja, meg nagy lelkesültsége a népet boldogítani: hogy ütik szegényt szóval: „Hova is mehetett volna máshova, mi is lehetett volna egyéb belőle?“ Jaj neki, ha érzi, hogy összetörték e szavak.

Ha gazdag ember fia ragadja kézbe a bibliát s igyekszik félrevonulni a világ rémdrámái elől, melyekben bizonyára őt is szerepeltették volna és fölteszi magában, hogy boldog ember lesz, mert érzi, hogy van ereje boldogítani mást: el lehet rá készülvén, hogy verni fogja a világ: „Be boldog! Kár érte!“

Jaj ennek is, ha elhiszi a világ szavára, hogy ő boldog.

Szegény Gelényesi! Ütik biz' őt is eleget. Pásztori látogatásai után hallotta innen is, onnan is, hogy: „házi-ról-házra jár, mert otthon nincs mit egyék.“

Hogy ne mondhasák ezt többet: nem fogadott el azután még egy ital vizet sem senkitől sem. Akkor boszankodtak még csak igazán a hivek: „Bizony még azt hiszi fölülünk, hogy méregkeverők vagyunk.“

Volt az egyháznak egy repedt harangja, botránkozótóan szólt, úgy hogy egy idegen azt kérdé egyszer a lelkésztől: „Hát a falu Rómában tartja a harangját, hogy itt hasadt fazékkal hívják össze a hiveket?“

A lelkész indítványozá a bresbyteri gyűlésen, hogy: „úgy is van felesleg pénzünk: hát jó volna újra öntetni azt a harangot.“ Az érdemes gyülekezet azt válaszolta az indítványra, hogy ennek a harangnak a hívására is el tudnak menni imádni az Istent, s az Isten is nem azt hallgatja, hogy milyen haranggal hívogatnak az ő tiszteletére, hanem hogy a szívek mily hangosan dobognak érte.

Oh a kegyes, a vallásos, az istenfélő nép!

Hallhatta aztán a lelkész, hogy ő milyen könnyen bánnék az ecclesiás pénzével, mintha az övé volna, de bezeg a szegény kántor házat nem reparáltatná meg.

Igy s még igyebben igyekeztek Kányaberken ütögetni a derék papot a szavak mázsás kallójával.

színe előtt az esküt letette, az alkotmány restitúciója által teljesen hatályon kívül helyezett, sőt jogi érvénnyel soha sem birt patensekre vagy dikasterialis rendeletekre hivatkozással, a prot. egyházkerületeknek törvények által biztosított önkormányzati jogát, a templomok szabad használatát s azokban, az országos törvények korlátai között, az isteni tisztelet rendje és tárgya megállapításánál teljes szabadságát az egyes községekben a különböző hitfelekezeti és sok helyett túlnyomóan róm. katolikus lakosság s esetleg annak szellemében működő külhatóság önkényének martalékaul oda vetni csak meg is kísértse, ez — mint Ballagi találóan jegyzi meg — oly hallatlan önkény, a minőre a magyar kormány, még a regnum marianum fénykorában sem vetemedett.

Különben nem első s valószínűleg nem is utolsó kísérlet. Az erdélyi ref. egyházkerület történetének lapjain föl van jegyezve, hogy e század második évtizedének vége felé (ha jól tudjuk 1818-ban) a bécsi udvari kancellária hasonértelmű rendeletet bocsátott ki. Midőn a leirat a főkonsistorium ülésében tárgyalás alá került, a már akkor testben agg, de lélekben még erős főpásztor, Bodola János,

palástját roskatag vállaira öltve, az egyházkerület pecsétjét kezében tartva, föllállt s prot. hitének egész teljességéből kijelenté, hogy főpásztorságának jelvényeit letenni kész, de oly rendeletet, mely az országos törvények által biztosított vallás-szabadságba ütközik s a prot. templomokba is a szentek imádását be akarja vinni, hivei között köröztetni nem fog soha. Erélyes föllépésének eredménye lőn, hogy a főkonsistorium tiltakozó feliratára az udvari rendelet visszavonott.

Mi szüksége van a miniszter urnak arra, hogy kövesse a bécsi udvari kancellária kudarczczal végződött példáját? Nem tudjuk, de azt tudhatjuk s mélyen meg vagyunk győződve, hogy annak az egyszerű kalvinista főpásztornak példája nem lesz egymagában álló s a választ a miniszter úr millió ajkáról fogja megkapni egy rövidke szóban: nem és újra és mindig: nem!!

Az erdélyi ev. ref. tanárok ez évi értekezlete Szászvároson.

A tanárok nagy része apr. 14-én érkezett meg Szászvárostra a déli vonattal. A fogadás és elszállásolás

A becsületben megöszült kurator már biztatni sem merte, hogy a dolgok valaha jobbra forduljanak.

S most meg épen agyon akarja üttetni — a kántor.

A lelkész a Jancsi gyerek furfangos terve miatt igen természetesen mit sem sejtve nyugodt lélekkel ült kocsi s ment megkeresztelni az egy óra járásra eső csárda tulajdonosának ujszülöttét.

A keresztelő vigan folyt le; hanem nagy volt a lelkész csodálkozása, hogy este van már s a kántor nem hever még az asztal alatt.

Nem bizony; kifogásokat kelle tennie a hazafelé készülődő papnak, hogy mért nem lehet még haza menni. Most a lovakat abrakolják, majd meg a kocsi s nem lehet előteremteni stb; szóval a pap kénytelen volt maradni.

11 óra felé aztán nagy hirtelen előállt a kocsi s jelenté a kántor, hogy most már lehet menni. A lelkész jó kedvűen búcsuzott el mindenkitől s nyugodt lélekkel elhajtattott. A kántor ott maradt; a pap ezt igen természetesenek találta: bizonyosan megbánta, hogy eddig nem ivott s ezután akarja kivenni részét a jóból

Az égen a hold bujosdit játszik a fellegek között; a földön halk csend mindenfelé. Két nagy szemével messzé hámul a lelkész; talán azt a fehéres csik t nézi, mit a merengő lélek a holdfénytől megvilágított ezüst szalagnak lát s csak az ott lakó tudja, hogy ott a Tisza kanyarog.

Merengéséből egy veszett vadállatias ordítás veri fel azután újra csendes lesz minden.

— Vajjon mi történik ott Péter? — kérdé a kocsistól.

— Eh! valami kapczabetyárok verekesznek. Majd közjök hadarok ezzel a furkóval — hetykélkedék a délczeg Péter.

De nem volt hova hadarjon furkójával. Egy lélekkel, sem találkoztak az egész úton. Egész békességben érték haza.

A lelkész otthon mind csak azon töprengett, hogy ki ordíthatott olyan veszettül?

Ki ordított hát?

„Soha sem tudhatod: mire lépsz ki a házból“, azt lehetne ehez tenni, hogy: „kivált ha nem gondolkozol, mikor a küszöböt átléped.“

Borjasdy mindig hallhatá apjától e böles mondást; utoljára annyira ment, hogy elhitte. Jól van, ha nem tudom mire lépek ki a házból: hát minek is gondolkoznám, mikor a küszöböt átlépelem. Nem is gondolkodott ő soha, hanem cselekedett mindig vakon, aztán épen e miatt annál többet bukdácsolt a sima padlón is.

Most is át akarja lépni az apai ház küszöbét, a nélkül, hogy gondolkoznék; pedig ugyancsak volna ám, a miről gondolkozhatnék. Apja terhes beteg, ilyenkor elhagyni őt: lelketlenség; de ő azért mégis megy.

Kezében egy levelet tart, neki menni kell minden áron, még pedig azonnal.

Pedig ha jól megnézné azt a levelet s aztán gondolkoznék is hozzá egy kicsit: talán még se siettetné úgy a menetelt.

után, miben a helyi intézet tanárai a legnagyobb előzenéséget tanusítottak, első kötelességüknek ismerték a gondnokoknál tisztelegni, és pedig: gr. Kun Kocsárd főgondnoknál, ki előtt Hegedüs János, dr. Lészai László algondnoknál, ki előtt Bihari Sándor és Nagy Ignácznál, ki előtt Török István tolmácsolta az egybegyültek érzelmeit.

Azután az iskola nagy hallgató termébe gyültünk, hol megállapított a tanácskozási tárgysorozat.

Este a Széchenyi szállodában ismerkedtünk.

Első nap ápr. 15.

Reggeli 9 órakor az értekezlet gr. Kun Kocsárd főgondnok, az algondnokok, valamint számos vendég jelenlétében ünnepélyesen megnyitott, a Kun-tanoda igazgató tanára által, kinek rövid, csinos megnyitó beszéde körülbelül következő eszmenetet tárja fel:

Nemzetek jóllétének, országok virágzásának talpköve a tudományos miveltég. Az erdélyi ev. ref. iskolák minden időben oszlopai voltak a műveltségnek és védbástyái a magyar nemzeti elemnek. Ezen iskolák tanárai koronként össze szoktak gyűlni a testvér-tanodák valamelyikéhez, hogy ott a nevelés és oktatás terén szerzett tapasztalataikat egymással közölve, a haladás szellemének áldozzanak. És ma (13 év után) ujjolag a szászvárosi Kún-tanodának jutott azon szerencse, hogy a tudomány bajnokait kebelére ölelhesse, a kiket annál nagyobb örömmel üdvözöl, mert az egybegyült tagok szép száma mutatja, mennyire szent kötelességének ismeri ref. tanodáink tanári

testülete a tanügy buzgó szolgálatát. Fájdalmasan emlékezik meg az időközben elhalt pályatársáról és melegen üdvözli az elhunytak nyomdokaiba lépett fiatal erőket. Hangsúlyozza e tanoda különös helyzetét, mely azt a nemzetiségi küzdelmek árjának oly annyira kiteszi. Üdvözli tehát a megjelent pályatársakban a tanügy emberei mellett a magyar nemzetiség védőit. Felhívja az értekezlet tagjait, hogy tanácskozásukat a protestantizmus szelleme: a haladás, vezérelje. A gyűlés ezzel megnyitván, elnök ajánlatára jegyzőknek közfelkiáltással Vitus Lajos és Deák Gerő helyi segédtanárok választattak meg.

Bizottságok nevezettek ki:

a) az állandó ig. tanácsnak a tankönyvek és tananyag egyformásítása tárgyában 349—1878 sz. alatt kelt leirata alapján készitendő véleményes javaslat elkészítésére;

b) az ált. özv. árv. segélyalap számadásainak megvizsgálására és ezzel kapcsolatban a Göldner Nándor e tárgyú indítványa felőli véleményadásra.

Elnök mindenekelőtt gróf Kún K. főgondnok nemes áldozatkészségének egy újabb nyilatkozatát jelenti be, a mely egy pályadíj felajánlásában áll. A nemes gróf sajátkezü átirata a gyűlés előtt felolvastatik. Szövege álljon itt egész terjedelmében:

Tiszteletes és tekiutetes tanári értekezlet!

Kétségtelen, hogy a közelebbi évtized alatt úgy a felekezeti, mint az állami tanintézetekben igen sok történt az oktatás és tanulhatás érdekében, s tagadhatatlan, hogy

Azután meg a tartalom is igényelne egy kis gondolkozást; rövid ugyan, de nagy dolgot mond; azt mondja ugyanis, hogy:

„Tisztelendő úr! Május 27-én, azaz vasárnap éjjel, a mily nesz nélkül csak lehet jöjjön: hivi fontos tanácskozásra várják nálam. Férjem s a leány nem lesznek itthon. Ha jön: megválasztatása bizonyos. Ugy intézze a dolgot, hogy ide 10—11 óra között érkezzék. T.-né“

— Hm! megválasztatásom bizonyos! — mormog magában — Vinné a kánya nemcsak a kányaberki parochiát hanem valamennyit, mit bálnám én, ha az a kis fekete ördög nem volna benne. Hogy meg tudja babonázni az embert. Megyek, megyek bizony. No apám beteg ugyan — eh, mindig beteg: nem hal bele, a mig visszajövök. Pali fogj!

Pali befogott s elindult a tisztelendő urral május 27-én délután 2 órakor. Nagyon jól kell haladniok, hogy 11 órára Kányaberken lehessenek.

Jól is haladtak; aztán este a holdvilág is elősegíté haladásukat a buczkás úton; úgy hogy már 1/2 11-kor elhagyták az oldalt benneső s a tizza-kérősi út mellé épített Bekacsints csárdát; 11 óra előtt pedig kováccsal már a dalrói fordulóhoz értek, hol az út a t.-kérősi uttal hegyesszögben egyesül.

Azonban alig haladtak vagy 7 perczig az egyesült úton, midőn hirtelen egy fölbunkózott alak rohan elő egy rekettye-bokor mögül s felkapva a bunkót egy hatalmas csapást mér a Borjasdy fejéhez.

Ezer szerencse, hogy rövideske volt a bot, s hogy e miatt csak a lapoczká érezte, hogy ő egy kicsit behorpadt; mert ha a czélba vett koponyát éri a bot: bizony az nem restelte volna örök időkre felmondani a szolgálatot.

Egy veszett vadállatias ordítás riadt az éj csendjén keresztül.

Borjasdy fejét hátraszegte, szeméit behunyta s szentül hitte, hogy ő most már a legigazabb módon meg van halva. A halálra vált kocsis moczcanni sem mert, mikor látta, hogy rontanak elő még vagy haton két markos legény ugyancsak megragadja vala a kantárszárát kétfelől.

— Na ennek ugyan hamar vége lett — szólta, eldobva füttykösét, a ki oly derekasan hátba vágta Borjasdyt. Hadd lássuk, milyen volt a pófája?

— Názáreti Jérum! — kiálta fel elképedve, a mint a holdvilág mgmutatta a kivánt pófát, hisz ez Borjasdy tisztelendő ur. Tisztelendő úr, ébredjen az Istenért, hiszen nincs baj, tréfa volt az egész Tisztelendő úr! Ni ni, bizony nem mozdul.

El kezdtek aztán rázni, dörzsölni a szerencsétlent; egy alattomos kópé még a hajába is csimpujkodott.

Borjasdy felnyitá szeméit nagy későre s körülnézve megismerte egykori hires kortesét: Fokosi Tamást, a ki füttykösével oly gyöngéden megsimogatá az imént azért a teméntelen pénzért, a mit a választáskor rápazarolt s hála fejében, a miért az akkori mozgalmas időben akárhányszor összecsókolá a tanyán jó bor mellett.

annak következtében örvendeztető sikert látunk a kimivelt eszű, sőt szaktudós egyének szaporodása által. De miután meggyőződésem szerint egy nemzet és egy állam nemcsak a tudományokban buvárkodó és a tudás tulajdonaival felruházott hazafiak sokasága, hanem egyszersmind jellemesek hasonmértékű befolyása és közreműködése által emelkedhetik a tökély és belső erő felső fokára és szilárdulhat meg örök fenmaradásra: szükségesnek, sőt elmaradhatatlannak itélem, módot és eszközöket találni az ifjuságnak: még az iskolai élet folyama alatt, erkölcsi és szellemi világa ollyszerű nemesítésére, mely által meg legyen vetve azon alap és megteremtve azon irány, a melyen és a melyet követve, az iskola körét elhagyván, künn az életben buzgó, vallásos és erkölcsös, józan és becsületes ember, mint polgár pedig a jelen sajnálatos s csak önérdeket hajhászó világ-nézetek között, önmegtagadó, a közjóért mindig áldozni kész s kötelességét teljesíteni szerető lehessen.

Ezen czél megközelítéséhez, hogy mily eszközök által juthatnánk: jelen előterjesztésem által egy e végre készüendő pályamunkára kívánok alkalmat nyújtani, melyet a tanári értekezlet tisztelt tagjai becses figyelmébe ajánlok. A pályaműveket kérem, a jövő tanári értekezletre, a közreműködő tisztelt urak által, nem sajátkezüleg írva, pecsét alatt beadatni, hogy a jövő tanári értekezlet birálatot téve a beadott munkák fölött, a viszonyainkhoz képest jó, elfogadható és célra is vezető eszközöket fölmutató legkimerítőbb művet — a többi pályamunkákat is betérjesztve — ajánlólag tehesse át azon bizottságnak,

M-m-it a-a-akar-t-t-tok v-v-velem?

Szegény, többet soha sem tudott épen beszélni. Dadogó maradt attól a hátbaütéstől örökre.

— Ejnye, biz' isten sajnáljuk a dolgok ilyen állapotját. Hanem most már mivel tegyük jóvá a dolgot? Kocsis, forduljon le kend az útról. Eredj Marcsi hajts te, hadd vigyük a tisztelendő urat a tanyára: ott majd csak kiépül a jó bortól.

— No — kezdé Fokosi a tanyára érve — azt mindig tudtam arról a gaz kántorról, hogy nagy selm; de hogy ilyen gonoszra vetemedjék, hogy minket a tisztelendő úr ellen béreljen fel: ezt már nem hittem volna.

— M-m-mi? A k-k-kán-t-tor?

— Igen uram, a kántor bérelt fel, hogy egy utast, a ki úgy 11 óra felé fog ideérkezni, tegyünk el láb alól. 30 frtot adott s ígérte, hogy még fog adni, ha minden sikerül.

A Borjasdy sápadt arca kezdett kigyulni ezek hallattára.

— L-l-legye-t-t-tek át-k-kozot-t-tak! P-p-páp n-n-nem l-lehetek, d-d-de az a l-l lány n-n-nem lesz a m-m-másé.

(Folytatása következik.)

mely a tanári értekezletre következő egyházkerületi közgyűlésen, egy főgondnok elnöklete alatt, hat tanárból és hat világból alakulólag fog kineveztetni. Ezen bizottság lesz feljogosítva az általam ezennel felajánlandó 40 darab arany odaitélésére, s a jutalmat nyert munka, pecsétje feltörésére. Ha pedig egyik pályamunka sem ütné meg a mértéket: továbbra is fenntartani óhajtom a pályázat folyamát, mindaddig, míg oly mű kerühet felszínre, mely a kitűzött kérdésre adott feleletével, méltó leendő pályadíj elnyerésére.

Tisztelettel maradtam a tiszteletes és tekintetes tanári értekezletnek

Algyógyon, 1878. ápr. 14.

elkötelezett szolgálja:

gr. Kún Kocsárd.

Az értekezlet tagjai ez ajánlatot lelkesült ovatióva fogadják, s azt örvendetes tndomásúl véve, a grófnak jegyzőkönyvileg hálás köszönetet szavaznak. A pályakérdésnek s a pályázati feltételeknek formulázásával bizottság bízattik meg.

Következik a tárgysorozat szerint a helyi tanoda tanvezető tanárának, Dozsa Dénesnek felolvasása, a tanoda beléletének a mult tanári értekezlet óta felmerült főbb mozzanatairól. Kimerítő és elismerést érdemlő gonddal összeállított munkájából, e hely szűk kerete miatt, csak a főbb pontokat emelhetjük ki.

Mindjárt értekezése kezdetén megemlékezik a gondnoki karban és tanári testületben történt változásokról; és a tanuló ifjuságnak a lefolyt 13 év alatt észlelt népesedési mozgalmáról. A tanulók létszáma tetőpontját az 1858—9-iki tanévben érte el, a midőn 396-ot tett. Az 1870—1-ik tanévben az 1866—7-ben felállított 7-ik és 8-ik gymnasiumot beszüntetvén, a tanulók létszáma 231-et tett, a mult tanévben pedig 221-et és így az 1870—1-től 1876—7-ig terjedő 7 évi időköz alatt a tanulók száma 10-el apadott. A létszám esőkkenésének okát találja az általános védkötelezettség életbeléptetésében, mi által tanodáink megszűntek a katonaság alól menekülni igyekvőknek menhelyül szolgálni; továbbá a Királyföld rendezése miatt a szász nemzetben a magyarság és magyar intézmények iránt támadott ellenszenvben; a honoratoroknak a megyerendezés után történt nagymérvű megapadásában; legfőképen pedig a szomszédos dévai állami főreáltanoda felállításában.

A lefolyt 13 év alatt örvendetes haladást constatál a tanuló ifjuság szellemében, mert mig évekkel ezelőtt az idegen ajknak, különösen a román ifjak tüntető ellenszenvet tanusítottak a magyarnyelv és kultura iránt, addig ujabban igyekeztek a magyarnyelv elsajátítása és magyar ajku tanuló társaikhoz való barátságos simulás által tanodánk nemzeti missiojának betöltését lehetővé tenni.

Előadó kimutatja a tanuló ifjuságnak az előbbi évekhez mérten feltűnő haladását az utóbbi években, úgy a szorgalmat, mint a szellemi és erkölcsi fejlődést illetőleg. A tanoda történetére vonatkozó adatokból érdekesekeknek

tartjuk megemlíteni, hogy 1859-ben nyitattott meg az első gym. osztály, azután évről évre egy-egy osztálylialszaporodott; 1867. június végén tartatott az első érettségi vizsga, később tanerők és anyagi alap elégtelensége miatt a két felsőbb osztály megszüntetettvén, attól fogva mostanig az iskola 4 elemi és 6 gym. oszt.-ból áll. E mellett működik jelenleg a változó köztanítókon kívül 4 állandó és pedig két rendes és két segédtanár.

Tanszerek és taneszközökben is tetemesen gyarapodott az iskola a lefolyt 13 év alatt. Gr. Kun Kocsárd főgondnok a több oldalú segélyezés mellett 1867—8-ik évben 900 frtot adományozott physikai taneszközök beszerzésére. Természetráji muzeum rendeztetett be; a részint ajándék, részint vétel útján gyarapodó könyvtár lajstromoztatott stb.

Végül áttér előadó a tanoda anyagi állapotának változására. És itt tudósítói kötelességemnek érzem kiváló dicsérettel emelni ki a tanodai előjárásának azon hűségét és éber gondoskodását, melylyel a tanoda közvagyonát kezelte és kezeli.

A tanoda anyagi erejének gyarapodására befolyó fontosabb segélyek voltak: az özv. Lészai Antalné-téle hagyaték, melynek birtokába az iskola 1873 július elején jutott s áll 26 ezer frt tőkéből és egy tanári lakból; továbbá a szász nemzeti egyetem évi 3000 frtos segélye, melynek élvezetébe 1869-ik év január 1-én lépett a tanoda.

A szegény tanulók segélyezésére is tétettek alapítványok. Ilyen például a Takács János, volt kolozsvári ref. tanár kezdeményezése folytán valamennyi tanodánk ifjúsága körében eszközölt gyűjtések eredménye: egy ezer forintos alap, tordosi szegény magyar tanulók számára; valamint a Berivoi Lászlóné-féle 500 frtos alapítvány. Főgondnok gr. Kun Kocsárd 1865-től életben levő 4 ötven forintos alapítványa mellett évenként a szükséghez képest mindig több vagy kevesebb jó igyekezetű szegény tanulót segélyezett olykor tetemes összegekkel. Ide tartozik a köztanítók büzgősága s nagy részt itt is a nemes gróf határt nem ismerő bőkezűsége folytán létesült úgynevezett szegény tanulók alapja.

Végül összehasonlítva a tanoda vagyoni állását 13 év előtt és most, kitűnik, hogy 1865-ben tett a tanoda ingó és ingatlan vagyona az isk. épületeket és tanszereket oda nem értve, összesen 93,327 frt 18 kr.

Az 1877-ik év végén volt ez érték 114,123 frt 80 kr.

Növekedett tehát a lefolyt idő alatt a tanoda tőkevagyon 20,796 frt 26 krral.

Még örvedetesebb színben tűnik fel a tanoda vagyoni fejlődése, ha évi bevételeit tekintjük. Volt 1865-ben az évi bevétel összesen 5613 frt 11 kr.

A múlt évben pedig 10,527 frt 60 kr.

Növekedés 4914 frt 49 kr.

Az iskola vagyoni gyarapodását óriási mérvben emelte s az intézet jövőjét örökre biztosította a gr. Kun Ko-

csárd főgondnok országszerte ismert 50 ezer forintos alapítványa, mely jelenleg egy 10,000 frtos urbéri kötvény kisorsolása és kamatozás által 54,500 frtot teszen urbéri kötvényekben.

A tetszéssel fogadott előadás után az értekezlet jegyzőkönyvileg óhajtását fejezte ki e történelmi vázlatnak ki nyomatása iránt akár az évi iskolai értesítőkb, akár külön lenyomatban.

Ez alkalomból egyszersmind kötelességének érezte értekezletünk jegyzőkönyvileg köszönetet szavazni m. gr. Kun Kocsárd főgondnok urnak, ki folytonos erkölcsi támogatásával, állandó anyagi segélyezésével és újabb fejlődési adományával ez intézetet virágzásra segítette s teljes kifejlődését a jövőben biztosította.

Geréb Márton, kolozsvári tanár ily czimű értekezést olvas: „Észrevételek a latin nyelv elemi oktatása körül.”

A sok didaktikai ügyességről és paedagogiai érzékről tanuskodó előadás élénk eszmecserére adott alkalmat. Szerző dicséretére legyen megemlítve, hogy az értekezlet az értekezés közszótetele iránti óhajtásának adott kifejezést.*)

A kolozsvári tanoda tanári kara beterjeszti felülvizsgálat végett az általános tanári özv. árv. segélyalap számadásainak és pénztárának megvizsgálására kiküldve volt bizottságok jelentését a nevezett segélyalap 1876—7—8 év számadásairól.

Áttétetett a számadás vizsgáló (b.) bizottsághoz.

Kapcsolatosan Debreczeni József egy indítványt terjeszt be, az általános tanári özv. árv. segélyalap pénztára számadásainak a polgári év végével történendő lezárása iránt. Áttétetik a (b.) bizottsághoz.

A gyűlés végeztével az értekezlet tagjai közebebred gyűltek össze a Széchenyi-szállodában. A toastok sorát gr. Kún Kocsárd főgondnok nyitotta meg, éltetve pohárköszöntőjében a koronás királyt, királynét, Rudolf trónörökös, valamint az egész uralkodó családot. Poharat üritettünk az állandó igatgató-tanácsért, az egyház jelenlegi fejéért, miről püspök ő méltósága távirati úton értesített.

A délutánt a bizottságok működése töltötte ki.

(Második nap ápr. 16.)

A negyedik evangelium, mint Jézus tana és élete megismerésének kútforrása.

(W. F. Loman után.)

A theologiai tudományok mai álláspontján elismert tény, hogy a Jánosról nevezett evangelium tudósításai Jézus felől, történelmi értékeket tekintve nem bírnak annyi becsesl mint a más három evangelium elbeszélései. Továbbá a critica eredményei szerint nem kevésbé bizonyos, hogy a negyedik evangelium nem szem- és fültanu, hanem egy kisázsiai keresztyén bölcsész által iratott, körülbelül a második század közepe táján. Végre alig merülhet föl kétség azon né-

* Jövő számunkban megkezdjük közlését. Szerk.

zet ellen is, mely szerint e művészi alkotásu, egészben egységes, részleteiben gazdagon kidolgozott mű írójának czélja korántsem az, hogy történeti tényeket adjon elő, hanem a történeti tényeket csak köntösül használja dogmaticai nézeteinek betakarására.

Ezek szerint úgy látszik, hogy a negyedik evangéliumot mint nem valódi, mint dogmaticai és történetietlen jellegű munkát nem használhatjuk Jézus tana és élete megismerésénél. Így áll-e a dolog valósággal vagy pedig a kritika említett eredményei mellett is megbecsülhetlen szolgálatot nyújt e munka Jézus tana és élete megismerésénél? e kérdésre megfelelni czélom a következőkben.

Ki ne tudná, hogy bármely személy élete és tanítása megismerésénél nem csak külső tények és események jönnek tekintetbe. Ezek önmagokban véve még csak kövek és boronák, melyekből az épületnek fölépíttetnie kell. Így Jézus élete és tanánál is lehet bármennyi történeti anyag kéznél, mely tán magába foglalja mindazt, mi Jézussal történt, mit ő tett és beszélt, még sem leszünk képesek teljes világosságot vetni az ő életére és tanára mindaddig, míg nem tudjuk, hogy ama szavak minő viszonyban állanak az ő benső életével, minő élet és világnézet kifolyásai, egyszóval, míg nem ismerjük azon nagy eszméket, melyek lelkében éltek és a melyeket mi az ő külső életében csupán tér és idő által korlátolt megvalósulásukban láthatunk.

„A személyiség a legnagyobb hatalom — mondja Pierson. Nem az, hogy mit mond, vagy mit tesz valaki, mutatja ki a helyet számára nemünk történetében, hanem az, hogy mi az ő lényege. Két személy ugyanazt mondhatja és teheti, de szavuk és tényük ép úgy nem ugyanaz, mint a hogy a két személy nem ugyanazon egy.” (Rigting en Leven 311. l.).

Egy személyiségnek hű rajzát adni természetesen nagyon nehéz. Azonban alig lehet bevégezett életrajznak tartani egy olyant, mely hőse személyiségének nem tudja viszatükrözni azon jogát — legalább bizonyos mértékben — mely őt, mint személyt illeti meg. Hogy ezt tenni nem bir képességgel minden életrajz-író, még a legjobb akarat mellett sem, nem szorul bizonyításra. Annyit azonban minden életrajz-írótól megkívánunk, hogy a következő két követelménynek birtokába legyen: először, hogy személyes összeköttetésben, másodsor, hogy szellemi rokonságban állott legyen azon egyénnel, kinek életrajzát megírni törekszik.

Az is bizonyos, hogy egy személyiséget nem irhatunk le hiven, nem azért, mert minden személy hogy helyes méltatásra találjon, megkívánja, hogy valódi megjelenésének életteliében ismertessék. Itt pedig egy szentianu nem csak azért tehet nagyobb szolgálatot minden fültanunál, mivel bizonyos külső tények megtörtént valóságára felől tudósíthat, hanem különösen azért, mivel az illető személy életteljes és friss benyomását érezte és tapasztalta s így annak hatalmát bárki másnál jobban tudja méltatni. Mivel azonban minden személy nemcsak éreztetni, hanem megértetni is akar, nem minden szemtanu bir egyenlő joggal az

illető személy felett beszélni. A személy személyiségének titkait csak szellemi rokonai előtt tárja fel. Tehát a szemtanunak — ki életrajzot akar írni — kötelessége az illető személyiséget nem közönnyel, nem kevésre becsléssel, hanem egész odaadással, főleg pedig nyílt lelki szemekkel vizsgálni. Ezek szerint, ha a negyedik evangélium kedvenc tanítványa csakugyan valósággal élt, ha csakugyan azon tanítvány volt, ki az úr keblén nyugodott: úgy birván a fennebb említett tulajdonok mindenikével egy biograph eszménye gyanánt állíthatjuk föl. Azonban, mint már előre is megjegyeztük, a negyedik evangélium írójáról ezt teljességgel nem állíthatjuk s általában nem lehetünk azon szerencsés helyzetben, hogy a Jézus tana és élete megismeréséhez szükséges adatokat egy szemtanu kezéből vegyük. E hiányt pótolja a régi keresztyénségnek azon hagyománya, melyet a három első evangélium őrzött meg. Ezekben megtaláljuk mindazt, mi csak tudható azon hatásról, melyet Jézus kortársaira és környezetére tett volt. E tudósítás azonban teljességgel nem tarthat igényt arra, hogy Jézus tökéletes és teljes pontossággal írt biographiájának neveztessek. Kétségtelen nyomait hordja ugyan magán azon tisztelettel teljes bámulatnak és szívélyes szeretetnek, melylyel Jézus környezetében találkozott, s a benne rajzolt Jézuskép vonásai közt kevés valótlant találunk, de a benne foglalt legendák miatt bátran kimondhatjuk, hogy e tudósítás megörökítői, Jézus első barátai a legjobb akarat mellett sem voltak képesek mesterök igazán emberi nagyságát hiven adni vissza. Hiányzott e tudósítókból a képesség Jézus személyiségének erőteljes benyomását hivebben tükrözni viszsza, mint a hogy azt azon ingatag költői formában találták, melyet a néphagyomány az általa tisztelettel és szeretettel kitüntetett férfiak emlékének megőrzésében szokott használni. Ha Jézus ezen első barátai jobban megértették volna őt, akkor nem igyekeztek volna magasztos alakját legendák által cziczomázni fel, akkor úgy irtak volna róla, mint szellemi rokonokról, s irataikban Jézus szellemi fenségének tökéletesebb rajzát hagyták volna hátra.

(Folytatása következik.)

L A P S Z E M L E.

A magyar reformált egyház szervezetére s megállapítandó rendszabályokra vonatkozó terv-javaslat.

(Folytatás.)

Második szakasz.

Az egyházmegyék.

72. §. Több egyes egyháznak, az egyházi rendtartás és kormányzás czéljából történő egyesülése alkotja az egyházmegyét.

73. §. Az egyházmegyék területén változtatás és módosítás, az illető egyházkerület javaslattétele és véleménye után, a zsinat jogkörébe tartozik.

A) Egyházmegyei gyűlések.

74. §. Az egyházmegyei közgyűlést alkotják:

a) az esperest és segédgondnok mint elnökök;

b) 5 egyházi és 5 világi tanácsbíró;

c) az egyes gyülekezetek lelkipásztorai s minden egyes egyházból ugyanannyi számú küldött, mint képviselő;

d) az egyházmegyében létező középtanodák egy-egy, és a tanítótestület 2 küldötte;

e) az egyházi és világi jegyzők.

Minden tagok tanácskozási és szavazati joggal bírnak.

75. §. Az egyházmegyei gyűlést az esperest és segédgondnok egyetértéssel hívják össze minden évben legalább egyszer; azonban ha a szükség és körülmények igényelik, többször is. A gyűlés tartásának indoka s a tanácskozás legfontosabb tárgyai a meghívó levélben mindig jeleztesse- nek. — Ha a két elnök közül az egyik bármi ok miatt az összehívásnál közre nem működhetnék: a gyűlés meghirdetését az egyik elnök vagy annak is akadályoztatása esetében, a helyettes vagy helyettesek is teljesíthetik.

76. §. A közgyűlés nyilvánosan tartatik.

77. §. A közgyűlést a könyörgés előbocsátása mellett az esperest, vagy akadályoztatása esetében a legidősb egyházi tanácsbíró nyitja meg és zárja is majd be.

78. §. A közgyűlés mindig kettős elnökség alatt tartandó; ha az egyik elnöktárs a megjelenésben akadályoztatnák: azonnal helyettes elnöktársul a legidősb tanácsbíró alkalmaztassék vagy az egyházi, vagy a világi tanácsbírák közül; a szerint a melyik részről nem jelenhetett meg a rendes elnök.

79. §. A közgyűlés mindig az alkotó tagok igazolásával kezdődik.

80. §. Minden egyház köteles a közgyűlésben részt venni. Ha a lelkész vagy az egyház világi képviselője bármely ok miatt meg nem jelenhetne, ez az elnökségnek vagy előlegesen, vagy a körülmények szerint utólagosan indokoltan bejelentendő; melyről az elnökség a közgyűlésnek tesz jelentést.

81. §. A közgyűlésről indokolatlanul elmaradt lelkészek, tanácsbírák, képviselők irányában mikénti eljárás, az egyházmegyék belkörü intézkedésének hagyatik fenn.

82. §. Az egyházmegyei gyűlés hatás- és jogköre.

Az egyházmegyei gyűlés tanácskozik és határoz általában, minden az egyházmegyét illető egyházi és iskolai közigazgatási ügyekben.

Tehát ezen gyűlés hatáskörébe tartoznak, s kizárólag ott tárgyalandók:

a) az egyházkerületi gyűlések jegyzőkönyveiben foglalt felhívások, utasítások és rendeletek.

b) az egyházmegyei pénztár, lelkészi és tanítói gyá- moldák ügyei, melyeknek megvizsgálására s azokról jelentéstételre bizottságot küld ki.

c) megüresült egyházmegyei hivatalok betöltése feletti intézkedés; a megválasztottak felesketése; az esperest és

segédgondnokok kivételével, ktk az egyházkerületi gyűlésen esküsznek fel.

d) az esperestnek az iskolák és egyházak látogatásáról évenként írásban benyújtott részletes jelentése; az ennek folytán előállott szükséges intézkedések megtétele.

e) leánygyülekezetek anyásítási ügyé, vagy anyaegy- házak leányosítása.

f) a belhivatalnokok díjleveleinek változtatása, vagy módosítása.

g. indítványok, kérvények s kiküldött bizottságok je- lentései s egyéb beadványok.

h) egyházkerületi gyűlésekre képviselők választása.

i) az egyházmegyei népiskolai tanügyi bizottság jegy- zőkönyve vagy jelentései.

83. §. A közgyűlés tanácskozási szabályai:

a) A közgyűléshez intézett minden kérvény vagy be- advány, a közgyűlés napját megelőzőleg legalább 4 nappal az elnökséghez beadandó, hogy a tárgysorozatba felvétet- hessék; a későbbben beadott s a tárgysorozatban nem fog- lalt kérvények vagy jelentések, csak akkor vehetők fel, ha az elnökség azokat halaszthatatlannak tartja, a közgyűlés is olyanoknak ítéli; és azok miatt érdemleges tárgyalást igény- lő ügyek nem maradnak el.

b) A napirendet vagy tárgysorozatot az elnökség ké- szíti és felolvastatja; a közgyűlésnek azonban joga van va- lamely tárgyat — ha az annyira fontos és sürgős — so- ronkivül is tárgyalni.

c) Az elnökség nyitja meg s vezeti a gyűlési tanács- kozásokat; örökdi a csend és rend megtartása felett; a tárgytól eltérőket a tárgyra visszavezeti, s a rendszertő szó- nokot vagy előadót beszéde félbeszakításával is rendre útasítja.

d) A jegyzők felolvassák a tanácskozás tárgyait képe- ző ügyiratokat, feljegyzik a szólanó kívánók neveit, az el- nökség felszólítására összeszámítják a szavazatokat, följegy- zik s jegyzőkönyvbe írtatják a közgyűlés határozatait.

e. A vita alatti tárgy alapelvéhez s lényegéhez egy- szernél többször szólanó nem lehet, csak az indítványozónak, esetleg az ellenindítványozónak van joga a végzés kimon- dása előtt, valahányszor felvilágosítást nyújthatnak a tárgy megértésére és az ügy kiderítésére nézve.

f) Szót kérhetnek azok, kik napirendet indítványozni, netalán személyes kérdésben vagy szavaik elmagyarázása miatt válaszolni s a tanácskozási szabályokra hivatkozni akarnak.

Szólót félbeszakítani csak az elnökségnek és csakis akkor van joga, ha szükség a tárgyra visszatéríteni vagy rendre kell utasítani.

h) Tárgyalás befejezte után végzés kimondása előtt felhívja az elnökség a gyűlés tagjait, akarnak-e még a tárgyhoz szólanó? s ha több szólanó kívánó nem jelenke- zik, a szólók többsége szerint is kimondható a határozat. Őt tag kívánatára azonban, köteles az elnökség a kérdést szavazásra kitűzni.

Folytatás a mellékleten.

Melléklet az „Erd. Prot. Közlöny“ 17-ik számához.

i) Ha a tárgy több részből áll, a többség kívánatához képest részekre osztva bocsátatik szavazás alá, s a kérdés mindig úgy teendő fel, hogy a szavazás egyszerű igen és nemmel történhessék.

k) Minden tárgy eldöntésénél általános többség határoz; szavazatok egyenlősége esetében az elnökség dönt.

l) A vita alatti tárgyra vonatkozó indítványok azonnal tárgyalandók, ha a közgyűlés azoknak elnapolását vagy mellőzését el nem rendeli.

m) Önálló indítványok mindenkor írásban adandók be, a közgyűlés határozván meg, hogy azonnal felvetésenek-e tanácskozási tárgyul, vagy következő gyűlésre halasztassanak.

n) Ha a gyűlés több napig tart, a tanácskozás az előbbi nap tárgyalása j. könyvének hitelesítésével veszi kezdetét; ha pedig csak egy nap tartatik a gyűlés, — kivéve a nagyon fontos és sürgős ügyeket, melyeknek jegyzőkönyvei kívánatos, hogy a gyűlés által hitelesítessenek — bizonyos tagok küldetnek ki és hivatnak meg a hitelesítéssel.

Tóth Sámuel.

(Folytatása következik.)

VIDÉKI KÉLET.

A sepsi egyházmegyéből.

Az egyházmegyei vizsgálatról.

Réty, márczius 10, 1878.

24. A köt-levelek mindenütt nagyobb részint jól vannak kiállítva. Csak azokról teszünk említést, melyek körül az eljárást nem találtuk törvényszerűnek; az ilyenek sorába tartoznak az Árapataki köt-levelek, mert a) a törvény kívánalmának nem felelnek meg, b) némely adósságokról kötlevél sincs, csak a j. könyvbe vannak beírva, c) a mbiró is tartozik az egyháznak 150 frttal, d) némely adósságok 6%, mások 12%-ra vannak kiadva. Mindezen visszaélések ellen a rendeletek megtétettek, s megrendeltetett, hogy a szabályszerűleg kiállítandó köt-levelek 30 nap alatt mutatassanak be az egyhm. tanácsnak. Sz.-Királyban egy 570 frtos adósságnak elhalt ifj. Szász György helyett édes anyja általi elvállalása tudomásul vétetett. Magyaróson némely köt-levelek megújítása elrendeltetett. K.-Borosnyón egy 13 frtos adósság felvétele márcz. 15-ig meghagyatott. Kilyénben 2 adósra nézve törvényes kötlevél kiállítása határozatott, mit ha nem tennének, az adósság 15 nap alatti felmondása meghagyatott. Kálnokon 3 adós elleni felmondás rendeltetett. Bodokon egy adós ellen, ki az egyh. pénztárának 26 frt 45 krral s több évi kamattal, a magtárnak 60 véka rozsszal tartozik, vagy törvényes kötlevél vagy felhajtás végeztetett. Oltszemen pedig az állítottat meg, hogy a kötvények bemutatandók az egyhm. tanácsnak.

25. Adósság összege 6878 frt 40 kr, de ezen adós-

ságból 3660 frt 24 kr. a valódi adósság; mert 3218 frt 16 kr alapítvány, vagy ígéret, vagy a székely Mikó-tanodához, vagy a sz.-udvarhelyi iskolához. Adósság nagy van N.-Borosnyón, Egerpatakon, Szotyorban; alapítványi adósságból nagy összeggel tartoznak: Al-Doboly, Bikkfalva, N.-Borosnyó, adósság van 18 egyh. községnél.

26. Per. Egyházközségünk ellen itt nincsen per. De 7 egyházközségnek van pere adósok ellen, például: Szemerján 3 adós ellen 149 frt 46 krért s kamatokért; meghagyatott a mbirónak, hogy a perek állásáról február 18-áig tegyen jelentést. Bodolán m. Béli Tivadar úr ellen fenyegetések kiirtásáért az egyház erdejéből; meghagyatott a presbyteriumnak, hogy időnként tegyen jelentést a fa állásáról. Kilyénben egy adós ellen, melyről a jelentés be is jött márcz. 4-én az egyhm. tanácshoz. Kőrspatakon egy kezes ellen 7 köből 3 véka rozsz magtári tartozásért. Bodokon 7 adós ellen, erről is az a határozat, hogy időnként jelentés tétessék. Besenyőn némely adósok ellen, innen is a jelentés bejött az egyházmegyei tanácshoz márcz. 4-én; a per jó stadiumban van, csupán egy adósnál van 165 frt veszélyben, de erről is megvan az intézkedés. Komollón a Benkő József hagyományáért.

Kis Antal Sámuel.

(Vége következik.)

A küüllői egyházmegyéből.

1878. ápr. 15.

Folyó hó 11-én rendkívüli közgyűlés tartatott D.-Szt.-Mártonban, melyet igen tisztelt esperesünk belegsége következtében, egyházmegyei főjegyző Kovács Elek afa, a jelenlevők legszívélyesebb üdvözlétével nyitott meg délelőtt 11 órakor.

E gyűlést összehívó körlevélben irt tárgysorozat első pontja az „egyházkerületi“ képviselőkre beküldött szavazatok felbontása lévén: legelőbb is ezen szavazatok eredményét vagyok szerencsés nyilvánosságra hozni. Egyházmegyénk felső választó körében egyházkerületi képviselővé választatott: Sámuel József, n.-kendi ref. lelkész; a közbelső körben: Szász Róbert; az alsó körben: Bartalus Sámuel szt.-benedeki ref. lelkész; a marosi körben: Nagy Domokos kutyalvi ref. lelkész; a tanítók részéről: dr. Magyarai Károly.

Az idő mindent megőrlel! E választás alkalmából egyházmegyénk némely képviselői által felvert nagy füst utolsó karikája is eloszlott; s most a gyűlés jelenlevő tagjai mindenik ujonnan választott képviselőt — legalább nyilvánosan — mint béke-követet üdvözlétek.

Ezt követte az egyházközségi képviselőkre beküldött szavazatok felbontása. Ez is megtörténvén, mindnyájan örömmel vettük tudomásul, miszerint némely szerencsésebb egyházaink megválaszthatása által, ezentúl egyházi képviselőink sorában tisztelhetjük mltgs Gyárfás Lajos, mltgs

Zágoni Bodola János, tks Szász Róbert, tks Bukuresti János és ügyvéd t. Kolozsvári Albert urakat. Egyházainknak és egyházmegyéinknek a milyen nagy szüksége van az ilyen egyénekre: épen olyan nagy tisztelettel és szeretettel fogjuk őket üdvözölni, midőn részt vesznek tanácskozásainkban. Vajha minél többször részt vennének!

Ezek után következnek még a tiszántúli egyházkerület által indítványba hozott „egyetemes zsinat“ tárgyaira, továbbá a m. áll. igazgató tanácsnak egyházkerületünk összes lelkészeinek „nyugdíjintézet“ felállítására nézve, és végül a „segédlelkészség“ felállítását illetőleg egy 15-ös nagy bizottság véleményére a közgyűlés által tett reflexio, hanem erről más alkalommal!

r. l.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HIREK.

Kolozsvárt, ápril. 26.

— Br. Vay Miklós ő nmlga a magyar protestans egyház egyik legérdemesebb munkása, e hó 13-dikán ülte meg Bécsben, a szt. Mihályról nevezett templomban, aranylakodalmát, hol nejevel Geymüller bárónővel, most 50 éve tette le a szerelem hitét. E hó 30-án a tiszáninneni ref. egyházkerületi gyűlés megnyitási napján pedig 77-dik évébe lép az ősz főgondnok és conventi elnök, kinek a magyar protestantismus oly sokat köszön, mint a mily szívből mond e napra egy meleg éljen-t!

— Az 1877. évi államsegély az igazgató-tanács által az illető bizottsági munkálat alapján következőleg osztatott ki. (Vége.) Az udvarhelyi egyházmegyéből: Csekelaka 80 frt. Dobófalva 40 frt. Homorod-Szt.-Pál 50 frt. Nagy Mózes n.-buni pap 40 frt. Benczédi János oczfalvi pap 20 frt. Székely István bözödi ny. tanító 20 frt. Bakó János alsó-siménfalvi pap 20 frt. Boncz József hodgyai tanító 15 frt. Sándor József csekefalvi pap 40 frt. — A z erdő vidéki egyházmegyében: Bardócz 100 frt. Benkő Sándor k.-bacsoni tanító 30 frt. Boncz József baróthi levita 50 frt. — A küküllői egyházmegyében: Nagy Teremi 100 frt. Somostelke 50 frt. Dicső-Szent-Márton 100 frt. Radnóth 100 frt. Gocz Zsigmond m.-herepei pap 30 frt. Kovács József széplaki pap 20 frt. Vas Ferencz sülyei pap 20 frt. Varju István medgyesi levita 15 frt. Id. Kali Béni rórod-sz.-mártoni tanító 20 frt. Boldogfalva 60 frt. — A szebeni egyházmegyében: Szebeni esperes 100 frt. Nemes András balázsfalvi tanító 20 frt. László Simon m.-lapádi pap 50 frt. Téglás György m.-lapádi tanító 20 frt. Lukács Ferencz mihályfalvi pap 50 frt. Muzsnai József mihályfalvi tanító 20 frt. Balázsfalva 150 frt. — A sepsi egyházmegyében: Kilyén 100 frt. Szacsva 50 frt. Szotyor 80 frt. Komolló 50 frt. Bodok 100 frt. Ágoston Pál s.-szt.-királyi pap 40 frt. Álbu Endre k.-borosnyói pap 40 frt. Puskás Lajos szacsvai pap 20 frt. Rác Albert komollói pap 20 frt. Béres János komollói tanító 15 frt. Vágó András be-

senyői tanító 15 frt. Kovács József szotyori pap 30 frt. — A z orbai egyházmegyében: Molnár Dániel tamásfalvi levita 20 frt. Zajzon András nyugalmazott pap 30 frt. Tamó Károly kovásznai kántor 20 frt. — A kézdi egyházmegyében: Szotyori István feltorjai kántor 20 frt. Kökösi Sándor ikafalvi pap 50 frt. Maksa 100 frt. — Egyesek és püspöki vizsgálat alatt álló egyházközségek: özv. Hiri Ferenczné 150 frt. M.-Vásárhely 120 frt. Összesítve: A vajda-hunyad-zarándi egyházmegyének 440 frt. A gyula-fehérvárinak 350 frt. A n.-enyedinek 220 frt. A kol.-kalotainak 255 frt. A szilágy-szolnokinak 290 frt. A deézsinek 440 frt. A székinak 685 frt. A nagy-sajóinak 200 frt. A görgényinek 680 frt. A marosinak 680 frt. Udvarhelyszókinak 325 frt. Az erdővidékinak 180 frt. A küküllőinek 515 frt. A szebeninek 400 frt. A sepsinek 500 frt. Orbainak 70 frt. Kézdiinek 170 frt. Egyeseknek és püsp. vizsg. alatti egyházközségeknek 270 frt. Főösszeg 6800 frt.

— N. Ujvári Cz. György, szent-lászlói volt pap és kolozs-kalotai egykori esperes özvegyét: a 81 éves Dévai Mária asszonyt, mult szerdán kísérték a rokonok, ismerősök az itteni temetőbe. A megboldogult, ki életében a jó keresztény nő példányképe volt, végrendeletében is megemlékezett Istennek országáról: a szent-lászlói eccleziának közsükségeire 500 frtot hagyományozván s hagyatéka értékesítése alkalmával a megjelölt legatumok után fönmaradó összeget egy Kolozsvárt felállítandó papnővelde céljaira fordíttatni rendelvén. A temetési szertartást Szász Gerő esperes aa. végezte, a halotti kíséretben pedig részt vett főt. Nagy Péter ő nmlga és nt. Szakács István, k.-kalotai esperes úr is. Legyen a megboldogult emléke áldott miközöttünk!

— Egy hazafias ügy támogatására hívja fel az akadémia a magyar közönség figyelmét, s ez a nép szólásmódjainak, szokásainak, nyelvsajátságainak gyűjtése. Meleg felhívást tett közzé ez ügyben, s kér minden ügybarátot, nemzetiségünk jelen fenntartása s jövőbeni megszilárdítása iránt komolyan érdeklődőt, ily adatok gyűjtésére, s a gyűjtéseknek a „Magyar Nyelvőr“ szerkesztőségébe leendő beküldésére. A nép, írja, akkor beszél legtermészetesebben, mikor beszédének tárgya annyira elfoglalja szívét, lelkét, hogy még a magasabb állásuakkal szemben sem erőlködik az ő válogatottabb kifejezéseiket utánozni, alkalmazni. S épen ezen természetes, keresetlen, minden czikornyától ment beszéd folyama közben hallhatók s leshetők el rendszeren a megfigyelésre s följegyzésre legméltóbb kifejezések. Nincs az a lelkész, a kinek hivatalos szobájában egy vagy más följegyzésre érdemes kifejezés föl ne hangzanék egyik-másik hívének ajkáról; nincs az a tanító, a ki növendékeinek gyermekjátékaiból, vagy a szülői házból magukkal hozott kifejezéseik közül valóban érdekes adatokat föl ne jegyezhetne; nincs az az előljáróság, a melynek színe előtt a törvényházban majdnem naponként szavak ne hangzanának, melyek a beszéd árjában, hevében mintegy öntudatlanul ejtve, jellemző vonásai a nép gondolkozása módjának, esze járásának, s megannyi becses adalékok gyanánt szolgálhatnak a nyelvtudományhoz; végül,

egyebet mellőzve, nincs az a gazda, vagy gazdatiszt, a ki a mezei munka közben tárgyveket ne hallana, s föl ne jegyezhetne olyanokat, melyek a közéletben széltilben használva különös figyelemre méltóknak sem tartatnak, pedig a nyelvtudós előtt — nem mondunk sokat — valóban megbecsülhetetlenek. Hogy mindazok, a kik ilyen adatok gyűjtésében készek lesznek fáradozni, s nyelvünk kincsét közleményeikkel gazdagabbítani, milyen eljárást kövessenek a gyűjtésben s a gyűjtött adatok lemásolásában, különösen mit és hogyan jegyezzenek föl, erre nézve a Magyar Nyelvőr folyó évi folyamának V. füzeté fog kimerítő utasításokat közzé tenni. Ez utasításokat a Nyelvőr szerkesztősége a gyűjteni szándékozók kívánatára mindenikének szívesen külön is megküldi.

— Az erdélyrészi háziipar- és iparfejlesztő egyesület f. hó 24-én tartotta meg alakuló közgyűlését a városház nagytermében. Elnök gr. Eszterházy Kálmán megnyitóbeszédében röviden ecsetelte iparügyi állapotaink komoly aggodalomba ejtő voltát, melynek folytán elkerülhetlenné vált lehető gyorsan oly intézkedések tétele, melyek ipari önállóságunkat legalább a háziipar terén egyelőre biztosítsák. Fejtegeté az üdvös mozgalom célját, eszközeit, a mennyiben kapcsolatban áll a pár év előtt városunkban megpendített iparos oktatás kérdésével is, s egyszersmind azon sajnos eredményt is constátálta, hogy az egyesület részéről a kolozsvári ipar-kamara területén levő városok és megyékhez intézett felszólítás a beállásra nézve, nem vezetett kellő eredményre, különösen Kis-Küküllő, Alsó-Fejér- és Tordamegyéket illetőleg. Ezután Békésy Károly titkár olvastafel ügyes és szakavatott tollal irt értekezését e czímen: „Mit akar az erdélyrészi háziipar- és iparfejlesztő egyesület?” mely már nyomtatásban is megjelent; végül pedig a választások ejtettek meg. Megválasztattak: Elnökké: gr. Eszterházy Kálmán. Alelnökké: Sám László, gr. Schweinitz Gyula. Igazgatóvá: Békésy Károly. Titkárrá: Móricz István. Választmányi tagokká: Finály Henrik, br. Bánffy Ádám, Gáman Zsigmond, Váradai Károly, Szász Domokos, Turcsányi Gyula, Sigmund Dezső, Benigni Samu, Stajbel Jenő, dr. Concha Győző, Bokros Ádám, Kele Izrael, Zatlér Mihály. Szentgyörgyi Lajos, Nemes Ödön, az „Erdélyi Hiradó” szerkesztője Marosvásárhelyről, Koós Ferencz tanfelügyelő Beszterozséról.

— Dr. Bartók György nyilatkozatot tesz közzé a „Szemle” utóbbi számában, magyarázgatva, hogy ama lap 10. és 12. számaiban, foglalt ismeretes kifejezéseivel „nem akart senki becsületében gázolni”, és hogy „a szeplőtelen jellemre egyetlen szót sem szolt, sem egyik, sem másik jellemével nem foglalkozott soha.” Részünkről, miután az egész kérdés illetékes foruma előtt áll, a dolog érdeméhez szólani nem kívánunk; csak egyszerűen constatáljuk s örömmel vesszük tudomásul, hogy maga a névszerinti szerkesztő is szükségét látja a „Szemle” 3-4 soros insinuatíóit negyedfél tömött lapon át magyarázgatni és szépíteni. És hogy erre csakugyan van szükség, annak igazolásául álljon itt lapunk egy királyhágón túli barátjának, a szerkesztőhöz intézett leveléből a következő néhány sor: „Megdöbbenve olvastam lapodból a nagy-enyedi „Szemle” üzelmeit. Ugy látszik azok az emberek egy új kiadásu „paraszt lázadást” akarnak improvizálni a becsületas emberek ellen, kiknek szellemi fölényük nehéz és kényelmetlen teher nyakukon.” Sapiienti sat.

A főtiszt. püspök úr a következő körösvényeket bocsátotta ki:

Körösvények:

462—1878. Széki egyházmegyénkben a v.-kamaraési kántor-tanítói állomás. Fizetése 182 frt 50 kr. Pá-

lyázati határnap május 15-ike. Folyamodványok esperes t. t. Báthori Dániel aához Székre küldendők.

474—1878. Szilágy-szolnoki egyházmegyénkben a bősházi kántor-tanítói állomás. Fizetése 50—60 bérfizetőtől egy véka buza és két kupa must, telekszám szerint egy fél szekér fa, 9 hold 1520 □° szántó, 1245 □° rét; egy hold szántót megmivel s 4 hold kivételével adóz az egyházközség; tandij kezdőktől félvéka buza, 20 kr és egy csirke, haladóktól 1 véka buza, 40 kr és egy csirke; stola és lakás. Pályázati határnap május 15-ike. Folyamodványok esperes t. t. Szabó Pál aához Diósadra (u. p. Sz.-Szentkirály) küldendők.

480—1878. Kolozs-kalotai egyházmegyénkben: a.) a n.-petrii IV. osztályu lelkési állomás. b.) a damosi kántor-tanítói állomás. Fizetése: minden telektől (29) 24 kupa rozs, a magtárból 22 véka rozs, tandij 30 frt., füst pénz czímen 2 frt., korcsma haszonbér $\frac{1}{3}$ -a = 25 frt., egy hosszú öl tűzi fa, 3 köblös szántó és 1 darab kerder föld megmivelve, 2 darab (5—5 vékás) pityóka föld, 2 boglya szénát és egy boglya sarjut termő rét, a czinteremnek a templom megettí része, tisztességes lakás. Pályázati határnap mindkettőre május 15-ike. Folyamodványok esperes t. t. Szakács István aához Sz.-Lonára (u. p. Gyalu) küldendők.

502—1878. Küküllői egyházmegyénkben: a.) a szőkefalvi lelkési állomás. Jövedelme: 26 kalongya tisztabúza, 13 kal. rozs, 2 kal. zab, 91 véka szemes törökbúza, 40 veder must, 24 hold tagosított szántó és kaszáló, 1 hold szőlő, 210 frt. kegyhagyománynak kamatja, kamarai jövedelem 17 frt 33. kr., cigányoktól 2—2, az ifjaktól nyári tanításért 1—1 napszám, stola; most van építés alatt a 8 öl hosszú és 4 öl széles papi ház kőből cserép fedél alá.

b.) a gógáni papi állomás. Jövedelme: 32 kal. búza, 58 véka szemes törökbúza, 61 veder must, 30 szekér fa, 24 frt 90 tized kárpótlás, 50 vékás szántó az egyháztagok által megmivelve, 5 szekér szénát s 3 szekér sarjut termő kaszáló, 15 veder mustura való szőlő, stola, az ifjaktól nyári tanításért 1-1 napszám, tisztességes lakás, gazdasági épületekkel s kertfel. A megválasztandó lelkészek kötelesek egy évi fizetésök hatodát az egyházmegyei özv. árvai gyámintézetbe, a m.-vásárhelyi főtanodának 4 éven át 2-2 frtot, bekeblzési díjat 2 frtot és a központi özv.-árvai pénztárba 1 frtot befizetni Pályázati határnap mindkettőre május 15-ike. Folyamodványok esperes t. t. Benedek Ferencz aához Haranglábura (u. p. D.-Szentmárton) küldendők. Kolozsvár, ápr. 11-én 1878.

A szerkesztő postája.

— M. Gy. urnak Sárospatakon. Bocsánat a késedelemért. A következő számban bizonynyal közreadjuk. Az indiscretioért is elnézést kérünk.

— Kisanal Sámuel urnak. Husvétí számunkat, a közbeeső ünnepért, korábban kellvén összeállítanunk: ezuttal elkésve érkezett. Alkalm szerint fölhasználjuk, addig is köszönjük.

— Nagy Sándornak Hidvégen. Igen érdekes czikk sorozatod a jövő számban kezdjük meg.

— Dr. Kovács Ödönnek. E számra már elkésve (pénteken) érkezett kezünkhöz.

Hirdetések.

Fontos egyházirodalmi ujdonság!

Epen most jelent meg és kapható

STEIN JÁNOS

könyvkereskedésében Kolozsvárt:

EGYHÁZSZERTARTÁSI DOLGOZATOK. (Agenda.)

Irta: **FERECZ JÓZSEF**, unitárius püspök.

Tartalom:

I. rész. Keresztelések I—XII. II. rész. Urvacsoraiak I—XII. III. rész. Házasságiak I—X.

E csinosan kiállított műnek ára 1 frt 70 kr.

Ugyanott kaphatók:

Népszerű egyházi beszédek. Irta Bartók János
1 frt 40 kr.	Dr. Heiszler József. Halotti egyházi beszédek. 1 frt
60 kr.
Templomi imák. Vasárnapokra, innepekre s más alkalmakra. Köz isten-tisztelet használatául készíttette Bozsodi József. Második kiadás. Diszkötésben
2 frt.	Gyöngyösi Sámuel. Magyar protestans egyházi szónoklatok. Ünnepi alkalmi, közönséges és gyász esetekre. Első kötet 1 frt 80 kr. Második kötet
1 frt 80 kr.
Halotti emlékbeszédek (orációk) néhány utófohász-szal. Irta Tompa Mihály.
1 frt. 60 kr.	Dr. Kovács Ödön. A vallás bölcsészet kézikönyve. Első kötet: A vallás mint tünemény, vagy a valóságok története. 3 frt.
Egyház szertartási beszédek. Készíttette Révész Bálint, kötve
2 frt 40 kr.	Kozma Mihály. Temetési alapigék az ó és új testamentomból összeszedve. 1 frt.
Egyházi beszédek különféle alkalmakra. Irta Könyves Toth Kálmán.
1 frt 40 kr.	Mitrovics Gyula. Egyháziatlanság és üres templomok. Egyháztársadalmi elmélkedés. 50 kr.
Kálvin élete és a kalvinizmus. Emléklül a nagy reformátor halála évének háromszázados fordulátára írta Révész Imre. Kálvin aczélmetszetű arcképével.
2 frt.	Szilágyi János. Egyházi beszédek. Első kötet 1 frt 60 kr. Második kötet 2 frt.
Halotti imák. Közönséges esetekre és alkalmakra. Irta Szász Károly. Kötve
2 frt.	Ó testamentomi apokrifus könyvek. Az eredetiből, görögből fordította Kámory Sámuel. 1 frt.
Székács József összegyűjtött egyházi beszédei. Első kötet
3 frt.	Könyves Toth Kálmán. A koporsónál. Közönséges és alkalmi halotti imák. Kötve 2 frt 40 kr.
Lukács Ödön. Közönséges egyházi beszédek. 1 frt.	Herczeg Sándor. A földrrjz elemei és a magyar királyság s az osztrák császári tartományok földrajza. Bővebb tekintettel az erdélyi részre. Az I. II. és III. osztályu népiskolák számára. Hatodik és az új beosztási közigazgatáshoz alkalmazott
Kiadás. Kötve 20 kr.
— — Egyházi beszédek templomi és temetési használatra. 1 frt 80 kr	Egyházi beszédek. Irta Fejes István. 2 füzet. Ára
4 frt.
Dr. Kolozsvári Sándor. Az erdélyi ev. ref. egyházkerület egyház-joga. 3 frt.	Az öskeresztyénség történelme. Irta dr. Baur Ferdinánd Ch. Fordította Dózsa Dénes és Fesko Lajos
3 frt.
Kovács József. Husz ünnepi és alkalmi prédikáció.
1 frt.	Köznapi imák négy hétre templomi használatul. Irta Filep Mihály. Csinos bőrkötésben
2 frt.
Ferencz József. Unitárius isteni tisztelet, melyet október 21-én 1876. Budapesten az ágostai hitvallású főgymnasium nagytermében tartott. 30 kr.	
Fábián Mihály. Az Isten országa az evangéliomi példázatok szerint egyházi beszédekben. 1 frt 80 kr.	